IV К/16

ЗАКОРДОННЕ
ПРЕДСТАВНИЦТВО
УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ
ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

ВИПУСК 1

1984

ЗАКОРДОННЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

Редактор-упорядник Надія Світлична

Випуск 1, рік п'ятий

Січень 1984 року
Нью-Йорк

ХРОНІКА РЕПРЕСІЙ

1-1 Наприкінці листопада — на початку грудня 1983 року в Ташкенті знову **заарештували активіста кримсько-татарського національного руху Мустафу ДЖЕМІЛЄВА (АБДУЛЬДЖЕМІЛЯ)**. Перед арештом він кілька місяців перебував під слідством, давши підписку про невиїзд. Арешт відбувся під час чергового допиту. М. ДЖЕМІЛЄВА звинувачують за **ст. 191[4] КК УзРСР,** що **відповідає ст. 187[1] КК УРСР.** Слідство вже закінчене і на **10 лютого 1984** року **призначили суд.** М. ДЖЕМІЛЄВ не може знайти адвоката, який би погодився взяти на себе його захист. М. ДЖЕМІЛЄВУ інкримінують написання "наклепницьких" листівок своїм друзям до Нью-Йорку, а також те, що він "з провокаційною метою" намагався поховати в Криму свого батька, згідно з його заповітом (батько помер у м. Абінську Краснодарського краю, і Мустафі ДЖЕМІЛЄВУ не дозволили виконати батькового заповіту).

Це — шостий арешт Мустафи ДЖЕМІЛЄВА (**нар. 13.XI.1943 р.**). **Раніше** він уже перебував в ув'язненні в **1966-1967, 1974-1975, 1975-1976** роках та **в засланні** в **1979-1982 рр.** Після звільнення із заслання він жив спершу в Ташкенті, а потім у м. Янгіюль Ташкентської обл. Його **дружина Сафінар, син Хайсер (нар. 14.VIII.1981 р.), прийомний син Ельдар Сіммарович ЕБУБЕКІРОВ** (нар. 31.V.1974 р.) мешкають за адресою: **702806, УзССР, Ташкентская обл., г. Янгиюль, ул. Чарикова, 78А.** Його **брат Асан** мешкає за адресою: **700020, г. Ташкент, ул. Бируни, 3, кв. 85.** Старенька **мати** М. ДЖЕМІЛЄВА **Махпуре МУСТАФАЄВА** мешкає в Красноярському краї. У Мустафи ДЖЕМІЛЄВА є ще **брат Анафі і сестри Шевкіє АСАНОВА, Васфіє ХАІРОВА, Гульзар АБДУРАМАНОВА і Диляра СЕІТВЕЛІЄВА.**

Мустафа ДЖЕМІЛЄВ

З останніх самвидавних документів, що стосуються Мустафи ДЖЕМІЛЄВА, див.: **АС** No. **4877. Мустафа Джемилев. Заявление Генеральному прокурору СССР о незаконном установлении за ним административного надзора с приложением письма прокуратуры Ташкентской области от 1.11.82, г. Янгиюль, Ташкент, обл., 25.11.82.** — *"Материалы самиздата"*, вып. 12/83 (3 стор.).

АС No. **4878. Справка о составе семьи Мустафы Джемилева (без места, вероятно, ноябрь 1982)**. — *"Материалы самиздата"*, вып. 12/83 (1 стор.).

АС No. **5036. 25 крымских татар (И. Маметов и др.). Письмо к Генеральному секретарю Организации Исламская Конференция о смерти отца бывшего п/з М. Джемилева Абдулджемиля Мустафа-Оглу в г. Абинске 2.6.83 и о неудавшейся попытке похоронить его в Крыму.** — *"Материалы самиздата"*, вып. 33/83 (7 стор.)

1-2 **20 липня 1983 року заарештували баптиста ПЕТРЕНКА.** Його **дружина Наталя Гаврилівна** мешкає за адресою: **м. Дніпропетровськ, сел. Мирний, вул. 40-річчя ВЛКСМ, 101.**

1-3 **15 серпня 1983 року заарештували,** а пізніше засудили до **2,5 року таборів загального режиму баптиста Броніслава Андрійовича ПИЛИПЧУКА (нар. 10.IV.1933 р.)**. Його **дружина Євгенія Андріївна** мешкає за адресою: **264220, Волинська обл., м. Ківерці, вул. Ломоносова, 16.**

1-4 **29.VIII. 1983 року** був **заарештований,** а **пізніше засуджений до 1,5 року таборів загального режиму Іван Ониськович НАЗАР (нар. 10.VII.1931 р.)**. Його **дружина з 5-ма дітьми** мешкає за адресою: **322970, Дніпропетровська обл., м. Марганець, вул. Кубанська, 36.** Можливо, що інший баптист — **Данило Панасович ЧУЧУН (нар. 30.XII.1923 р.)** був **заарештований і засуджений разом з І. НАЗАРОМ.** Його вирок — **2,5 року таборів загального режиму. Дружина** Д. ЧЕЧУНА **Марія Григорівна з 6-ма дітьми** мешкає за адресою: **322970, Дніпропетровська обл., м. Марганець, вул. Горького, 68.**

1-5 **Миколу Івановича ОМЕЛЯНЧУКА (ЄХБ, нар. 3.V.1957 р.) заарештували 13.IX.1983 року.** Його **мати Віра Омелянівна** мешкає за адресою: **Волинська обл., Камінь-Каширський р-н, с. Добре.**

1-6 **23.IX.1983 року в м. Чернівцях** було **заарештовано чле-**

на Ради Церков ЄХБ від 1965 року Володимира Иосиповича КОСТЕНЮКА (нар. 15.VIII.1929 р., див. 1980, 4-17 і раніше). Перед цим 2 серпня 1983 року в нього на квартирі, а також у квартирах баптистів Віктора КОСТЕНЮКА (його брата, див. там само), Івана ХРЕСТИКА і Лазаря ОНЧУЛЕНКА відбулися обшуки. Вилучили магнітофонні касети, записи і книги релігійного змісту. Справу В. КОСТЕНЮКА провадив **слідчий Чернівецької міської прокуратури ДОЦЕНКО.**

Суд відбувся **27.X.1983 року.** Справу розглядав Чернівецький облсуд під головуванням **заст. голови облсуду ІЩЕНКА.** В. КОСТЕНЮКА звинувачували за **ст. 187[1] КК УРСР.** На суд було викликано 11 свідків: голови і заступники голів сільрад, воєнрук однієї школи, дільничний міліціонер та інші представники місцевої влади. Із близьких В. КОСТЕНЮКА в залі суду були тільки його дружина, брат Борис і донька Людмила ПАВЛОВИЧ. Вирок — **3 роки таборів суворого режиму.** Від касаційної скарги В. КОСТЕНЮК відмовився.

В 1980-82 рр. він уже **відбував термін ув'язнення за релігійну діяльність.** Після звільнення зазнавав переслідувань, його 11 разів затримували на молитовних зібраннях у різних містах Чернівецької обл., двічі адміністративно заарештовували на 10 і 15 діб.

Володимир КОСТЕНЮК одружений, має двоє дорослих дітей. Його **дружина Зінаїда Йосипівна** мешкає за адресою: **м. Чернівці, вул. Коперніка, 12.** Адреса **брата Віктора: м. Чернівці, вул. Гусятинська, 17.**

1-7 22 листопада 1983 року в Черкаській області заарештували баптиста Олександра МАТЮХА (нар. 1941 р.). Раніше О. МАТЮХ уже відбув **2-річне ув'язнення в таборі за релігійну діяльність.**

1-8 30 листопада 1983 року в Хмельницькій області заарештовано баптиста Івана БАРАНЮКА (нар. 1923 р.)

1-9 20 грудня 1983 року, за шість днів перед закінченням терміну ув'язнення, **в таборі знову заарештували Олексія КОЗОРІЗОВА** (див. 1982, 5-42 і раніше). Його перевели до слідчого ізолятора м. Черкаси. Тимчасом невідомо, яке йому пред'явили звинувачення. За неперевіреними відомостями, до нього застосували нову статтю карного кодексу, що передбачає ув'язнення за непідкоряння вказівкам табірної адміністрації та порушення режиму.

1-10 **Баптиста Євгена ПУШКОВА** (див. 1983, 7/8 і раніше) було **засуджено у липні 1983 року до 4 років таборів суворого режиму.** На протест прокурора вирок було скасовано як надто м'який. **22.XII.1983 року внаслідок нового розгляду справи суд виніс вирок Є. ПУШКОВУ — 5 років таборів суворого режиму і 3 роки заслання.**

1-11 Стали відомі **вироки,** винесені баптистам **І. ДАМ'ЯНОВІ** (див. 1983, 7/8) — **3 роки таборів загального режиму;** і **М. ЧАБАНОВІ** (див. 1983, 10) — **2 з половиною роки таборів загального режиму.**

10-12 **14 грудня 1983 року в Тернополі** відбувся **суд над п'ятдесятниками Адамом Михайловичем ЗАРІВНИМ (нар. 15.І. 1941 р.), Семеном Яковичем ДУДЕНКОМ (нар. 1918 р.)** і **Тамарою Іванівною ШВЕД (нар. 1958 р.).** Т. ШВЕД до суду не була арештована, про двох інших підсудних невідомо. Всі троє — **члени комітету "Право на еміграцію".** За свідка привозили на суд із табору керівника цього комітету В. БАРАЦА (див. 1982, 7/8-7).

А. ЗАРІВНОГО, який уже відбував ув'язнення в **1972-1976 рр.,** засудили до 3 років таборів суворого режиму; С. ДУДЕНКА — до **1,5 року таборів загального режиму. Тамарі ШВЕД** виголосили вирок — **2 роки таборів загального режиму,** однак **виконання вироку** щодо неї **відклали на 1 рік,** оскільки вона **щойно народила дитину.**

А. ЗАРІВНИЙ — робітник, колишній православний. Його **дружина Катерина Михайлівна (нар. 20.II.1940 р.)** мешкає за адресою: **283600, Тернопільська обл., м. Чортків, вул. Свердлова, 1.** У ЗАРІВНИХ **семеро (можливо, восьмеро?) дітей: Михайло (нар. 3.**VI. **1962 р.), Ганна (нар. 9.XII.1965 р.), Оксана (нар. 11.III.1969 р.), Зіновій (нар. 30.**VII.**1971 р.), Андрій (нар. 16.**V.**1977 р.), Віталій (нар. 7.II. 1979 р.), Руслан (нар. 17.** VII.**1981 р.).**

Родина **С. ДУДЕНКА** (у нього **п'ятеро дітей**) мешкає за адресою: **Тернопільська обл., Збаразький р-н, с. Вишневець, вул. Комсомольська, 25.**

Батьки Тамари ШВЕД Іван Степанович (нар. 30.V.**1933 р.) і Анна Кузьмівна** мешкають у **м. Тернополі.** Крім Тамари, вони мають ще **двоє дітей.** 12.XI.1981 р. Тернопільський облвиконком відмовив їм у клопотанні про еміграцію з СРСР; 15.XI.1981 р. їх було адміністративно покарано за Богослужбу в помешканні.

1-13 Справу Валерія МАРЧЕНКА (див. 1983, 9/10 і раніше)

провадив слідчий Київської УКДБ БАНЄВ. У листопаді 1983 року він викликав на допит у справі МАРЧЕНКА московських правозахисників: 23.XI.1983 р. — Августу РОМАНОВУ (див. 1980, 11-3 і раніше), але вона відмовилася приходити на допит. 24.XI. 1983 р. в слідчого БАНЄВА була на допиті М. ПЕТРЕНКО-ПОД'ЯПОЛЬСЬКА, але вона відмовилася відповідати на запитання. Слідство в справі В. МАРЧЕНКА закінчили і **на початок лютого 1984 року очікують суду.**

10-14 Наприкінці 1983 року в серії обшуків у справі ув'язненого розпорядника Російського Фонду допомоги політв'язням Сергія ХОДОРОВИЧА (див. 1982, 1-6) один обшук відбувся в Києві. Головне питання, яким у цій справі цікавиться зараз КДБ, — хто виконує обов'язки розпорядника Фонду.

НОВИНИ ПРО НЕВІЛЬНИКІВ

1. У тюрмах і в таборах

1-15 10 грудня 1983 року Анатолій КОРЯГІН (див. 1983, 9/10 і раніше, фото поруч) у Чистопольській тюрмі заявив про відмову брати харчі за нормами, нижчими від фізіологічної, які належаться в'язням, що перебувають у карцері та на суворому режимі в тюрмі. А. КОРЯГІН заявив, що під час перебування в карцері його тортурували. 11 січня 1983 року він розпочав безтермінову голодівку, яку припинив тільки 25 липня 1983 року за наполяганням друзів. Здоров'я А. КОРЯГІНА дуже підірване.

Анатоль КОРЯГІН

1-16 У день політв'язня СРСР 30 жовтня 1983 року в Чистопольській тюрмі голодувало 13 чол.: Г. АЛТУНЯН, В. КАЛИНИЧЕНКО (якого перевели до тюрми з табору особливого режиму), А. КОРЯГІН, М. НІКЛУС, В. ПОРЕШ, А. ЩАРАНСЬКИЙ та ін. Після цієї голодівки Г. АЛТУНЯНА, А. КОРЯГІНА та ряд інших в'язнів перевели на 2 місяці на суворий режим. На цей термін А. КОРЯГІН оголосив голодівку.

1-17 У пермському таборі ВС-389/35 у день політв'язня СРСР 30 жовтня 1983 року брали участь у голодівці: М. АРУТЮНЯН, ЄРМОЛАЄВ (?), І. КОВАЛЬОВ, А. МАРЧЕНКО, В. СЕНДЕРОВ, С. ХМАРА і ще один в'язень.

1-18 Політв'язень Євген АНЦУПОВ (див. 1982, 4-17 і раніше) в Мордовському таборі ЖХ-385/3-5 від 22 червня 1983 року перебуває в ПКТ, куди його посадили на 6 місяців за "систематичне невиконання плану". В останні місяці 1983 року його часто саджали додатково в ШІЗО.

Від травня 1982 року йому не дають побачень з родиною, від 20 червня 1983 року родина не мала від нього листів. Є. АНЦУПОВ нарікає на дуже сильний біль у серці — щоденні приступи (припускають — ангіоневротична стенокардія). Численні звернення його родини з проханням обстежити стан його здоров'я, визначити діагноз та лікувати, практично лишилися без відповіді. На знак протесту проти арешту Є. АНЦУПОВА його мати Анна Романівна і брат Сергій 10.XII.1983 року подали клопотання про вихід з громадянства СРСР. Дружина Олена Леонівна СЕМЯННІКОВА подала таке клопотання 24.IV.1981 року, в день арешту чоловіка. Їй відмовили. Повторного клопотання в неї не приймають. 1 квітня 1982 року її звільнили з роботи "за скороченням штатів", відтоді вона не має роботи.

1-19 Як повідомляють литовські самвидавні джерела, у Вікторaса ПЯТКУСА, який оголосив себе в таборі членом Української Гельсінської групи (див. 1983, 12-1), підозрюють рак щоки. Приблизно рік тому йому робили операцію з приводу болючої пухлини на щоці, яка довго розросталася, доки він домігся операції в табірній лікарні. Під час операції забракло новокаїну, але лікар його "втішав", що оперування ракових пухлин без наркозу сприяє швидшому загоюванню. При цьому він підкреслив, що насамперед він радянська людина, а вже потім медик. Рана справді загоїлася досить швидко, але через півтора року В. ПЯТКУС почав скаржитися на нестерпний біль голови і щоки. Фахового обстеження йому не робили.

1-20 У грудні 1983 — січні 1984 року закінчилися терміни ув'язнення в таких політв'язнів з України:

24.XII.1983 року — в Йосипа ТЕРЕЛІ (див. 1983, 9/10 і раніше); 29.XII.1983 року — в Павла ЧАБАНА (див. 1983, і раніше); 7.I. 1984 року — у Михайла ДЕШКА; 11.I.1984 року — в учасників київської справи листівок Лариси ЛОХВИЦЬКОЇ, Леоніда МИЛЯВСЬКОГО, Сергія НАБОКИ та Інни ЧЕРНЯВСЬКОЇ (див. 1981, 10-17 і раніше); 11.I. також у Василя ШЕШЕНКА; 13.I.1984 року — у Володимира ГАНДЗЮКА (див. 1982, 1-4 і раніше).

2. На засланні

1-21 Юрій ШУХЕВИЧ (див. 1983, 11 і раніше) повернувся після операції знову до інвалідного будинку "Лесная дача". Остання операція теж не поліпшила його зору.

1-22 О.Я. МЕШКО (див. 1983, і раніше) мала поїхати на обстеження до Хабаровської крайової лікарні, на що їй час від часу дають дозвіл. Проте такі обстеження не поліпшують її стану через брак можливості лікуватися. В основному вона змушена обмежуватись самолікуванням з допомогою трав, які їй присилають на заслання.

1-23 На Різдвяні свята приїздила додому Олена АНТОНІВ (див. 1983, і раніше), відвідала в армії сина Тараса і знов повернулася в заслання до чоловіка З. КРАСІВСЬКОГО, де вона разом з ним працює.

ПРИВІТАЙТЕ З УРОДИНАМИ

Повідомляємо адреси тих переслідуваних, у кого через місяць надходять дні народження. У березні народилися:

1-24 1 березня 1935 року нар. Володимир Самуїлович КИСЛИК (див. 1982, 3-11 і раніше). Він відбуває примусові роботи в м. Жданові Донецької обл. 19 березня 1984 року в нього має закінчитися термін покарання: Адреса його **батька Самуїла Йосиповича і сестри: 252154, м. Київ-154, Русанівський бульвар, 10, кв. 122.** Адреса **дружини БАРРАС Євгенії із сином Максимом: Kiriat Sharet, Givat Hatakmoset, 2, Holon, Israel.**

1-25 2 березня 1944 року нар. Микола Петрович ПОЛІЩУК (див. 1982, 3-7 і раніше). Його адреса в таборі: **282371, Вінницька обл., Піщанський р-н,сел. Трудове, уст. ИВ-301/59-91.** Адреса **дружини Валентини Кирилівни з 4-ма синами (1967, 1972, 1974 і 1981 рр. нар.)** та **6-ма дочками (1969, 1971, 1976, 1978, 1979 і 1980 рр. нар.): Житомирська обл., м. Новоград-Волинський, вул. Новобудов, 17.** М. ПОЛІЩУК — **інвалід,** має **дуже поганий зір.**

1-26 3 березня 1954 року нар. Ірина Борисівна РАТУШИНСЬКА (див. 1983, і раніше, фото — поруч). Її адреса в таборі: **431200, Мордовская АССР, Теньгушевский р-н, пос. Барашево, учр. ЖХ-385/3-4.** Адреса **чоловіка ГЕРАЩЕНКА Ігоря Олеговича: 251014, м. Київ-14, пр. Вернадського, 85, кв. 59. Тел. 44 33 95.**

Ірина РАТУШИНСЬКА

1-27 7 березня 1939 року нар. Віктор Якович ФІЛІПИШИН (див. 1982, 6-8 і раніше). Його адреса в таборі: **332440, Запорізька обл., м. Бердянськ, уст. ЯЯ-310/77 "Н".** Адреса **дружини Євгенії Михайлівни з 4-ма дочками (1959, 1966, 1970, 1971 рр. нар.) та 4-ма синами (1960, 1963, 1968 і 1976 рр. нар.): 275360, Чернівецька обл., м. Хотин, вул. Леваневського, 1.**

1-28 7 березня 1924 року нар. Василь Маркович ШЕШЕНКО (див. цей випуск, 1-20 і раніше). Адреса його **дружини Катерини Трохимівни: 244023, м. Суми, вул. Борова, 46.**

1-29 12 березня 1938 року нар. Олександр Соломонович ПАРИЦЬКИЙ (див. 1983, і раніше). Його адреса в таборі: **671111, Бурятская АССР, Кабанский р-н, пос. Выдрино, учр. ОВ-94/4-2.** Адреса **дружини Поліни Ісааківни з дочками Дориною (нар. 11.IV. 1966 р.) та Анною (нар. 22.VII.1971 р.): 310091, м. Харків-91, вул. Тонкопія, 19, корп. 2, кв. 48.**

1-30 14 березня 1930 року нар. Георгій Дмитрович ЖОВТОНОЖКО. Його адреса в кримінальному таборі не відома. Адреса **дружини Віри Микитівни з двома дочками (1976 і 1978 рр. нар.): м. Миколаїв, вул. Побережна, 29, кв. 2.**

1-31 17 березня 1942 року нар. Микола Павлович ПАШКО (див. 1983, 1/2 і раніше). Його адреса в таборі: **332440, Запорізька обл., м. Бердянськ, уст. ЯЯ-310/777"Б".** Адреса **дружини Валентини Петрівни з 4-ма доньками (1969, 1970, 1972 і 1977 рр. нар.) та 3-ма синами** (1968, 1974 і 1980 рр. нар.): **332306, Запорізька обл., м. Мелітополь, вул. Листоношенка, 70.**

1-32 21 березня 1949 року нар. Володимир Васильович МАРМУС (див.1983, 3/4 і раніше). Його адреса з братами Петром та Миколою: **Тернопільська обл., м. Чортків.**

1-33 23 березня 1983 року нар. Микола Ониськович ПРОКОПЧУК (див. 1983, 3/4 і раніше). Його адреса в таборі: **281428, Хмельницька обл., с. Райківці, уст. МХ-324/78-12-123.** Адреса дружини Галини Григорівни з трьома дочками (1970, 1973 і 1976 рр. нар.) та двома синами (1967 і 1968 рр. нар.): **263020, Волинська обл., м. Луцьк, вул. Декабристів, 50, кв. 2.**

1-34 28 березня 1934 року нар. Юрій Романович ШУХЕВИЧ-БЕРЕЗІНСЬКИЙ (див. цей вип., 1-21, фото — поруч). Його адреса в засланні: **636147, Томская обл., Шегарский р-н, п/о Оськино, интернат "Лесная дача"**. Адреса дружини ТРОЦЕНКО Валентини Миколаївни з сином Романом (1970 р. нар.) і дочкою Іриною (1971 р. нар.): **400026, г. Волгоград-26, ул. Фадеева, 6, кв. 30.** Адреса матері БЕРЕЗІНСЬКОЇ Наталії Романівни: **290005, м. Львів-5, вул. Марченко, 1, кв. 101.**

Юрій ШУХЕВИЧ з матір'ю на засланню. (кінець 1983 року)

1-35 30 березня 1928 року нар. Василь Петрович ФЕДОРЕНКО (див. 1983, 3/4 і раніше). Його адреса в таборі: **618263, Пермская обл., Чусовской р-н, пос. Кучино, учр. ВС-389/36-1.** Адреса сестри Емілії: **Emilie BOUCHER, Coffe House, Talstr., 34, 7332, Eislingen/Fils, BRD.**

1-36 31 березня 1932 року нар. Федір Кузьмич ЧОВГАН (див. 1983, 3/4). Його адреса в таборі: **342228, Донецька обл., Тельманівський р-н, сел. Мирний, уст. ЮЕ-312/1-3-33.** Адреса дружини Анни Іванівни з 5-ма дочками (1953, 1955, 1958, 1963 і 1966 рр. нар.) та сином (1961 р. нар.): **313520, Харківська обл., Лозівський р-н, сел. Панютине, вул. Миру, 30.**

Бажано привітати їх та їхні родини листами, листівками чи телеграмами.

АРХІВ САМВИДАВУ

У цьому розділі подаємо бібліографію самвидавних творів, які ЗП УГГ одержало друком чи в оригіналах у січні 1984 року. Всі вказані тут матеріали є в архіві Закордонного Представництва Української Гельсінської групи. Бажаючі набути копії цих документів мають звернутися до редактора "ВІСНИКА РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ".

1-37 Микола Руденко. "Схід сонця", [Коли у небі вдарить грім], [Ну, навіщо стільки заліза] — вірші. — ж. "*Наше життя*", No. 1, Січень 1984, стор. 8, 9. Про М. РУДЕНКА див. 1983, 9/10 і раніше).

1-38 Ігор Калинець. Із "Підсумовуючи мовчання". — ж. "*Нові дні*", No 407, Січень 1984, стор. 14. (Про І. КАЛИНЦЯ див. 1981, 11 і раніше).

1-39 АС No **5123. Сергей Асанов, крым. татарин, быв. аппаратчик на Ферганском з-де химволокна, п/з. "Надзорная жалоба" пред. КГБ СССР на приговор Киргилийского райнарсуда г. Ферганы от 3.10.80, учр. УЯ-64/21, г. Бекабад, УзССР (примерно окт. 1982)**. — "*Материалы самиздата*" Радио "Свобода", вып. No 1/84, 9 января 1984 р. (19 стор.).

1-40 АС No **5124. Административная комиссия при Радянском райисполкоме г. Львова. 7 постановлений о наложении штрафов на греко-католического священника Григория Будзинского за проведение религиозных обрядов, г. Львов, 24.9.81-5.5.83.** — "*Материалы самиздата*" Радио "Свобода", вып. No 1/84, 9 января 1984 г. (29 стор.). (Про Г. БУДЗИНСЬКОГО див. 1983, і раніше).

1-41 АС No **5126. Анонимный составитель. Запись процесса Сергея Григорьянца, составителя и редактора самиздатского журнала "Бюллетень "В", в Калужском облсуде 24-26.10.83 (без места, вскоре после 6.10.83)**. — "*Материалы самиздата*" Радио "Свобода", вып. No 1/84, 9 января, 1984 г. (18 стор.).

1-42 АС No **5128. Аннотация ИБ СМОТ** No **22, октябрь-ноябрь 1981 (без места; вероятно, начало 1982)**. — "*Материалы самиздата*" Радио "Свобода", вып. No 2/84, 20 января 1984 г. (8 стор.).

1-43 АС No **5130. Методический совет ВЭИ им. В.И.Ленина. "Анкета социологических исследований" по религии и атеизму (Москва, м.б. июнь 1982)**. — "*Материалы самиздата*" Радио "Свобода", вып. No 2/84, 20 января 1984 г. (3 стор.).

1-44 АС No **5132. "Приговор" Ханты-Мансийского окружного суда Александру Шатравке и Владимиру Мищенко, пос. Ваньеган, Тюменская обл., 26.4.83.** — "*Материалы самиздата*" Радио "Свобода", вып. 2/84, 20 января 1984 г. (8 стор.) Про О. ШАТРАВКУ і В. МІЩЕНКА див. 1983, і раніше.

1-45 АС No **5142. Анатолий Корягин, п/з. Сообщение о его голодовке 11.1 — 25.7.83 и условиях содержания п/з Чистопольской тюрьмы.** (Чистопольская тюрьма, не ранее 30.10.83). — "*Материалы самиздата*" Радио "Свобода", вып. No 3/84, 30 января 1984 г. (1 стор.). Про А. КОРЯГІНА див. 1983, і раніше.

1-46 АС No **5145. Сообщение о п/з Морд. лаг.** No **3-5 Е. Анцупове и его родственниках (без места, вскоре после 10.12.83)**. — "*Материалы самиздата*" Радио "Свобобода", вып. No 3/84, 30 января 1984 г. (1 стор.). Про Є. АНЦУПОВА див. 1983, і раніше.

1-47 АС NO **5147. Сообщение о состоянии здоровья п/з В. Пяткуса (без места, конец 1983)**. — "*Материалы самиздата*" Радио "Свобода", вып. No 3/84, 30 января 1984 г. (1 стор.). Про В. ПЯТКУСА див. 1983, і раніше.

ПОКАЖЧИК ІМЕН

А

АБДУЛДЖЕМІЛЬ Мустафа-Оглу 1-1
АБДУРАМАНОВА Гульзар 1-1
АЛТУНЯН Г. 1-16
АНТОНІВ Олена 1-23
АНЦУПОВА Анна Романівна 1-18
АНЦУПОВ Євген 1-18, 1-46
АНЦУПОВ Сергій 1-18
АРУТЮНЯН М. 1-17
АСАНОВА Шевкіє 1-1
АСАНОВ Сергій 1-39

Б

БАНЄВ, слід. УКДБ (м. Київ) 1-13
БАРАНЮК Іван 1-8
БАРРАС Євгенія 1-24
БАРАЦ В. 1-12
БЕРЕЗІНСЬКА Наталія Романівна 1-34
БОХЕР Емілія 1-35
БУДЗИНСЬКИЙ Григорій 1-40

Г

ГАНДЗЮК Володимир 1-20
ГЕРАЩЕНКО Ігор Олегович 1-26
ГРИГОРЬЯНЦ Сергій 1-41

Д

ДАМ'ЯН І. 1-11
ДЕШКО Михайло 1-20
ДЖЕМІЛЄВ Анафі 1-1
ДЖЕМІЛЄВ Мустафа (АБДУЛДЖЕМІЛЬ) 1-1
ДЖЕМІЛЄВ Хайсер 1-1
ДЖЕМІЛЄВА Сафінар 1-1
ДОЦЕНКО, слід. прок-ри (м. Чернівці) 1-6
ДУДЕНКО Семен Якович 1-12

Е

ЕБУБЕКІРОВ Ельдар Сіммарович 1-1

Є

ЄРМОЛАЄВ (?) 1-17

Ж

ЖОВТОНОЖКО Віра Микитівна 1-30
ЖОВТОНОЖКО Георгій Дмитрович 1-30

З
ЗАРІВНА Ганна 1-12
ЗАРІВНА Катерина Михайлівна 1-12
ЗАРІВНА Оксана 1-12
ЗАРІВНИЙ Адам Михайлович 1-12
ЗАРІВНИЙ Андрій 1-12
ЗАРІВНИЙ Віталій 1-12
ЗАРІВНИЙ Зіновій 1-12
ЗАРІВНИЙ Михайло 1-12
ЗАРІВНИЙ Руслан 1-12

І
ІЩЕНКО, суддя (м. Чернівці) 1-6

К
КАЛИНЕЦЬ Ігор 1-38
КАЛИНИЧЕНКО В. 1-16
КИСЛИК Володимир Самуїлович 1-24
(КИСЛИК) Максим 1-24
КИСЛИК Самуїл Йосипович 1-24
КОВАЛЬОВ І. 1-17
КОЗОРІЗОВ Олексій 1-9
КОРЯГІН Анатолій 1-15, 1-16, 1-45
КОСТЕНЮК Борис 1-6
КОСТЕНЮК Віктор 1-6
КОСТЕНЮК Володимир Йосипович 1-6
КОСТЕНЮК Зінаїда Йосипівна 1-6
КРАСІВСЬКИЙ З. 1-23

Л
ЛОХВИЦЬКА Лариса 1-20

М
МАТЮХ Олександр 1-7
МАРМУС Володимир Васильович 1-32
МАРМУС Микола 1-32
МАРМУС Петро 1-32
МАРЧЕНКО А. 1-17
МАРЧЕНКО Валерій 1-13
МЕШКО О.Я. 1-22
МИЛЯВСЬКИЙ Леонід 1-20
МІЩЕНКО Володимир 1-44
МУСТАФАЄВА Махпуре 1-1

Н
НАБОКА Сергій 1-20
НАЗАР Іван Ониськович 1-4
НІКЛУС М. 1-16

О

ОМЕЛЯНЧУК Віра Омелянівна 1-5
ОМЕЛЯНЧУК Микола Іванович 1-5
ОНЧУЛЕНКО Лазар 1-6

П

ПАВЛОВИЧ Людмила 1-6
ПАРИЦЬКА Анна 1-29
ПАРИЦЬКА Дорина 1-29
ПАРИЦЬКА Поліна Ісааківна 1-29
ПАРИЦЬКИЙ Олександр Соломонович 1-29
ПАШКО Валентина Петрівна 1-31
ПАШКО Микола Павлович 1-31
ПЕТРЕНКО 1-2
ПЕТРЕНКО Наталя Гаврилівна 1-2
ПЕТРЕНКО-ПОД'ЯПОЛЬСЬКА М. 1-13
ПИЛИПЧУК Броніслав Андрійович 1-3
ПИЛИПЧУК Євгенія Андріївна 1-3
ПОЛІЩУК Валентина Кирилівна 1-25
ПОЛІЩУК Микола Петрович 1-25
ПОРЕШ В. 1-16
ПРОКОПЧУК Галина Григорівна 1-33
ПРОКОПЧУК Микола Ониськович 1-33
ПУШКОВ Євген 1-10
ПЯТКУС Вікторас 1-19, 1-47

Р

РАТУШИНСЬКА Ірина Борисівна 1-26
РОМАНОВА Августа 1-13
РУДЕНКО Микола 1-37

С

СЕІТВЕЛІЄВА Диляре 1-1
СЕМЯННІКОВА Олена Леонівна 1-18
СЕНДЕРОВ В. 1-17

Т

ТЕРЕЛЯ Йосип 1-20
ТРОЦЕНКО Валентина Миколаївна 1-34

Ф

ФЕДОРЕНКО Василь Петрович 1-35
ФІЛІПИШИН Віктор Якович 1-27
ФІЛІПИШИНА Євгенія Михайлівна 1-27

Х

ХАІРОВА Васфіє 1-1
ХМАРА С. 1-17
ХОДОРОВИЧ Сергій 1-14

ХРЕСТИК Іван 1-6

Ч

ЧАБАН М. 1-11
ЧАБАН Павло 1-20
ЧЕЧУН Данило Панасович 1-4
ЧЕЧУН Марія Григорівна 1-4
ЧОВГАН Анна Іванівна 1-36
ЧОВГАН Федір Кузьмич 1-36
ЧЕРНЯВСЬКА Інна 1-20

Ш

ШАТРАВКА Олександр 1-44
ШВЕД Анна Кузьмівна 1-12
ШВЕД Іван Степанович 1-12
ШВЕД Тамара Іванівна 1-12
ШЕШЕНКО Василь Макарович 1-20, 1-28
ШЕШЕНКО Катерина Трохимівна 1-28
ШУХЕВИЧ-Березінська Ірина 1-34
ШУХЕВИЧ-БЕРЕЗІНСЬКИЙ Роман 1-34
ШУХЕВИЧ-БЕРЕЗІНСЬКИЙ Юрій Романович 1-21, 1-34

Щ

ЩАРАНСЬКИЙ А. 1-16

Умови передплати
місячника "Вісник репресій в Україні"
на 1984 рік

Для індивідуальних передплатників 20.00 американських доларів на рік
Для бібліотек та інших інституцій — 25.00 американських доларів на рік
Для передплатників з-поза океану — 30.00 американських доларів на рік
Вартість окремого випуску — 2.00 амер. дол.

Адреса для передплати:

Ukrainian Helsinki Group
P.O. Box 770
Cooper Station
New York, NY 10003.

ЗАКОРДОННЕ
ПРЕДСТАВНИЦТВО
УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ
ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

ВИПУСК 2
1984

ЗАКОРДОННЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

Редактор-упорядник Надія Світлична

Випуск 2, рік п'ятий

Лютий 1984 року
Нью-Йорк

ПОЯСНЕННЯ ДЕЯКИХ СКОРОЧЕНЬ, ВЖИВАНИХ У ВІСНИКУ — 2/84.

АССР (*рос.*) — Автономна Радянська соціалістична Республіка
вып. (*рос.*) — випуск
ВТК — виправно-трудовий кодекс
вул. — вулиця
г. (*рос.* год) — рік
г. (*рос.* город) — місто
ж. — журнал
кг — кілограм
КДБ — Комітет державної безпеки [при Раді Міністрів]
КК — Кримінальний кодекс
м. — місто
нар. — народження, народився (-лась)
обл. — область
ПВР — Президія Верховної Ради
ПКТ — Приміщення камерного типу (внутрішньотабірна тюрма)
ПЛ — психіатрична лікарня (загального типу)
пос. (*рос.* поселок) — селище
р-н — район
РРФСР — Російська Радянська Федеративна соціалістична Республіка
с. — село
сел. — селище
СІЗО — слідчий ізолятор (тюрма)
СПЛ — спеціальна психіатрична лікарня (закритого типу)
ст. — стаття
УРСР — Українська Радянська соціалістична Республіка
уст. — установа
учр. (*рос.* учреждение) — установа
ШІЗО — штрафний ізолятор

ХРОНІКА РЕПРЕСІЙ

2-1 **3 серпня 1983 року п'ятдесятників Володимира Васильовича ЖУРАВЛЯ** з **дружиною Марією Михайлівною** та сином Андрієм, із **села Городниця Підволочиського р-ну Тернопільської обл.**, викликали до сільради для "перевірки пашпортів". У сільраді почали вимагати, щоб він зрікся свого наміру емігрувати. Коли він відкинув цю пропозицію, його почали бити. **Сина,** який прийшов йому на допомогу, теж побили, а потім **заарештували** і пред'явили звинувачення за **ст.ст. 188¹ ч. 2 і 190 ч. 2 КК УРСР** ("**опір працівникам міліції**" та "**погрози і насильство щодо офіційної особи**"). **5 вересня 1983 року Андрій Володимирович ЖУРАВЕЛЬ (1965 р. нар.) дістав вирок: 3 роки таборів посиленого режиму.** Крім батьків-колгоспників, у родині ЖУРАВЛІВ є ще діти (**брати і сестри** Андрія): **Мирослава (1962 р. нар.), Василь (1966 р. нар.), Любомира (1970 р. нар.), Оксана (1973 р. нар.) і Віра (1976 р. нар.)**.

2-2 **травня 1983 року за ст. 187¹КК УРСР судили Тамару Іванівну ШВЕД, за чоловіком ПОНИЖАЙЛО** (див. 1984, 1-12 — там помилково вказано, що суд був спільно з А. ЗАРІВНИМ та С. ДУДЕНКОМ і неправильно повідомлено вирок). Тамару ШВЕД засудили до **2,5 року таборів загального режиму, відклавши виконання вироку до 5.IV.1986 року, коли дитині сповниться 3 роки.**

16 серпня 1983 року вночі забрали з дому і затримали на три доби **матір Тамари ШВЕД Анну КУЗЬМІВНУ ШВЕД (нар. 5.II.1939 р.)**. Протягом тих трьох діб від неї вимагали зректися наміру емігрувати. Через два тижні після цього епізоду їй пред'явили звинувачення в крадіжці з молокозаводу 9 *кг* сметани та взяли з неї підписку про невиїзд. Пізніше їй додали ще одне звинувачення — в образі представника влади (**ст. 189¹ КК УРСР**): А. ШВЕД буцімто обізвала працівників міліції "бандитами". **15.XI.1983 року** Анну ШВЕД **засудили до 2 років таборів загального режиму. Її чоловік Іван Степанович** із **дочкою Тамарою** (див. вище), **сином Андрієм та дочкою Людмилою** мешкає за адресою: **м. Тернопіль, вул. Київська, 10, кв, 142.**

Дівир Анни ШВЕД Григорій Степанович (нар. 15.IV.1930 р.) був теж **засуджений** того самого літа (**22.VII.1983 р.**) за **ст. 187¹ КК**

УРСР до 3 років таборів загального режиму. Йому інкримінували так само, як А. ЗАРІВНОМУ (див. 1984, 1-12) підписування документів з проханням про еміграцію, складання та передавання за кордон "*Біографічної довідки*", яка серед інших подібних довідок, була надіслана Генеральному секретареві ООН. Крім того, у нього під час обшуку знайшли рукопис про вбивство баптиста Івана МОЙСЕЄВА, що теж якимось чином включили до звинувачення. **Дружину** Г. ШВЕДА **Марію Михайлівну** після суду звільнили з роботи. Вона мешкає з **синами Олександром та Віталієм** за адресою: **м. Тернопіль, вул. Сливенська, 11, кв. 86.**

2-3 **10 лютого 1984 року Ташкентський міський суд** розглянув справу **Мустафи ДЖЕМІЛЄВА** (див. 1984, 1-1 і раніше), якого звинувачували за **ст. 191[4] КК УзРСР (відповідна до ст. 187[1] КК УРСР)**. Серед інкримінованого М. ДЖЕМІЛЄВУ: листування із знайомими за кордоном (кваліфіковано як "передавання наклепницьких вигадок"), запис на магнітофон передач зарубіжних радіостацій, лист японської радіокорпорації NHK із схваленням позиції Японії в територіальній суперечці з СРСР. Вирок: **3 роки таборів суворого режиму.**

2-4 За зв'язки з членами Української Гельсінської групи (тепер репресованими) Василем ОВСІЄНКОМ (див. 1983, 1/2 і раніше) та Оксаною МЕШКО (див. 1983, 3/4 і раніше) **в Києві заарештували Надію СИЛЕНКО.** Інші подробиці про неї невідомі. Адреса Н. СИЛЕНКО в Києві: 252090, м. Київ-90, вул. Празька, 21, кв. 35.

2-5 За непідтвердженими вістками, **восени 1983 року в Ялті заарештували філолога Павла АРДЮКОВА (нар. 1951 р.)**. Під час обшуку в нього вилучили книги і самвидав. Ряд людей у його справі допитували.

2-6 **25 січня 1984 року заарештували баптиста Олександра Васильовича КРУГОВИЧА** (нар. 27.X.1946 р.) Його **дружина Тамара Олександрівна з 4-ма дітьми** мешкає за адресою: **Донецька обл., м. Макіївка, вул. Менделєєва, 58.**

2-7 Повідомляємо вироки деяким баптистам. **І. КРАВЧУКА** (див. 1983, 9/10) засудили до **2,5 року таборів загального режиму, М. ОМЕЛЯНЧУКА** (див. 1984, 1-5) — до **3 років таборів загального режиму, О. МАТЮХА** (див. 1984, 1-7) — до **2 років таборів суворого режиму.**

2-8 **У серпні 1983 року в м. Тернополі засудили до 1 року таборів загального режиму Олександру Орестівну ФАБРИКУ (1959 р. нар.).** Подавши заяву на еміграцію, вона була звільнена з роботи і відтоді не могла влаштуватися на жодну роботу. Її звинуватили в "дармоїдстві". О. ФАБРИКА відбуває покарання за адресою: **270059, м. Одеса, уст. ЮГ-311/74. Її батько Орест Миколайович і мати Емілія Андріївна** мешкають за адресою: **м. Тернопіль, вул. Леніна, 159, кв. 2.**

2-9 **12 грудня 1983 року в Тернополі засудили п'ятдесятника Миколу Опанасовича МАЦЮКА** (1953 р. нар.) за **ст.ст. 144 і 170** ("**давання хабаря**") **КК УРСР.** Вирок — **5 років таборів загального режиму.** М. МАЦЮКА **заарештували** ще в **1981 році і відразу помістили до ПЛ.** Пізніше його звільнили, визнавши, що він "видужав", а потім засудили.

2-10 **18 листопада 1983 року в сел. Ланівці Тернопільської обл. засудили п'ятдесятників Любов Дем'янівну МАЛЧИНУ,** її **сестру Марію Дем'янівну РУДНИЦЬКУ (1936 р. нар.)** та **сина** останньої **Василя Івановича РУДНИЦЬКОГО** (1958 р. нар.). Їх звинуватили за **ст. 106 ч. 2 КК УРСР** ("нанесення легких тілесних ушкоджень"). Усіх трьох засудили до **6 місяців виправних робіт з вирахуванням 20% зарплати.** Мати й син РУДНИЦЬКІ мешкають у **с. Грибова Лановецького р-ну Тернопільської обл. У М. РУДНИЦЬКОЇ є ще сини Володимир (1968 р. нар.) і Віктор (1975 р. нар.) та доньки Галина (1970 р. нар.) і Тетяна** (1973 р. нар.).

2-11 Мешканців м. Тернополя Петра Павловича і Ярославу Павлівну КОВАЛЬ у серпні 1983 року в КДБ намагалися погрозами змусити написати заяву про зречення від наміру виїхати з СРСР. Співробітник КДБ ЧЕРНИШ від імені Я. КОВАЛЬ написав сам таку заяву, під якою підробив її підпис.

2-12 З великим спізненням надійшла вістка про те, що **наприкінці травня 1983 року в Караганді помер** останній в СРСР **єпископ греко-католицької церкви Олександр ХІРА.** О. ХІРА **народився в 1897 році. В 1949-1956 і в 1957-1962 рр. він перебував за свою релігійну діяльність у таборах.** Після звільнення йому заборонили повертатися на Україну.

2-13 20 грудня 1983 року в Києві звільнили з роботи дру-

жину політв'язня Л. ЕЛЬБЕРТА (див. 1983, 11/12 і раніше), лікаря І. МІЗРУХІНУ.

2-14 **Петро Федорович РІЗНИЧЕНКО, член Вільної профспілки трудящих,** яку заснував В. КЛЕБАНОВ (див. 198 і раніше), **звільнився з табору 11 серпня 1983 року,** відбувши **другий термін** ув'язнення. Цього разу П. РІЗНИЧЕНКО відбував **дворічний термін за ст.ст. 198 і 209 КК РРФСР** ("**порушення пашпортного режиму" та "дармоїдство**"). Після звільнення його скерували до родини **в Сумську обл.,** проте вже **17.VIII.1983 року його затримали і до 19.IX.1983 року тримали в спецприймальнику м. Суми.** Вийшовши з спецприймальника, він відмовився одержати пашпорт.

2-15 У 1983 році в день народження А. ГІТЛЕРА 20 квітня відбувалися демонстрації неофашистів у багатьох містах Росії (Свердловську, Куйбишеві, Омську, Ростові), а також на Україні. Подекуди вони руйнували єврейські цвинтарі, оскверняли могили й на християнських цвинтарях, зокрема в Саратові, серед інших могил — пам'ятник солдатам, що загинули під час Великої Вітчизняної війни. Арештів не було.

2-16 Військовослужбовцям, скаліченим в Афганістані, видають посвідчення "Інваліда Вітчизняної війни".

2-17 24 січня 1984 року мешканець м. Кривий Ріг Григорій Миколайович СТАШЕНКО (нар. 25.X.1961 р.) почав голодівку, домагаючись еміграції з СРСР.

2-18 У серпні 1983 року з СРСР за ізраїльськими візами виїхало 133 особи, у вересні — 135, у жовтні — 91, в листопаді — 56, у грудні — 97. Усього в 1983 році емігрували за ізраїльськими візами 1315 чол. — найменша кількість за останніх 13 років. Найбільше емігрантів було з Одеси (267), 123 особи виїхали з Києва, 48 — зі Львова, 42 — з Чернівців.

ПРО ЗМІНИ В РАДЯНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

2-19 11.I.1984 року Президія Верховної Ради СРСР видала Указ, яким внесла ряд змін до Закону від 25.XII.1958 року "*Про кримінальну відповідальність за державні злочини*". На підставі цього Указу мусять бути зроблені відповідні поправки до гл. I. Особливої частини КК РРФСР та інших союзних республік ("Державні злочини"). Проте Указ уже ввели в дію від 1.II.1984 ро-

ку, не чекаючи. доки Верховні Ради союзних республік зроблять ці поправки в своїх кримінальних кодексах.

Найістотнішу зміну зроблено до ст. 7 Закону від 25.XII.1958 року (що відповідає ст. 62 КК УРСР — "антирадянська агітація і пропаганда"). Частина 2 цієї статті, що передбачала покарання до 10 років таборів і 5 років заслання, раніше стосувалася тільки осіб, яких судили повторно або за вчинки, скоєні в воєнний час. Тепер таке саме покарання спричиняють також "вчинки, здійснені з використанням грошових засобів чи інших матеріальних коштовностей, одержаних від іноземних організацій або осіб, що діють в інтересах цих організацій". Зауважмо, що не уточнюють, які саме "матеріальні коштовності" мають на увазі (напевно, до них легко можна залічити і будь-які посилки); від "іноземних організацій" не вимагають навіть, щоб вони були "підривними" чи "антирадянськими" — досить бути "іноземними"; "особи", що подають допомогу, не конче мусять бути членами таких організацій — досить, що вони "діють у їхніх інтересах". Тим самим будь-яка гуманна допомога від будь-яких фондів, базованих за кордоном, чи навіть від приватних осіб, може вважатися обтяжувальною обставиною в кримінальній відповідальності за ст. 70 КК РРФСР або її аналогами (ст. 62 КК УРСР).

До Закону введено нову ст. 13[1] (в КК РРФСР їй відповідатиме ст. 76[1]): "Передавання іноземним організаціям відомостей, які становлять службову таємницю", що передбачає покарання до 3 років позбавлення волі або до 2 років виправних робіт за "передавання або збирання з метою передати іноземним організаціям чи їхнім представникам економічних, науково-технічних або інших відомостей, які становлять службову таємницю, від особи, якій ці відомості було довірено по службі чи роботі або стали відомі іншим шляхом". Що таке "службова таємниця" — ніде в радянському праві чітко не визначено. Відзначимо також, що в Законі йдеться про "відомості", не конче одержані на праці звинуваченого, а, можливо, й "одержані іншим шляхом". Друга частина цієї статті, що стосується дій, "які спричинили великі збитки" або "інші тяжкі наслідки", передбачає покарання у вигляді позбавлення волі на термін до 8 років.

Ст. 14[1] Закону (відповідає ст. 77[1] КК РРФСР та її аналогам — "вчинки, що дезорганізують роботу виправно-трудових установ"), раніше карала за такі дії тільки особливо небезпечних рецидивістів та осіб, засуджених за тяжкі злочини. Тепер її поширили також на всі категорії в'язнів. Щоправда, для інших категорій, крім згаданих вище, покарання визначили менше: позбавлення волі на

термін від 3 до 8 років.

Ст. 20 Закону (відповідає ст. 83 КК РРФСР та її аналогам — "незаконний виїзд за кордон", тобто практично — перехід кордону) доповнили новою частиною, за якою повторні дії карають позбавленням волі вже не до 3 років, а від 2 до 5.

Указ підписали Голова ПВР СРСР Ю. АНДРОПОВ та секретар ПВР СРСР Т. МЕНТЕТАШВІЛІ.

Звертаємо увагу також на те, що раніше, Указом ПВР РРФСР від 1.III.1983 року до Виправно-трудового кодексу РРФСР внесено численні зміни. Зокрема, до ст. 78^2 про обов'язки і права умовно засуджених та умовно звільнених введено такі зміни: після слів про те, що ці особи зобов'язані мешкати "в спеціально призначених для них гуртожитках" додано: "перебування засудженого у вільний від роботи час поза гуртожитком допускається тільки з дозволу органу внутрішніх справ, що здійснює нагляд"; виключено згадку про можливість "за доброї поведінки" дістати дозвіл на те, щоб "мешкати зі своїми родинами на арендованій ними житловій площі"; виключено також згадку про можливість виїзду у відпустку. Ст. 99 ВТК РРФСР про представлення засуджених до умовного звільнення доповнено вказівкою на те, що засуджений мусить у письмовій формі дати зобов'язання "зразковим і чесним ставленням до праці довести своє виправлення".

НОВИНИ ПРО НЕВІЛЬНИКІВ

1. У тюрмах і в таборах

2-20 У пермському таборі ВС-389/35 зараз перебуває близько 70 в'язнів. Вони виготовляють деталі для електричних прасок (норма 8 *кг* деталей) та працюють на тартаку (лісопильні).

2-21 Ув'язнених у таборі особливого режиму членів Української Гельсінської групи Левка ЛУК'ЯНЕНКА (див. 1983, 5/6 і раніше), Юрія ЛИТВИНА (див. 1983, і раніше), Василя ОВСІЄНКА (див. 1983, 1/2 і раніше) та ще одного в'язня терміново відправили до лікарні. Причини невідомі.

2-22 Ув'язненого в пермському таборі ВС-389/35 Степана ХМАРУ (див. 1984, 1-17 і раніше) посадили на 3 місяці до ПКТ.

2-23 Юрій ТАРНОПОЛЬСЬКИЙ (див. 1983, 3/4 і раніше) в таборі Читинської обл. почав голодівку, протестуючи проти позбавлення його побачення з дружиною. Його покарали позбавленням побачення за "невиконання норми".

2-24 Перед вивезенням до табору з Київського СІЗО КДБ Ірини РАТУШИНСЬКОЇ (див. 1984, 1-26 і раніше) в неї вилучили зошит з віршами, які вона виписала з книг тюремної бібліотеки (О. ПУШКІНА, М. ЛЕРМОНТОВА, Лесі УКРАЇНКИ, В. ЖУКОВСЬКОГО, Ф. ТЮТЧЕВА, Т. ШЕВЧЕНКА). У серпні 1983 року І. РАТУШИНСЬКІЙ надійшов лист до табору з СІЗО КДБ УРСР, у якому говорилося, що вилучені тексти "мають ідейно шкідливий, наклепницький характер". Лист підписали працівники СІЗО КДБ УРСР В.П. МАНАХА, А.Я. МЕДВІДЬ, С.І. БІНДЕР.

2-25 У лютому 1984 року закінчилися терміни ув'язнення в таких в'язнів: **Василя ПІДГОРОДЕЦЬКОГО 20.II.** (див. 1983, 3/4 і раніше), **Давида СОЛОВЕЙЧИКА 25.II.** (див. 1983, і раніше) та **Михайла ХЛІВНОГО 22.II.** (див. 1983, і раніше).

2. У божевільнях

2-26 Начальник **Благовіщенської СПЛ** — полк. Людмила Іванівна БУТЕНКОВА. Адреса СПЛ: **675007, Амурская обл., г. Благовещенск, Серышевский пер., 55.**

2-27 Начальник **Ташкентської СПЛ** — І.Л. АНДРЯКОВА. Один із телефонів СПЛ: **91 18 14.**

2-28 **Олексія НІКІТІНА переведено з Алма-Атинської СПЛ** (до ПЛ загального типу — ?).

ПРИВІТАЙТЕ З УРОДИНАМИ

Повідомляємо адреси тих переслідуваних, у кого через місяць надходять дні народження, а також їхніх родин. У квітні народилися:

2-29 5 квітня 1932 року нар. Богдан Васильович ШКІКАВИЙ (див. 1983, 3/4 і раніше). Його адреса в таборі: **322530, Дніпропетровська обл., м. Жовті Води, уст. ЯЕ-308/26-4-42.** Адреса **дружини Любові Олександрівни** з дочкою (1957 р. нар.): **320024, м. Дніпропетровськ, вул. Грінченка, 171.**

2-31 8 квітня 1949 року нар. Василь Васильович ОВСІЄНКО (див. 1983, 3/4 і раніше). Його адреса в таборі: **618263, Пермская обл., Чусовской р-н, пос. Кучино, учр. ВС-389/36-1.** Адреса **матері Фросини Федорівни** (неписьменна): **260367, Житомирська обл., Радомишльський р-н, с. Леніно.**

2-31 10 квітня 1932 року нар. Петро Іванович ОЛІЙНИК (див. 1983, 3/4 і раніше). Його адреса в таборі: **28000, м. Хмельницький, уст. МХ-324/205.** Адреса **дружини Лідії Михайлівни** з 4-ма дочками (1962, 1966, 1970 і 1972 рр. нар.) та 3-ма синами (1964, 1967 і 1978 рр. нар.): **290005, м. Львів, вул. Ватутіна, 9,кв. 4.**

2-32 10 квітня 1933 року нар. Броніслав Андрійович ПИЛИПЧУК (див. 1984, 1-3). Його адреса в ув'язненні невідома. Адреса **дружини Євгенії Андріївни: 264220, Волинська обл., м. Ківерці, вул. Ломоносова, 16.**

2-33 13 квітня 1929 року нар. Іван Філатович ЧЕПЕЦЬ (див. 1983, 3/4 і раніше). Його адреса в таборі: **342228, Донецька обл., Тельманівський р-н, сел. Мирний, уст. ЮЕ-312/1.** Адреса **дружини Поліни Миколаївни** з чотирма дітьми (1957, 1960, 1962 і 1969 рр. нар.): **322909, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, вул. Головка, 14.**

2-34 14 квітня 1926 року нар. Григорій Михайлович ЖУРБА (див. 1983, 3/4 і раніше). Його адреса в таборі: **332440, Запорізька обл., м. Бердянськ, уст. ЯЯ-310/77 "Д".** Адреса **дружини Катерини Федорівни** з 8-ма дітьми (1951, 1954, 1956, 1957, 1959, 1961, 1964 і 1969 рр. нар.): **322908, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, вул. Лугова, 139.**

2-35 15 квітня 1932 року нар. Володимир Павлович ХАЙЛО (див. 1983, 3/4 і раніше). Його адреса в божевільні: **320006, м. Дніпропетровськ, вул. Чичеріна, 101, уст. ЯЕ-308/РБ.** Адреса **дружини Марії Омелянівни** з 15-ма дітьми: **394004, Ворошиловградська обл., м. Красний Луч, Шахта 22-4 біс, вул. Північна, 11.**

2-36 18 квітня 1940 року нар. Віктор Володимирович МОНБЛАНОВ (див. 1983, 3/4 і раніше). Він перебуває в таборі сел. Березань Баришевського р-ну Київської обл. Телефон його **дружини ЯКОВЛЄВОЇ Алли** з сином Кирилом (1968 р. нар.) в Києві: **93 37 86.**

2-37 20 квітня 1935 року нар. Микола Михайлович КРАЙНИК (див. 1983, 3/4 і раніше). Його адреса в таборі: **431200, Мордовская АССР, Теньгушевский р-н, пос. Барашево, учр. ЖХ-385/3-5.** Адреса **дружини Дарини Гнатівни з сином Тарасом** (1963 р. нар.) та дочкою Оксаною (1966 р. нар.): **285616, Івано-Франківська обл., Долинський р-н, с. Солуків.**

2-38 21 квітня 1953 року нар. Зорян Володимирович ПОПАДЮК (див. 1983, 5/6 і раніше). Його адреса в таборі: **618263, Пермская обл., Чусовской р-н, пос. Кучино, учр. ВС-389/36-1.** Адреса **матері Любомири Іванівни і бабусі КОПИСТИНСЬКОЇ Софії Михайлівни: Львівська обл., м. Самбір, вул. Рівна, 12, кв. 1.**

2-39 25 квітня 1936 року нар. Георгій [Юрій] Васильович БАДЗЬО (див. 1983, 3/4 і раніше, фото — на наст. стор.). Його адреса в таборі: **431200, Мордовская, АССР, Теньгушевский р-н, пос. Барашево, учр. ЖХ-385/3-5.** Адреса дружини **КИРИЧЕНКО Світлани Тихонівни** з сином Сергієм ДРАЧУКОМ (нар. 30.XII.1961 р.) та доч-

Юрій БАДЗЬО з дочкою Богданною наприкінці 60- поч. 70-х років.

кою Богданною, нар. 16.X.1967 р.): **252150, м. Київ-150, вул. Червоноармійська, 93, кв. 16.**

2-40 27 квітня 1917 року нар. Іван Зотович МАТВІЙЧУК (див. 1983, 3/4 і раніше). 17 березня 1984 року в нього має закінчитися ув'язнення в уст. МХ-324/78-3-32 (Хмельницька обл.). Адреса його **дружини Любові Степанівни з 4-ма дітьми** (1948, 1950, 1957 і

1960 рр. нар.): **265670, Ровенська обл. м. Здолбунів, вул. Шкільна, 20.** Дочка Раїса в ув'язненні.

2-41 27 квітня 1943 року нар. Василь Іванович ЯЦЮК (див. 1983, 3/4 і раніше. Його адреса в таборі: **258323, Черкаська обл., Канівський р-н, сел. Таганча, уст. ЕЧ-325/68-8-84.** Адреса **дружини Галини Мелетіївни** з 4-ма дітьми (1968, 1975, 1978 і 1980 рр. нар.): **263002, Волинська обл., м. Луцьк, вул. 50-річчя СРСР, 105, кв. 2.**

2-42 29 квітня 1933 року нар. Марія Василівна ДІДНЯК (див. 1983, 3/4 і раніше). Її адреса в таборі: **310124, м. Харків, уст. ЮЖ-313/54-10-36.** Адреса **чоловіка Василя Костянтиновича** з дочкою Людмилою, сином Геннадієм та матір'ю: **327029, м. Миколаїв, вул. Фрунзе, 44, кв. 7.**

2-43 30 квітня 1946 року нар. Петро Олексійович Бутов (див. 1983, і раніше).

Адреса **дружини КОПТЄВОЇ Таїси Михайлівни** з синами Захаром (1975 р. нар.) та Олексієм (1981 р. нар.): **м. Одеса, вул. Орджонікідзе, 2/4, кв. 7.**

Бажано привітати їх листами, листівками чи телеграмами.

АРХІВ САМВИДАВУ

У цьому розділі подаємо бібліографію творів і документів, опублікованих (або одержаних) у лютому 1984 року. Всі вказані тут матеріали є в Закордонному Представництві Української Гельсінської групи. Бажаючі набути копії цих документів мають звернутися до редактора "ВІСНИКА РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ".

2-44 **Василь СТУС. "З таборового зошита".** — ж. "*Українське православне слово*", No. 2 — 1984, стор. 22. Про В. СТУСА див. 1983, 11/12 і раніше.

2-45 **На захист потоптаних прав. Жінки-політв'язні Мордовських концтаборів, а в тому Раїса РУДЕНКО й Ірина РАТУШИНСЬКА, звертаються до урядів західніх держав.** — ж. "*Промінь*", ч. 2, Лютий 1984, стор. 2. Про Р. РУДЕНКО, див. 1983, і раніше; про І. РАТУШИНСЬКУ — 1983, 3/4 і раніше.

2-46 **АС No 5154. Сообщение о деле п/з еврея-отказника Льва Эльберта, обвиняемого в хранении наркотиков [без места, вероятно середина октября 1983].** — "*Материалы самиздата*" радио "Свобода", вып. No. 6/84, 27 февраля 1984 г. (3 стор.). Про Л. ЕЛЬБЕРТА див. 1983, 11/12 і раніше.

2-47 **АС No. 5156. Краткие сообщения об арестах, процессах и других репрессиях в разных городах СССР и местах заключения (вероятно, Москва, конец октября 1983).** — "*Материалы самиздата*" радио "Свобода", вып. No. 6/84, 27 февраля 1984 г. (4 стор.).

2-48 **АС No. 5158. Краткие сообщения об арестах, процессах, допросах и других репрессиях в разных городах СССР и местах заключения (вероятно, Москва, начало ноября 1983).** — "*Материалы самиздата*" радио "Свобода", вып. No. 6/84, 27 февраля 1984 г. (9 стор.).

2-49 Irina Ratushinskaya. Prison for Poetry (USSR). — *Freedom at Issue,* 1984, January/February, pp. 44-45. Про І. РАТУШИНСЬКУ див. цей вип. 2-45 і раніше.

ПОКАЖЧИК ІМЕН

А

АНДРЯКОВА І.Л. (нач. Ташкентської СПЛ) 2-27
АРДЮКОВ Павло 2-5

Б

БАДЗЬО Богданна 2-39
БАДЗЬО Георгій (Юрій) Васильович 2-39
БІНДЕР С.І. (СІЗО КДБ УРСР) 2-24
БУТЕНКОВА Людмила Іванівна, полк. (нач. Благовіщенської СПЛ) 2-27
БУТОВ Захар 2-43
БУТОВ Олексій 2-43
БУТОВ Петро Олексійович 2-43

В

ВАЛЧУК Ірина Василівна 2-10

Г

ГІТЛЕР А. 2-15

Д

ДЖЕМІЛЄВ Мустафа 2-3
ДІДНЯК Василь Костянтинович 2-42
ДІДНЯК Геннадій 2-42
ДІДНЯК Людмила 2-42
ДІДНЯК Марія Василівна 2-42
ДРАЧУК Сергій 2-39
ДУДЕНКО С. 2-2

Е

ЕЛЬБЕРТ Лев 2-13, 2-46

Ж

ЖУКОВСЬКИЙ В. 2-24
ЖУРАВЕЛЬ Андрій Володимирович 2-1
ЖУРАВЕЛЬ Василь 2-1
ЖУРАВЕЛЬ Віра 2-1
ЖУРАВЕЛЬ Володимир Васильович 2-1
ЖУРАВЕЛЬ Любомира 2-1
ЖУРАВЕЛЬ Марія Михайлівна 2-1
ЖУРАВЕЛЬ Мирослава 2-1
ЖУРАВЕЛЬ Оксана 2-1
ЖУРБА Григорій Михайлович 2-34
ЖУРБА Катерина Федорівна 2-34

З
ЗАРІВНИЙ А. 2-2

К
КИРИЧЕНКО Світлана Тихонівна 2-39
КЛЕБАНОВ В. 2-14
КОВАЛЬ Петро Павлович 2-11
КОВАЛЬ Ярослава Павлівна 2-11
КОПИСТИНСЬКА Софія Михайлівна 2-38
КОПТЄВА Таїса Михайлівна 2-43
КРАВЧУК І. 2-7
КРАЙНИК Дарія Гнатівна 2-37
КРАЙНИК Микола Михайлович 2-37
КРАЙНИК Оксана 2-37
КРАЙНИК Тарас 2-37
КРУГОВИЧ Олександр Васильович 2-6
КРУГОВИЧ Тамара Олександрівна 2-6

Л
ЛЕРМОНТОВ М. 2-24
ЛИТВИН Юрій 2-21
ЛУК'ЯНЕНКО Левко 2-21

М
МАЛЧИНА Любов Дем'янівна 2-10
МАНАХ В.П. (СІЗО КДБ УРСР) 2-24
МАТВІЙЧУК Іван Зотович 2-40
МАТВІЙЧУК Любов Степанівна 2-40
МАТВІЙЧУК Раїса 2-40
МАТЮХ О. 2-7
МАЦЮК Микола Опанасович 2-9
МЕДВІДЬ А.Я. (СІЗО КДБ УРСР) 2-24
МЕШКО Оксана 2-4
МІЗРУХІНА І. 2-13
МОНБЛАНОВ Віктор Володимирович 2-36
МОНБЛАНОВ Кирило 2-36

Н
НІКІТІН Олексій 2-28

О
ОВСІЄНКО Василь Васильович 2-4, 2-21, 2-30
ОВСІЄНКО Фросина Федорівна 2-30
ОЛІЙНИК Лідія Михайлівна 2-31
ОЛІЙНИК Петро Іванович 2-31
ОМЕЛЯНЧУК М. 2-7

П
ПИЛИПЧУК Броніслав Андрійович 2-32

ПИЛИПЧУК Євгенія Андріївна 2-32
ПІДГОРОДЕЦЬКИЙ Василь 2-25
ПОНИЖАЙЛО Тамара (див. ШВЕД)
ПОПАДЮК Зорян Володимирович 2-38
ПОПАДЮК Любомира Іванівна 2-38
ПУШКІН О. 2-24

Р

РАТУШИНСЬКА Ірина 2-24, 2-45, 2-49
РІЗНИЧЕНКО Петро Федорович 2-14
РУДЕНКО Раїса 2-45
РУДНИЦЬКА Галина 2-10
РУДНИЦЬКА Марія Дем'янівна 2-10
РУДНИЦЬКА Тетяна 2-10
РУДНИЦЬКИЙ Василь Іванович 2-10
РУДНИЦЬКИЙ Віктор 2-10
РУДНИЦЬКИЙ Володимир 2-10

С

СИЛЕНКО Надія 2-4
СОЛОВЕЙЧИК Давид 2-25
СТУС Василь 2-44

Т

ТАРНОПОЛЬСЬКИЙ Юрій 2-23
ТЮТЧЕВ Ф. 2-24

У

УКРАЇНКА Леся 2-24

Ф

ФАБРИКА Емілія Андріївна 2-8
ФАБРИКА Олександра Орестівна 2-8
ФАБРИКА Орест Миколайович 2-8
ФАБРИКА Володимир Павлович 2-8

Х

ХАЙЛО Володимир Павлович 2-35
ХАЙЛО Марія Омелянівна 2-35
ХІРА Олександр, єпископ УГКЦ 2-12
ХЛІВНИЙ Михайло 2-25
ХМАРА Степан 2-22

Ч

ЧЕПЕЦЬ Іван Філатович 2-33
ЧЕПЕЦЬ Поліна Миколаївна 2-33
ЧЕРНИШ, прац, КДБ (м. Тернопіль) 2-11

Ш

ШВЕД Андрій 2-2

ШВЕД Анна Кузьмівна 2-2
ШВЕД Віталій 2-2
ШВЕД Григорій Степанович 2-2
ШВЕД Іван Степанович 2-2
ШВЕД Людмила 2-2
ШВЕД Марія Михайлівна 2-2
ШВЕД Олександр 2-2
ШВЕД (ПОНИЖАЙЛО) Тамара Іванівна 2-2
ШЕВЧЕНКО Т. 2-24
ШКІКАВА Любов Олександрівна 2-29
ШКІКАВИЙ Богдан Васильович 2-29

Я

ЯКОВЛЄВА Алла 2-36
ЯЦЮК Василь Іванович 2-41
ЯЦЮК Галина Мелетіївна 2-41

ЗАКОРДОННЕ
ПРЕДСТАВНИЦТВО
УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ
ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

ВИПУСК 3
1984

ЗАКОРДОННЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

Редактор-упорядник Надія Світлична

Випуск 3, рік п'ятий

Березень 1984 року
Нью-Йорк

ХРОНІКА РЕПРЕСІЙ

СУД НАД ВАЛЕРІЄМ МАРЧЕНКОМ

3-1 13-14 березня 1984 року в Києві судили Валерія МАРЧЕНКА (див. 1984, 1-13 і раніше). Справу розглядав Київський **міський суд** під головуванням заступника голови Київського міського суду **Григорія Івановича ЗУБЦЯ.** В. МАРЧЕНКО відмовився від послуг призначеного судом адвоката ОСАДЧОГО та **захищав себе сам.** У судовому залі з близьких Валерія МАРЧЕНКА були тільки його мати Ніна Михайлівна і тітка Анна.

В. МАРЧЕНКОВІ інкримінували 11 листів, заяв і скарг, які він писав під час першого ув'язнення в 1973-1979 роках, зокрема: лист до діда Михайла МАРЧЕНКА; лист до двох західнонімецьких журналістів, які описували обставини в політичних таборах Чілі та яких В. МАРЧЕНКО запрошував оглянути радянські концтабори, щоб порівняти їх із чілійськими; статтю *"Знайомтесь: бандерівець Антон ОЛІЙНИК"; "Відкритий лист до генерального директора ЮНЕСКО";* статтю *"Політичні в'язні в СРСР",* написану спільно з З. АНТОНЮКОМ (див. 1983, 7/8 і раніше); нарис *"Моя чарівна леді";* відкритий лист до Шведського інституту нефрології. На суді фігурували деякі рукописи В. МАРЧЕНКА, опубліковані за кордоном, що потім якось опинилися в руках слідства.

Слідство в справі В. МАРЧЕНКА провадив **майор КДБ СЛОБОЖЕНЮК** з участю **БАНЄВА** (див. 1984, 1-13). Справа мала No 21. У ході слідства не раз порушували питання про участь Валерія МАРЧЕНКА в роботі Фонду допомоги політв'язням (про Фонд див. 1982, 1-6). 24 листопада 1983 року в справі МАРЧЕНКА допитували в Москві Н.П. ЛІСОВСЬКУ, а 23 і 30 листопада 1983 року — Кирила ПОПОВА. К. ПОПОВУ, зокрема, пред'явили список політв'язнів, вилучений у нього під час особистого обшуку в Києві 22 вересня 1982 року, коли він відвідував В. МАРЧЕНКА. Слідчий БАНЄВ заявив також ПОПОВУ, що, згідно з показами В. РЄПІНА, Н. ЛІСОВСЬКА є одним з розпорядників Громадського Фонду. Другою основною темою допитів у справі МАРЧЕНКА була публікація на Заході заяв і літературознавчих статтей В. МАРЧЕНКА.

На суді, однак, питання про участь В. МАРЧЕНКА в роботі Фонду не порушували. Інкриміновані МАРЧЕНКОВІ заяви й статті, які він посилав з табору під час ув'язнення за першим вироком, і які пізніше були опубліковані на Заході, кваліфікували як анти-

радянські, відповідно звинувативши В. МАРЧЕНКА за **ст. 62 ч. 2 КК УРСР.**

В. МАРЧЕНКА привезли на суд дуже хворим (суд навіть відклали через це з 12 на 13.III.1984 р.) У нього загострилася хвороба нирок, різко підвищився тиск (під час суду: 220/130). За свідків на суді допитували працівника КДБ при пермських таборах та представників табірної адміністрації. Крім того, кажуть допитували кількох казахів із с. Саралжин, де В. МАРЧЕНКО відбував заслання в 1979-1981 рр., у зв'язку з чим В. МАРЧЕНКО нібито зауважив після засуду, що полковник ТУРКІН (?) дістане завдяки його справі орден "Дружби народів", бо він долучив до справи звинувачення в азербайджанському, казахському та українському націоналізмах.

Валерій МАРЧЕНКО після першого ув'язнення (напевно, 1978 р.)

Винним себе В. МАРЧЕНКО не визнав. В останньому слові він сказав, що "вірить у Бога та в добре начало в людях", що "завжди намагався робити людям добро". Він заявив також, що "держава мільйон разів завинила перед громадянами" та що він протестуватиме проти цього до кінця свого життя.

В. МАРЧЕНКА визнали особливо небезпечним рецидивістом та засудили до **10 років таборів особливого режиму і 5 років заслання.**

Мати засудженого МАРЧЕНКА, домагаючись належного їм після суду побачення, зверталася до найвищих урядових інстанцій, та коли вона дістала дозвіл, виявилося, що Валерій не може прийти на побачення через поганий стан здоров'я. Міжнародна Амністія оголосила термінову широку акцію на захист Валерія МАРЧЕНКА.

3-2 **Суд** над членом Української Гельсінської групи **Ольгою ГЕЙКО-МАТУСЕВИЧ** (див. 1983, 11/12 і раніше) відбувся **13 жовтня 1983 року в Одесі.** Їй інкримінували "антирадянські" розмови в таборі, схвальні висловлювання про польську "Солідарність", написання віршів, використання тайнопису для передавання інформації з табору. Винною вона себе не визнала, проте сказала, що шкодує за "недоречні розмови". Вирок ми вже повідомляли.

3-3 У січні 1983 року в Києві відбувся обшук у **письменника Леоніда КОПОХОВА.** За характером роботи Л. КОПОХОВ мав доступ до ксерокс-апарата. Вилучили ксерокопії В. НАБОКОВА та О. МАНДЕЛЬШТАМА. **У серпні** (?) **1983 року** Л. КОПОХОВА **засудили до 2 років таборів загального режиму з конфіскацією майна** (напевно, за **ст. 148 КК УРСР — "заняття забороненим промислом"**). Л. КОПОХОВА взяли під варту в залі суду.

3-4 **3 листопада 1983 року** колишнього політв'язня Степана САПЕЛЯКА (див. 1983, 11/12 і раніше, фото — нижче) забрали з роботи до КДБ, де йому зробили "*Попередження*" за Указом ПВР СРСР від 25.XII.1972 р. Йому інкримінували розповсюдження машинописних оглядів передач закордонних радіостанцій, листи Л. Туманової на його захист, заяви Ю. АНДРОПОВУ. 22 листопада 1983 року С. САПЕЛЯКА знову викликали до КДБ, де йому повідомили, що якась ЗЕЛЕНА, яка намагалася нелегально перейти кордон, мала з собою збірку віршів С. САПЕЛЯКА і його адресу. Йому сказали, що в разі появи додаткових матеріалів проти нього

Степан САПЕЛЯК під час заслання

можуть порушити справу за ст. 62 ч. 2 КК УРСР. САПЕЛЯКОВІ вручили нову повістку на 30 листопада 1983 року — перед цим мала відбутися передача по місцевому телебаченню про справу з переходом кордону. С. САПЕЛЯК мешкає в селі Хорошево під Харковом.

3-5 Київський художник Володимир МЄДНІКОВ (нар. 1936 р.) мав намір 20 березня 1984 року почати голодівку, домагаючися виходу з радянського громадянства та виїзду з СРСР для возз'єднання з матір'ю. В. МЄДНІКОВ і його родина домагається дозволу на еміграцію від 1979 року. Початок голодівки, призначений на 20.III. він відкликав, проте не відмовився від свого наміру.

НОВИНИ ПРО НЕВІЛЬНИКІВ

1. У тюрмах і в таборах

3-6 **Художник Михайло Миколайович КЛІЩ (нар. 1941 р.)** — за віровизнанням **грекокатолик** (уніат). **Наприкінці 1960 — на початку 1970 років його заарештували за ст. 62 КК УРСР, визнали неосудним** і посадили до **Сичовської СПЛ. 13.**VIII. **1975 року М.** КЛІЩА **виписали до Івано-Франківської ОПЛ** і незабаром звільнили. У жовтні-листопаді 1980 року його знову заарештували за невідомим звинуваченням. Тепер він відбуває термін (невідомо — який) у таборі за адресою: **288360, Вінницька обл., Тростянецький р-н, м. Ладишин, уст. ІВ-301/39. Батько** М. КЛІЩА мешкає за адресою: **Івано-Франківська обл., сел. Бурштин, вул. Шевченка, 84** (невідомо, чи він підтримує стосунки з сином).

3-7 Олександра ПАРИЦЬКОГО (див. 1983, і раніше), який перебуває в таборі сел. Видріно Бурятської АРСР, посадили до ПКТ.

3-8 Багатьом баптистам, які перебувають в ув'язненні, погрожують порушенням нових справ (невідомо, за якими статтями КК). Серед них Антон НАЗАРЕВИЧ у таборі Вінницької обл.

3-9 **Наприкінці 1982 — на початку 1983 року Олесь БЕРДНИК,** якого **перевели** на суворий режим (див. 1983, 11/12 і раніше), перебував у пермському таборі **ВС-389/35.** Влітку 1983 року його повезли до Києва "на профілактику". Відтоді про нього нічого не відомо.

2. У божевільнях

3-10 **Наприкінці липня 1983 року** мешканець **Євпаторії Володимир РИБАК** та його **син Василь (1963 р. нар.)** перебували на експертизі в інституті ім. Сербського. **Їх визнали невідповідальними** та послали на примусове лікування до **СПЛ.** Обох їх звинувачували за **ст. 64 КК РРФСР (напевно, за спробу втечі з СРСР**?).

3-11 **Віктора РАФАЛЬСЬКОГО** (див. 1981, 3 і раніше) **перевели з Ташкентської СПЛ до ПЛ загального типу в м. Львові** ("**Бережниця**"). **Навесні 1983 року він утік із ПЛ,** але через кілька місяців його затримали і знову **помістили до тієї самої ПЛ.**

3-12 **Не пізніше жовтня 1983 року Анатолія ЛУПИНОСА** (див. 198 і раніше) **перевели з Орловської СПЛ до ПЛ загального типу в м. Саратов.**

3. На засланні

3-13 Керівник Української Гельсінської групи Микола РУДЕНКО (див. 1984, 1-37 і раніше) приїхав на заслання за адресою: **659701, Горно-Алтайская авт. обл., с. Майма, ул. Строителей, 3, кв. 30.** Гірський клімат протипоказаний М. РУДЕНКОВІ за станом його здоров'я.

3-14 У жовтні 1983 року член Української Гельсінської групи Вячеслав ЧОРНОВІЛ (див. 1983, 9/10 і раніше) перебував у Києві (напевно, з "профілактичною" метою). **В середині грудня 1983 року** його **умовно звільнили з обов'язковим залученням до праці** ("**на хімію**"). "Залучення до праці" В. ЧОРНОВІЛ відбуває за адресою: **678010, Якутская АССР, Орджоникидзевский, р-н, пос. Покровск-І. Працює він на фабриці.**

3-15 **У Євгена ПРОНЮКА** (див. 1983, 7/8 і раніше) термін **заслання має закінчитися в травні 1984 року.**

ПРИВІТАЙТЕ З УРОДИНАМИ

Повідомляємо адреси тих переслідуваних, у кого через місяць надходять дні народження, а також їхніх родин. Отже, у травні народилися:

3-16 8 травня 1936 року нар. Микола Григорович ПЛАХОТНЮК (див. 1983, 11/12 і раніше, фото — нижче). Його адреса на т.зв. "хімії": **349940, Ворошиловградська обл., м. Лисичанськ, пошта, до запитання.** Адреса **дружини ЧОРНОВІЛ Валентини Максимівни: 258626, Черкаська обл., Звенигродський р-н, с. Вільхівець.**

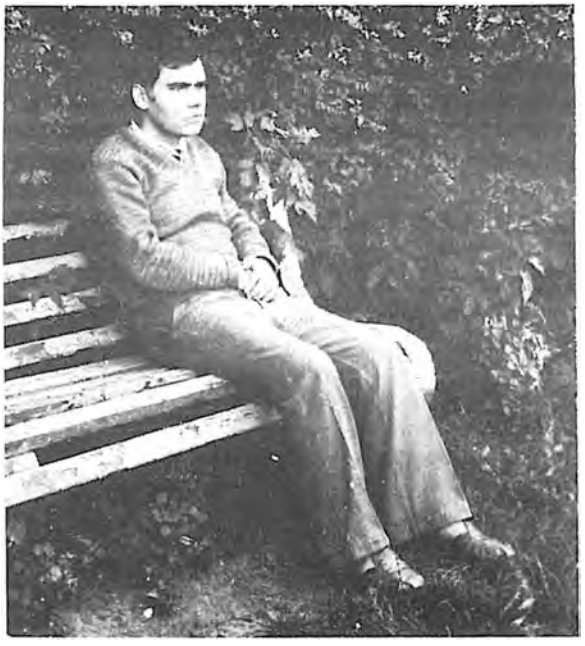

Микола ПЛАХОТНЮК під час перебування в Черкаській ОПЛ (м. Сміла, вересень 1979 р.)

3-17 10 травня 1982 року нар. Яків Єфремович ІВАЩЕНКО (див. 1983, 5/6 і раніше). Його адреса в таборі: **333650, Кримська обл., м. Сімферополь, уст. УО-85/8-6-67.** Адреса **дружини Анни Йосипівни з 11-ма дітьми** (1965, 1964, 1962, 1951, 1953, 1954, 1957, 1961, 1952, 1955 і 1960 рр. нар.): **255203, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, с. Петровське, вул. Петровська, 87а.**

3-18 14 травня 1936 року нар. Олексій Івановим ПАВЛІВ (див. 1983, 5/6 і раніше). Його адреса в таборі: **281428, Хмельницька обл., с. Райківці, уст. МХ-324/87-3.** Адреса **дружини Володимири Павлівни з 4-ма дітьми: 292211, Львівська обл., м. Червоноград, сел. Гірняк, вул. Б. Хмельницького, 27.**

3-19 16 травня 1930 року нар. Василь Андрійович ГОЛУБ (див. 1983, 5/6 і раніше). Його адреса в таборі: **265452, Ровенська обл., Сарненський р-н, с. Катеринівка, уст. ОР-318/46-5.** Адреса **дружини Ольги Іванівни з 7-ма дітьми** (в тому числі 1959, 1960, 1963, 1964, 1966 і 1977 рр. нар.): **343043, м. Ворошиловград, вул. Висотна, 41.**

3-20 17 травня 1937 року нар. Василь Семенович ЛІСОВИЙ(див. 1983, 5/6 і раніше). Його адреса з родиною після звільнення: **252140, м. Київ-140, вул. Братіславська, 4, кв. 197.**

3-21 24 травня 1951 року нар. Володимир Дмитрович КАЛЮЖНИЙ (див. 1983, 5/6 і раніше). Його адреса в божевільні: **320006, м. Дніпропетровськ, вул. Чичеріна, 101, уст. ЯЭ-308/РБ.** Адреса **дружини БАБАРИКИ Лідії Тимофіївни: 340055, м. Донецьк, вул. 50-річчя СРСР, 140, кв. 4.**

3-22 24 травня 1928 року нар. Арнольд Михайлович ТАТАРЕНКО (див. 1983, 5/6 і раніше). Його адреса в таборі не відома. Адреса **дружини Марії Федорівни з дітьми** (1952, 1954, 1956, 1958, 1960, 1965 і 1966 рр. нар.): **320903, Дніпропетровська обл., сел. Таромське-І, вул, Паркова, 2.**

Бажано привітати їх листами, листівками чи телеграмами.

АРХІВ САМВИДАВУ

У цьому розділі подаємо бібліографію творів і документів, опублікованих (або одержаних) у березні 1984 року. Всі вказані тут матеріали є в Закордонному Представництві Української Гельсінської групи. Ті, хто хотів би набути копії цих документів, мають звернутися до редактора "ВІСНИКА РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ".

3-23 Жінки-політв'язні Мордовських концтаборів, а в тому Раїса Руденко й Ірина Ратушинська, звертаються до урядів західніх держав. — ж. "*Віра*", ч. 1 (33), 1984, стор. 21. Про Р. РУДЕНКО та І. РАТУШИНСЬКУ див. відповідно 1984, 2-49 і раніше та 2-45 і раніше.

3-24 Заклик ЗП УГГ на захист Валерія Марченка [з текстом телеграми його матері Ніни Михайлівни Марченко до Папи Римського]. — газ. "*Свобода*", ч. 56, 24.III. 1984 р. та інші газети. Про В. МАРЧЕНКА див. цей вип. 3-1 і раніше.

3-25 АС No. **1684. Анонимное сообщение о положении в СПБ после выхода в свет "Директивы 022-С от 16/11-1973" МВД СССР (без места и даты, м.б. весна 1974).** — "*Материалы самиздата*" радио *"Свобода",* вып. No 8/84, 24 марта 1984 г. [1 стор.].

3-26 АС No **5162. Алексей Залесский. Стихотворение "История государства Российского от 1917 года до наших дней", Киев, 1978.** — "*Материалы самиздата*" радио "*Свобода*", вып. No 8/84, 24 марта 1984 г. [4 стор.].

3-27 АС No **5164. Петр Резниченко, бывший п/з. "Записки рабочего активиста (отрывки), с предисловием аноним. составителя (без места, вероятно, октябрь 1983).** — "*Материалы самиздата*" радио "*Свобода*", вып. No. 8/84, 24 марта 1984 г. [13 стор.]. Про П. РІЗНИЧЕНКА див. 1984, 2-14.

3-28 АС No. **5170. Краткие сообщения п/з ПБ и СПБ в СССР (вероятно, Москва, конец октбря 1983).** — "*Материалы самиздата"* радио *"Свобода",* вып. No 8/84, 24 марта 1984 г. [5 стор.].

3-29 Малая зона, или как живут женщины в советском концлагере. (Получено из России. Печатается в сокращении).— газ. "*Русская мысль*", No 3508, 15 марта 1984 г. — стор. 7.

3-30 Валерий Марченко приговорен к 15 годам лагерей и ссылки. — газ. "*Новое русское слово*", No. 26 431, 28.III.1984, стор. 1.

3-31 Une voix d'Ukraine: Mykola Horbal. "Une Kolomyka pour le petit Andre" (*Les Chevrettes de ma Grand-Mere'; * Si, par Hasard, vient jusqu'a toi. * Au, secours!). Traduction: Olha Yacura. — "*Noreal*", Numero 53. Printemps 1984, стор. 4-5. Про М. ГОРБАЛЯ див. 1983, 4/5 і раніше.

3-32 Dr A. Koriaguine: "Faites-le Savoir aux medecins du Monde". — "*Cahiers du SAMIZDAT", No. 100, Fevrier-Mars 1984,* стор. 29-30. Про А. КОРЯГІНА див. 1984, 1-45 і раніше.

3-33 Relegation d'Igor Ogourtsov (з інформаціями про Ю. ШУХЕВИЧА — див. 1984, 1-34 і раніше — та знімкою його з сином). — *"Cahiers du SAMIZDAT", No 100, Fevrier-Mars 1984,* стор. 31-33.

3-34 Au Procureur General d'URSS: Lettre d'Anatoli Martchenko (з інформацією про Степана ХМАРУ — див. 1984, 2-22 і раніше). — *"Cahiers du SAMIZDAT",* No 100, Fevrier-Mars 1984, стор. 33-36.

3-35 Sur la Sante de Viktoras Petkus. — *"Cahiers du SAMIZDAT",* No 100, Fevrier-Mars 1984, стор. 37-38.

ПОКАЖЧИК ІМЕН

А

АНДРОПОВ Ю. 3-4
АНТОНЮК З. 3-1

Б

БАБАРИКА Лідія Тимофіївна 3-21
БАНЄВ, слід (м. Київ) 3-1
БЕРДНИК Олесь 3-9

Г

ГЕЙКО-МАТУСЕВИЧ Ольга 3-2
ГОЛУБ Василь Андрійович 3-19
ГОЛУБ Ольга Іванівна 3-19
ГОРБАЛЬ Микола 3-31

З

ЗАЛЕСЬКИЙ Олексій 3-26
ЗУБЕЦЬ Григорій Іванович, суддя (м. Київ) 3-1

І

ІВАЩЕНКО Анна Йосипівна 3-17
ІВАЩЕНКО Яків Єфремович 3-17

К

КАЛЮЖНИЙ Володимир Дмитрович 3-21
КЛІЩ Михайло Миколайович 3-6
КОПОХОВ Леонід 3-3
КОРЯГІН А. 3-32

Л

ЛІСОВИЙ Василь Семенович 3-20
ЛІСОВСЬКА Н.П. 3-1
ЛУПИНІС Анатолій 3-12

М

МАНДЕЛЬШТАМ О. 3-3
МАРЧЕНКО Анатолій 3-34
МАРЧЕНКО Валерій 3-1
МАРЧЕНКО Михайло 3-1
МАРЧЕНКО Ніна Михайлівна 3-1
МЄДНІКОВ Володимир 3-5

Н

НАБОКОВ В. 3-3
НАЗАРЕВИЧ Антон 3-8

О
ОЛІЙНИК Антон 3-1
ОСАДЧИЙ, адв. (м. Київ) 3-1

П
ПАВЛІВ Володимира Павлівна 3-18
ПАВЛІВ Олексій Іванович 3-18
ПАПА РИМСЬКИЙ 3-24
ПАРИЦЬКИЙ Олександр 3-7
ПЛАХОТНЮК Микола Григорович 3-16
ПОПОБ Кирило 3-1
ПРОНЮК Євген 3-15
ПЯТКУС Вікторас 3-35

Р
РАТУШИНСЬКА Ірина 3-23
РАФАЛЬСЬКИЙ Віктор 3-11
РЄПІН В. 3-1
РИБАК Василь 3-10
РИБАК Володимир 3-10
РІЗНИЧЕНКО Петро 3-27
РУДЕНКО Микола 3-13
РУДЕНКО Раїса 3-23

С
САПЕЛЯК Степан 3-4
СЛОБОЖЕНЮК, майор КДБ (м. Київ) 3-1

Т
ТАТАРЕНКО Арнольд Михайлович 3-22
ТАТАРЕНКО Марія Федорівна 3-22
ТУМАНОВА Л. 3-4
ТУРКІН, полк. КДБ (м. Київ) 3-1

Х
ХМАРА Степан 3-34

Ч
ЧОРНОВІЛ Валентина Максимівна 3-16
ЧОРНОВІЛ Вячеслав Максимович 3-14

Ш
ШУХЕВИЧ Ю. 3-33

ПОЯСНЕННЯ ДЕЯКИХ СКОРОЧЕНЬ, ВЖИВАНИХ У ВІСНИКУ-3/84

авт. — автономна
АС — Архів самвидаву
АССР (*рос.*) — Автономна Радянська Соціалістична Республіка
вип. (*рос. вып.*) — випуск
вул. — вулиця
г.(*рос.* город) — місто
газ. — газета
ж. — журнал
ЗП УГГ — Закордонне Представництво Української Гельсінської групи
кв. — квартира
КДБ — Комітет державної безпеки
КК — Кримінальний кодекс
м. — місто
м.б. (*рос.* может быть) — можливо
МВД (*рос.* Министерство внутренних дел) — Міністерство внутрішніх справ
нар. — народження, народився (-лась)
обл. — область
ОПЛ — обласна психіатрична лікарня
ПВР — Президія Верховної Ради
п/з (*рос.* политический заключенный) — політичний в'язень
ПКТ — приміщення камерного типу (внутрішньотабірна тюрма)
ПЛ — психіатрична лікарня (загального типу)
полк. — полковник
пос. (*рос.* поселок) — селище
р-н — район
РРФСР — Російська Радянська Федеративна Соціялістична Республіка
с. — село
сел. — селище
слід. — слідчий
СПБ (*рос.* специальная психиатрическая больница) — спеціальна психіатрична лікарня
СПЛ — спеціальна психіатрична лікарня
ст. — стаття
ул. (*рос.* улица) — вулиця
уст. — установа
ч. — частина
ч. — число

Умови передплати
місячника "Вісник репресій в Україні"
на 1984 рік

Для індивідуальних передплатників 20.00 американських доларів на рік
Для бібліотек та інших інституцій — 25.00 американських доларів на рік
Для передплатників з-поза океану — 30.00 американських доларів на рік
Вартість окремого випуску — 2.00 амер. дол.

Адреса для передплати:

Ukrainian Helsinki Group
P.O. Box 770
Cooper Station
New York, NY 10003.

ЗАКОРДОННЕ
ПРЕДСТАВНИЦТВО
УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ
ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

ВИПУСК 4

1984

ЗАКОРДОННЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

Редактор-упорядник Надія Світлична

Випуск 4, рік п'ятий

Квітень 1984 року
Нью-Йорк

ХРОНІКА РЕПРЕСІЙ

4-1 Степана САПЕЛЯКА (див. 1984, 3-4 і раніше) продовжують переслідувати. Його не раз затримували в Москві, коли він відвідував Ліну ТУМАНОВУ, погрожували порушити справу. Зокрема, в КДБ запевняють, що І. ЗЕЛЕНА (див. 1984, 3-4) ніби перейшла польсько-радянський кордон і прямувала до С. САПЕЛЯКА, маючи з собою збірку його віршів, видану за кордоном (?). 5 грудня 1983 року працівники КДБ зробили САПЕЛЯКОВІ *Попередження* на Указом від 25 XII. 1972 р., оскільки він "провадить тенденційні бесіди, спрямовані на підрив радянського державного і суспшльного ладу". 20 січня 1984 року на фабриці "Спорттрикотаж" у Харкові, де працює САПЕЛЯК відбулися збори, на яких директор "від імені колективу" вимагав, щоб СЕПЕЛЯК вступив до профспілки. С. СЕПЕЛЯК погодився з умовою, що йому доручать перевіряти умови праці на фабриці, які тепер зовсім не відповідають існуючим нормам. Тоді директор звинуватив САПЕЛЯКА в "антирадянській пропаганді" та в намірі організувати профспілку на зразок "Солідарності" в Польщі. Він вимагав, щоб робітники проголосували за позбавлення САПЕЛЯКА преміальних, погрожуючи записати до протоколу імена тих, хто відмовиться. Робітники проголосували, як вимагав директор.

ПЕРЕСЛІДУВАНЯ БАПТИСТІВ

4-2 **5 лютого 1984 року** під час молитовного зібрання в м. Новоград-Волинському **заарештували Василя Івановича ТКАЧА (нар. 31. V. 1946 р.).** Його звинувачують за **ст. 188 КК УРСР** ("опір представникові влади"). **Дружина** В. ТКАЧА **Марія Олексіївна** з **трьома дітьми віком від 3 до 7 років мешкає за адресою: 260500, Житомирська обл., м. Новоград-Волинський, пров. Чапаєва, 10.**

4-3 **20-23 березня 1984 року в м. Черкасах заарештовано Анатолія Яковича ІВАЩЕНКА** та **Олександра ПАВЛЕНКА.** Батько А. ІВАЩЕНКА Яків Єфремович (див. 1984, 3-17 і раніше) перебуває в ув'язненні. **Мати** А. ІВАЩЕНКА **Анна Йосипівна** та **10 його братів і сестер мешкають за адресою: 255203, Київська обл., КиєвоСвятошинський р-н, с. Петровське, вул. Петровська, 87а.**

4-4 **12 березня 1984 року в Черкасах** відбувся **суд** над **Олексієм КОЗОРІЗОВИМ** (див. 1984, 1-9 і раніше), якого звинувачували за **ст. 187[1] КК УРСР.** Його засудили до **1, 5 року таборів.**

4-5 Заарештований у Дніпропетровську **Анатолій ПЕТРЕНКО** (див. 1984, 1-2) визнав себе винним, покаявся, і його **засудили умовно.**

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ П'ЯТДЕСЯТНИКІВ

4-6 **Адама ЗАРІВНОГО** (див. 1984, 2-2 і раніше) судили за **ст. 62 КК УРСР.** В 1984, 1-12 неправильно вказано його вирок: ЗАРІВНОГО засудили до **3 років таборів суворого режиму і 2 років заслання.**

4-7 У м. Рівному перед'явили звинувачення за **ст. 187[1] КК УРСР Іванові ЛУЧКОВІ** (див. 1982, 9-7), батькові 11 дітей. І. ЛУЧКА покищо не заарештували.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ АДВЕНТИСТІВ

4-8 **В Одеській області заарештували за "дезертирство" (ст. 241 КК УРСР) адвентиста Валентина Васильовича БЕЯ.** Вирок невідомий. Зараз В. БЕЙ відбуває ув'язнення.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЄВРЕЙСЬКИХ АКТИВІСТІВ

4-9 У 1981 році київський єврейський активіст Марко ОЧЕРЕТЯНСЬКИЙ та його дружина Ольга (див. 1981, 9-7 і раніше) дістали дозвіл на виїзд до Ізраїлю. Вони сплатили мито і здали пашпорти, проте в останній момент дозвіл на виїзд анулювали. На знак протесту вони відмовилися знову одержувати пашпорти. **У жовтні 1983 року** проти **М. ОЧЕРЕТЯНСЬКОГО** відкрили справу про порушення пашпортного режиму **(ст. 196 КК УРСР). Суд** відбувся **в листопаді 1983 року.** М. ОЧЕРЕТЯНСЬКОГО засудили до **1 року таборів загального режиму.** Дружину М. ОЧЕРЕТЯНСЬКОГО вивели із залу суду та склали протокол про те, що вона називала суддів "фашистами" і "бандитами."

4-10 **У жовтні 1983 року в Києві заарештували єврея-відмовника НАХОДКІНА.** Йому пред'явили звинувачення в **"задоволенні статевої пристрасті в спотвореній формі" (ст. 118 КК УРСР).** Максимальна міра покарання за цією статтею — 5 років позбав-

лення волі. В РРФСР подібні дії не карають і відповідної статті в КК немає.

4-11 **Суд над Віктором ЯНЕНКОМ** (див. 1983, 3-4 і раніше) відбувся **18. IV. 1983 року.** Про наслідки суду стало відомо значно пізніше: **7 років таборів суворого режиму і 5 років заслання.** За неперевіреними відомостями, В. ЯНЕНКОВІ інкримінували складання і розмножування ІБ СМОТ, вилучені в нього під час обшуку. В. ЯНЕНКА звинувачували за **ст. 62 КК УРСР.** Тепер він перебуває в пермському таборі **ВС-389/37-2.**

4-12 21 березня 1984 року відбулися обшуки в помешканнях восьми єврейських активістів в Одесі. Серед обшуканих: Давид ШЕХТЕР (1956 р. нар.), Яків ЛЕВІН, Валерій ЛЕМЕЛЬМАН (див. 1981, 7). У Я. ЛЕВІНА обшук відбувся також і на його робочому місці. Вилучили предмети єврейського релігійного ритуалу, в будинку Д. ШЕХТЕРА з одвірка зірвали мезузу. 26 березня 1984 року Д. ШЕХТЕРА адміністративно арештували на 15 діб за "дрібне хуліганство" (він протестував проти дій обшуків). Співробітників Я. ЛЕВІНА допитували про коло читання їхнього колеги. Я. ЛЕВІН пробував раніше подати заяву про виїзд з СРСР, проте ВВІР її не прийняв. Д. ШЕХТЕР і В. ЛЕМЕЛЬМАН до ВВІР узагалі не зверталися.

ПРО ЛИСТІВКИ

4-13 Навесні 1984 року в Західній Україні розповсюджувалися листівки російською й українською мовами, підписані *"Воююча Солідарність" ("Сражающаяся Солидарность").*

НОВИНИ ПРО НЕВІЛЬНИКІВ

1. У тюрмах і в таборах.

4-14 Головним лікарем центральної лікарні для в'язнів уст. ЖХ-385 (Мордовська АРСР, сел. Барашево, уст. ЖХ-385/3-3) тепер є Віктор Васильович КОКОРЄВ.

4-15 27 березня 1984 року у Марта НІКЛУСА в Чистопольській тюрмі (див. 1984, 1-16 і раніше) відбулося побачення з матір'ю Ельфрідою. Проте, коли побачення почалося, М. НІКЛУСОВІ заборонили розмовляти з матір'ю їхньою рідною естонською мовою. М. НІКЛУС відмовився виконати цю незаконну вимогу, і його силоміць витягли з кімнати для побачень та побили. Після цього М. НІКЛУС оголосив голодівку, яку має намір подовжувати доти, доки не припинять незаконну дискримінацію естонської мови на побаченнях. Наприкінці квітня він продовжував тримати голодівку. Мати Марта НІКЛУСА Ельфріда наполягає, щоб його привезли на побачення до Естонії, де можна було б розмовляти по-естонськи.

4-16 Ситуація в жіночій політзоні Мордовського табору ЖХ-385-3-4 далі напружена (див. 1983, 11-12 і раніше). Голодівка, яку жінки оголосили на початку вересня 1983 року, тривала, напевно, довше, ніж про це повідомляли. 24 вересня декого з голодуючих почали годувати примусово. Під час примусового годування Ірина РАТУШИНСЬКА (див. 1984, 2-49 і раніше) дістала струс мозку. Табірна лікарка Віра Олександрівна ЖИРКОВА-ВОЛКОВА відмовилася лікувати її. Від 7 до 23 грудня 1983 року І. РАТУШИНСЬКА перебувала в ШІЗО. 30 січня 1984 року її знову посадили до ШІЗО, де І. РАТУШИНСЬКА захворіла на запалення легень. Проте лікування вона не дістала й після цього. Хоч її поклали до табірної лікарні і призначили якісь ліки, однак відмовилися сказати їй, що то за ліки — і вона не стала їх приймати попри тяжкий стан здоров'я (у РАТУШИНСЬКОЇ, крім того, давня **хвороба нирок**).

На початку квітня 1984 року до неї на побачення приїздили чоловік, мати й свекруха, проте побачення їй з родиною заборонили. Тепер усіх жінок-політв'язнів позбавили побачення за відмову від примусової праці.

4-17 Газета *"Вісті з України"* в No 14 за березень 1984 року опублікувала повідомлення про інтерв'ю кореспондента Л. ГОМОЛЬСЬКОГО, відомого особливим довір'ям КДБ у "перевихованні" політв'язнів, із членом Української Гельсінської групи Іваном СОКУЛЬСЬКИМ, ув'язненим у Чистопольській тюрмі. Автор повідомляє, нібито І. СОКУЛЬСЬКИЙ засудив свою діяльність і покаявся. Серед осіб, які штовхнули його на "злочинний" шлях, твердить ГОМОЛЬСЬКИЙ, він назвав Оксану МЕШКО, Віталія КАЛИНИЧЕНКА (нині репресованих членів УГГ), а також своїх знайомих із Дніпропетровська Володимира СІРЕНКА і КУЗЬМЕНКА.

2. У божевільнях

4-18 10 травня 1983 року у в'язня Алма-Атинської СПЛ Олексія НІКІТІНА (див. 1984, 2-28 і раніше, фото — нижче) поча-

Олексій НІКІТІН

лися різкі болі в шлунку, блювота. Визначили діагноз — рак. 22 червня 1983 року йому зробили операцію, після якої настало тимчасове поліпшення. У вересні 1983 року О. НІКІТІНА перевели до психлікарні загального типу (ПЛ No 2 м. Донецька). Після кількох місяців, протягом яких Олексієві ТІКІТІНУ давали тільки знеболюючі ліки, **навесні 1984 року Олексій НІКІТІН помер.**

4-19 Корифей сучасної української літератури Борис Дмитрович АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ (див. 1982, 7/8-13 і раніше), овдовівши два роки тому, хотів оформити шлюб з Михайлиною КОЦЮБИНСЬКОЮ (див. 1981, 3 і раніше, фото — нижче), Проте вони зіткнулися з несподіваними перешкодами: під різними приводами їм відкладали призначувану реєстрацію, призначали т. зв. "іспитовий термін" на півроку, замість одного місяця тощо. Коли подібні методи було вичерпано, вдалися по допомогу до його сина, кримінального злочинця, який зрікся батька письмовою заявою.

Борис Дмитрович АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ
і Михайлина Хомівна КОЦЮБИНСЬКА (липень 1983 року в Києві).

Євген АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ з табору почав вимагати, щоб батька піддали психіатричній експертизі. У психлікарні Бориса Дмитровича АНТОНЕНКА-ДАВИДОВИЧА визнали невідповідальним і, отже, заборонили йому здійснювати будь-які громадянські акти. Опікуном над ним призначили пасербицю Ярину ТИМОШЕНКО, яка, помінявши його й свою квартири на одну п'ятикімнатну, забрала вітчима з письменницького будинка на вулицю Горького. АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ пережив усі ці події дуже болісно та опинився в лікарні із запаленням легень (рецидив).

3. На засланні

4-20 Члени-засновники Української Гельсінської групи Мирослав МАРИНОВИЧ (див. 1983, 11-12 і раніше) та Микола МАТУСЕВИЧ (див. 1983, 7-8 і раніше) закінчили терміни своїх ув'язнень і мають відбути ще по 5 років заслання. Адреси, за якими їх вивезли на заслання, тимчасом не відомі.

ПРИВІТАЙТЕ З УРОДИНАМИ

Повідомляємо адреси тих переслідуваних, у кого через місяць надходять дні народження, а також їхніх родин. У червні народилися:

4-21 1 червня 1953 року нар. Павло Васильович ЛАКОТОШ (див. 1983, і раніше). У січні ц. р. він мав звільнитися з ув'язнення. Адреса його матері Павлини Василівни: **295205, Закарпатська обл., Іршавський р-н, с. Дешковиця, 89.**

4-22 10 червня 1949 року нар. Юрій Васильович МЕШКО (див. 1983, 5-6 і раніше). Його адреса в таборі: **290631, м. Львів, ГСП-7, уст. ВЛ-315/ 30-9-91.** Адреса матері Анни Михайлівни і дитини (1979 р. нар.): **Закарпатська обл., Ужгородський р-н, с. Кипчаш, 1.**

4-23 11 червня 1942 року нар. Віктор Петрович ШОХА (див. 1983, 5-6 і раніше). Його адреса в таборі: **332000, Запорізька обл., м. Вольнянськ, уст. ЯЯ-310-20-2 "А."** Адреса його дружини Олени Михайлівни з 5 дітьми (1971, 1974, 1977, 1979 і 1982 рр. нар.): **Кримська обл., Чистинська ср, с. В. Фонтани, вул. Чкалова, 20.** Адреса батьків (Петра Максимовича та Катерини Степанівни): **Кримська обл., м. Саки, вул. Будівельна, 8, кв. 17.**

4-24 14 червня 1932 року нар. Володимир Олександрович КЛЕБАНОВ (див. 1984, 2-14 і раніше). Адреса його дружини ЧЕТВЕРИКОВОЇ Валентини Василівни: **Донецька обл., м. Макіївка, вул. Будівельників, 15, кв. 29.**

4-25 17 червня 1930 року нар. Михайло Миколайович ГОРИНЬ (див. 1983, 5-6 і раніше). Його адреса в таборі: **618263, Пермская обл., Чусовской р-н, пос. Кучино, учр. ВС-339/36-1.** Адреса дружини Ольги Павлівни з дочкою Оксаною (1964 р. нар.) і сином Тарасом (1971 р. нар.): **290016, м. Львів-16, вул. Кірова, 33, кв. 14.**

Бажано привітати їх листами, листівками чи телеграмами.

АРХІВ САМВИДАВУ

Подаємо бібліографію самвидавних творів і документів, опублікованих (або одержаних) у квітні 1984 року. Всі вказані тут матеріали є в архіві Закордонного Представництва Української Гельсінської групи. Бажаючі набути копії цих документів мають звернутися до редактора *"ВІСНИКА РЕПРЕСІЙ в УКРАЇНІ".*

4-26 Микола ГОРБАЛЬ. Про життя в кримінальному таборі. — газ. *"Українське життя,"* ч. 4, 1 квітня 1984 р., стор. 6. (Про М. ГОРБАЛЯ див. 1984, 3-31 і раніше.)

4-27 Євген СВЕРСТЮК. На свято жінки. — ж. *"Наше життя,"* ч. 3-4, березень-квітень 1984 р., стор. 2-4. (Про Є. СВЕРСТЮКА див. 1983, 5-6 і раніше.)

4-28 Т. М. Три поезії: Щедрівки з верховини. * [І щедрує Русь.], * [Ми живемо мало]. — ж. *"Сучасність,"* 1984, ч. 4, стор. 3-4.

4-29 Михайло ХЕЙФЕЦ: Микола Руденко. — ж. *"Сучасність,"* 1984, ч. 4, стор. 54-70. (Цей спогад про табірні зустрічі з М. РУДЕНКОМ М. ХЕЙФЕЦ написав на підставі самвидавних нотаток, зроблених у Мордовському таборі. (Про М. РУДЕНКА див. 1984, 3-13 і раніше.)

4-30 На оборону греко-католицької церкви. Листи о. Григорія БУДЗИНСЬКОГО та Василя КОБРИКА до радянських установ та преси. —ж. *"Сучасність,"* 1984, ч. 4, стор. 116-125. (Про Г. БУДЗИНСЬКОГО див. 1984, 1-40 і раніше.)

4-31 Присмотритесь к МАРЧЕНКО. — ж. *"Страна и мир,"* 1984, No 3, стр. 17-20. [Біографія В. МАРЧЕНКА і його лист до діда. (Про Валерія МАРЧЕНКА див. 1984, 3-1 і раніше.]

4-32 Citizen's Group Formed to Defend Catholic Church in Ukraine. — *Human Rights Internet Reporter,* September-November 1983, Vol. 9, Nos. 1 & 2, pp. 163.

ПОКАЖЧИК ІМЕН

А
АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ Борис Дмитрович 4-19
АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ Євген 4-19

Б
БЕЙ Валентин Васильович 4-8
о. БУДЗИНСЬКИЙ Григорій 4-30

Г
ГОМОЛЬСЬКИЙ Л. 4-17
ГОРБАЛЬ Микола 4-26
ГОРИНЬ Михайло Миколайович 4-25
ГОРИНЬ Оксана 4-25
ГОРИНЬ Ольга Павлівна 4-25
ГОРИНЬ Тарас 4-25

Ж
ЖИРКОВА-ВОЛКОВА Віра Олександрівна 4-16

З
ЗАРІВНИЙ Адам 4-6
ЗЕЛЕНА І. 4-1

І
ІВАЩЕНКО Анатолій Іванович 4-3
ІВАЩЕНКО Анна Йосипівна 4-3
ІВАЩЕНКО Іван Єфремович 4-3

К
КАЛИНИЧЕНКО Віталій 4-17
КЛЕБАНОВ Володимир Олександрович 4-24
КОБРИК Василь 4-30
КОЗОРІЗОВ Олексій 4-4
КОКОРЄВ Віктор Васильович 4-14
КОЦЮБИНСЬКА Михайлина 4-19
КУЗЬМЕНКО 4-17

Л
ЛАКОТОШ Павло Васильович 4-21
ЛЕВІН Яків 4-12

ЛЕМЕЛЬМАН Валерій 4-12
ЛУЧКО Іван 4-7

М

МАРИНОВИЧ Мирослав 4-20
МАРЧЕНКО Валерій 4-31
МАТУСЕВИЧ Микола 4-20
МЕШКО Анна Михайлівна 4-22
МЕШКО Оксана 4-17
МЕШКО Юрій Васильович 4-22

Н

НАХОДКІН 4-10
НІКІТІН Олексій 4-18
НІКЛУС Ельфріда 4-15
НІКЛУС Март 4-15

О

ОЧЕРЕТЯНСЬКА Ольга 4-9
ОЧЕРЕТЯНСЬКИЙ Марко 4-9

П

ПАВЛЕНКО Олександр 4-3
ПЕТРЕНКО Анатолій 4-5

Р

РАТУШИНСЬКА Ірина 4-16
РУДЕНКО Микола 4-29

С

САПЕЛЯК Степан 4-1
СВЕРСТЮК Євген 4-27
СІРЕНКО Володимир 4-17
СОКУЛЬСЬКИЙ Іван 4-17

Т

ТИМОШЕНКО Ярина 4-19
ТКАЧ Василь Іванович 4-2
ТКАЧ Марія Олексіївна 4-2
Т. М. 4-28
ТУМАНОВА Ліна 4-1

Х

ХЕЙФЕЦ Михайло 4-29

Ч

ЧЕТВЕРИКОВА Валентина Василівна 4-24

Ш

ШЕХТЕР Давид 4-12
ШОХА Віктор Петрович 4-23
ШОХА Катерина Степанівна 4-23
ШОХА Олена Михайлівна 4-23
ШОХА Петро Максимович 4-23

Я

ЯНЕНКО Віктор 4-11

ПОЯСНЕННЯ ДЕЯКИХ СКОРОЧЕНЬ, ВЖИВАНИХ У ВІСНИКУ — 4/84

АРСР — Автономна Радянська соціалістична Республіка
ВВІР — Відділ віз і реєстрацій
вип. (*рос. вып.*) — випуск
вул. — вулиця
газ. — газета
ж. — журнал
ІБ СМОТ (*рос.*) — Інформаційний бюлетень Вільного Міжпрофесійного Товариства трудящих
КДБ — Комітет Державної Безпеки [при Раді Міністрів]
КК — Кримінальний кодекс
м. — місто
нар. — народження, народився (-лась)
обл. — область, обласний
ПЛ — психіатрична лікарня
пров. — провулок
р-н — район
сел. — селище
СПЛ — Спеціальна психіатрична лікарня
ст. — стаття
УГГ — Українська Гельсінська група
уст. — установа
учр. (*рос.* учреждение) — установа
ч. — число
ШІЗО — штрафний ізолятор

НАЗВИ СТАТТЕЙ КАРНОГО КОДЕКСУ УРСР, ЗГАДУВАНИХ У ВІСНИКУ 4/84

Ст. 62 — "Антирадянська агітація і пропаганда" (див. 1984, 4-6, 4-11).
Ст. 118 — "Задоволення статевої пристрасті в спотвореній формі" (див. 1984, 4-10).
Ст. 187[1] — "Поширення завідомо неправдивих вигадок, які ганьблять радянський державний і суспільний лад" (див. 1984, 4-4, 4-7).
Ст. 188 — "Опір представникові влади або представникові громадськості, який виконує обов'язки по охороні громадського порядку" (див. 1984, 4-2).
Ст. 196 — "Порушення пашпортного режиму" (див. 1984, 4-9).
Ст. 241 — "Дезертирство" (див. 1984, 4-8).

Умови передплати
місячника "Вісник репресій в Україні"
на 1984 рік

Для індивідуальних передплатників 20.00 американських доларів на рік
Для бібліотек та інших інституцій — 25.00 американських доларів на рік
Для передплатників з-поза океану — 30.00 американських доларів на рік
Вартість окремого випуску — 2.00 амер. дол.

Адреса для передплати:

Ukrainian Helsinki Group
P.O. Box 770
Cooper Station
New York, NY 10003.

ЗАКОРДОННЕ
ПРЕДСТАВНИЦТВО
УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ
ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

ВИПУСК 5

1984

ЗАКОРДОННЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

Редактор-упорядник Надія Світлична

Випуск 5, рік п'ятий

Травень 1984 року
Нью-Йорк

ПОЯСНЕННЯ ДЕЯКИХ СКОРОЧЕНЬ, ВЖИВАНИХ У ВІСНИКУ-5/84

АС — Архів самвидаву
АССР (*рос.*) — Автономна Радянська соціалістична Республіка
вип. — випуск
вып. (*рос.* выпуск) — випуск
вул. — вулиця
г. (*рос.* город) — місто
газ. — газета
год. — година
ж. —журнал
зб. — збірник, збірка
ЗП УГГ — Закордонне представництво Української Гельсінської групи
КазССР (*рос.*) — Казахська Радянська соціалістична Республіка
кв. — квартира
кг — кілограм
КДБ — Комітет державної безпеки [при Раді Міністрів]
КК — Кримінальний Кодекс
кн. — книга
м. — місто
м. б. (*рос.* может быть) — можливо
нар. — народився (-лась), народження
нац. — національний
нач. — начальник
обл. — область, обласний
ООН — Організація Об'єднаних Націй
п/з (*рос.* политический заключенный) — політичний в'язень
ПЛ — психіатрична лікарня
пос. (*рос.* поселок) — селище
р-н — район
с. — село
сел. — селище
СІЗО — слідчий ізолятор [тюрма]
ст. — стаття
ул. (*рос.* улица) — вулиця
УРСР — Українська Радянська соціалістична Республіка
уст. — установа
учр. (*рос.* учреждение) — установа
ч. — частина
ч. — число
ШІЗО — штрафний ізолятор

НАЗВИ СТАТТЕЙ КАРНОГО КОДЕКСУ УРСР, ЗГАДУВАНИХ У ВІСНИКУ-5/84

Ст. 62 — "Антирадянська агітація і пропаганда" (див. 1984, 5-9)
Ст. 83 — "Розкрадання державного майна шляхом шахрайства" (див. 1984, 5-3)
Ст. 187¹ — "Наклеп на радянський державний і суспільний лад" (див. 1984, 5-10)
Ст. 206 ч. 2. —"Хуліганство" (див. 1984, 5-10)
Ст. 222 ч. 3 — "Незаконне виготовлення зброї" (див. 1984, 5-10)

ХРОНІКА РЕПРЕСІЙ

5-1 **9 травня 1984 року в Києві помер** багаторічний каторжанин, корифей української літератури, останній член літературної організації "Ланка", ліквідованої в 1929 році, **Борис Дмитрович АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ** (див. 1984, 4-19 і раніше).

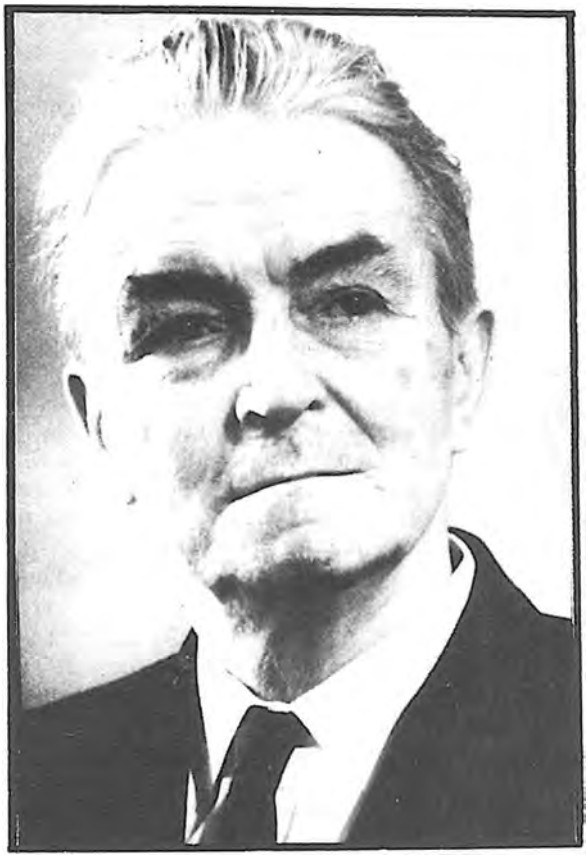

Борис Дмитрович АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ

Б. Д. АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ народився 5 серпня 1899 року в м. Ромнах на Полтавщині. Після Охтирської гімназії вчився

в Харківському університеті (природничий відділ фізмат факультету), потім — у Київському Інституті Народної Освіти. Наприкінці 20-х років письменника почали цькувати, він виїхав до Казахстану. 2.I.1935 р. АНТОНЕНКА-ДАВИДОВИЧА заарештували і засудили до 10-річної каторги. Проте він звільнився щойно 1956 р., відбувши в ув'язненні й на засланні 21 рік, після чого був реабілітований.

Після кількох років перерви письменника знов почали переслідувати і не лишали в спокою аж до кінця життя. У нього систематично робили обшуки, вилучаючи всі рукописи, допитували в справах Г. СНЄГІРЬОВА, М. МАРИНОВИЧА і М. МАТУСЕВИЧА, В. МОРОЗА, Ю. БАДЗЯ і багатьох інших, цькували в пресі тощо. Після смерті газ. *"Літературна Україна"* за 17.V. 1984 р. опублікувала маленький некролог, повідомивши тільки про факт смерті, без дати, місця і часу похорону, без біографії (див. поруч копію цього некролога у натуральному розмірі). Поховали його 11 травня на Лісовому кладовищі в Києві. Численні шанувальники плаштували урочистий похорон, провізши його тіло тими вулицями, де він жив або любив ходити, зокрема на Володимирську гірку, біля труни лежав терновий вінець, над могилою співали "Чуєш, брате мій?". Офіційний організатор похорону — письменницька організація — серйозних перешкод спонтанним шанувальникам не робила.

Правління Київської письменницької організації з сумом повідомляє про смерть письменника **Бориса Дмитровича Антоненка-Давидовича** і висловлює глибоке співчуття рідним покійного.

Копія некрологу в газ. "Літературна Україна"

Основні друковані твори Б. АНТОНЕНКА-ДАВИДОВИЧА: драма *"Лицарі абсурду"* (1923), зб. оповідань *"Запорошені силуети"* (1925), *"Тук-Тук"* (1926), *"Справжній чоловік"* (1929), уривки з незакінченого роману *"Січ-мати"* (1926-30), повість *"Смерть"* (1927), кн. репортажів *"Землею українською"* (1929), роман, *"За ширмою"* (1963), *"Збруч"* (1959), *"В сім'ї вольній, новій"*, *"Золотий кораблик"* (1960), *"Слово матері"* (1964), *"На довгій ниві"* (вибрані твори, 1967), літературно-критичні нариси *"Здалека і зблизька"*, вибрані оповідання *"Слово матері"* та *"Як воно починалось"* (1969), порадник з укр. мови *"Як ми говоримо"* (1971). Ж. *"Сучасність"* має опублікувати частину спогадів АНТОНЕНКА-ДАВИДОВИЧА *"Як умру, то прочитайте"*. Під час заслання писав вірші під псевдонімом КАТРИЧЕНКО.

5-2 Подаємо ще деякі подробиці та уточенння про суд над Валерієм МАРЧЕНКОМ (див. 1984, 3-1). Звинувачення на суді під-

тримував прокурор ПОПОВ В. І., прокурор нагляду за слідством в органах держбезпеки, радник юстиції; від адвоката В. МАРЧЕНКО відмовлявся, проте його залишили (ОСАДЧИЙ Ю.М.). Свідками на суді були:

заступник нач. уст. ВС-389/35 ПОЛЯКОВ; табірний лікар ЯРУНІН; працівники табірної адміністрації та КДБ;

колишні співв'язні В. МАРЧЕНКА Ігор КАЛИНЕЦЬ (див. 1981, 5/6 і раніше) та Зиновій АНТОНЮК (див. 1984, 3-1 і раніше);

мати Валерія Ніна Михайлівна МАРЧЕНКО-СМУЖАНИЦЯ;

мешканці радгоспу Саралжин у Казахстані, де В. МАРЧЕНКО відбував заслання в 1979-81 рр.: директор радгоспу, головна лікарка Саралжинської лікарні ТАШИМОВА, лікарка з поліклініки; вчителька німецької мови з с. Саралжин, казашка;

ГОРБАЧЕВСЬКИЙ, робітник з Київського квіткового господарства, який сторожував разом з В. МАРЧЕНКОМ до його арешту;

працівник СІЗО КДБ УРСР, який нібито виявив після побачення Валерія з матір'ю в 1977 році капсулу з документом про КИСЕЛИКА у банці з медом. Свідчення плутане, оскільки мед передала мати МАРЧЕНКОВІ до тюрми, а документ він мав би передавати на волю з тюрми; крім того ні мати, ні В. МАРЧЕНКО не були присуті, коли вилучали.

Під час останнього слова суддя постійно перебивав В. МАРЧЕНКОВІ, питаючи: що хочете від суду? або: що просите? Суд тривав фактично 1 день — 13.III.84 р. від 9.30 ранку до 21 *год.* 14.III. о 16 *год.* було лише зачитано вирок. Після виголошення вироку кілька дівчат — Валерієвих знайомих, яких не пустили до судового залу, прорвалися крізь варту і кинули МАРЧЕНКОВІ червоні гвоздики.

29.III.1984 року касаційна інстанція залишала вирок без зміни. 2.IV.1984 р. В. МАРЧЕНКА етапували до табору.

Після 52-денного етапу Валерія МАРЧЕНКА привезли до пермського табору **ВС-389/36-1.** Там на нього вже чекала мати, приїхавши на побачення. Побачення їй, однак, не дали, харчової передачі теж не взяли від неї.

5-3 Наприкінці квітня 1984 року в Києві відбувся **суд над євреєм-відмовником Олександром ЧЕРНЯКОМ (1950 р. нар.)**. Його звинувачували за **ст. ст. 83 і 194 КК УРСР — "розкрадання державного майна шляхом шахрайства" та "підробка документів"**. Є підстави вважати, що порушення кримінальної справи проти О. ЧЕРНЯКА спричинено його участю в боротьбі за емі-

грацію: кількох чоловік, які брали однакову участь із О. ЧЕРНЯКОМ в інкримінованій йому діяльності, до відповідальності не притягали, вони виступали тільки як свідки. О. ЧЕРНЯКА засудили на 4 років позбавлення волі, проте його не арештували, доки вирок не набрав законної сили. Розгляд касаційної скарги в його справі призначено на 17.V.1984 року. Олександр ЧЕРНЯК з **дружиною (тепер вагітна)** і **донькою (1973 р. нар.)** мешкають за адресою: **252040, м. Київ-40, вул. Васильківська, 4, кв. 24.**

5-4 Слідство в справі п'ятдесятника Івана ЛУЧКА (див. 1984, 4-7 і раніше) провадить слідчий Ровенської міської прокуратури В. В. ГОНЧАРУК. Іванові і Марії ЛУЧКАМ погрожують також позбавленням батьківських прав (у них 11 дітей).

5-5 20 березня 1984 року в Одесі відбувся обшук у єврейської активістки Генрієтти ГРОССМАН. Офіційно шукали "зброю". Вилучили Біблію єврейською мовою, молитовник, предмети єврейського релігійного ритуалу, словник, який Г. ГРОССМАН щойно дістала поштою.

5-6 До школи в Києві, де вчиться Кармі — син політв'язня Лева ЕЛЬБЕРТА (див. 1984, 2-46 і раніше), прийшов слідчий БУРЛАЧЕНКО, який провадив справу Л. ЕЛЬБЕРТА, для "бесіди" з дітьми про родину ЕЛЬБЕРТІВ. Після цього Кармі ЕЛЬБЕРТА жорстоко побили однокласники, вигукуючи при цьому, що "жидів треба вбивати". Кармі із струсом мозку відвезли до лікарні.

5-7 28 квітня 1984 року до Якова ЛЕВІНА в Одесі (див. 1984, 4-12) на роботу прийшли працівники КДБ і протягом двох годин його допитували.

5-8 У березні-квітні 1984 року на кількох заводах у Харкові відбувалися хвилювання робітників, що протестували проти незадовільних умов праці. Власті звинуватили в підбурюванні групу польських робітників, які перебували в той час у Харкові. Поляків негайно відправили додому.

За неперевіреними відомостями, у січні 1983 року робітники Харківського велосипедного заводу відмовилися одержувати зарплату через те, що вона занизька. Адміністрація спільно з обкомом партії та представниками міськради, розслідувавши справу, виявили, що зарплата справді занизька. Інцидент замовчали, а робітникам дали спецпрогресивку.

НОВИНИ ПРО НЕВІЛЬНИКІВ

1. У тюрмах і в таборах

5-9 6 травня 1984 року в табірній лікарні на Уралі **помер Олексій Іванович ТИХИЙ,** член-засновник Української Гельсінської групи, політв'язень пермського табору особливого режиму ВС-389/36-1 (див. 1983, 11/12 і раніше). Офіційна причина —рак, проте її ставлять під сумнів. Відомо, що в О. ТИХОГО був цироз печінки, гепатит, виразка шлунка. З приводу виразки шлунка його двічі оперували, востаннє — на початку 1984 року. Незадовго перед смертю з ним мала побачення дружина (крізь скло, розмовляючи по телефону, в присутності наглядачів). Він важив 41 *кг,* був украй виснажений, у нього навіть нігті облазили. Проте він був розважний, погідний, згадував Нагірну проповідь Ісуса Христа.

Олексій Іванович ТИХИЙ

О. І. ТИХИЙ **народився 31 січня 1927 року.** Закінчивши Московський університет (філософський факультет), працював учителем української мови. Вперше його заарештували в 1957 році за "антирадянську пропаганду". Йму інкримінували, головно, критичні висловлювання про радянську школу. Тоді О. ТИХОГО **засудили до 7 років таборів і 5 років поразки в правах.** У 1976 році Олекса ТИХИЙ став одним з ініціаторів створення Української Гельсінської групи. Він був **заарештований** першим з учасників Гельсінського руху в Радянському Союзі — **4 лютого 1977 року.** Його звинувачували спільно з заарештованим другого дня після нього керівником УГГ Миколою РУДЕНКОМ за **ст. 62 КК УРСР** і разом їх судили наприкінці червня-на початку липня 1977 року в м. Дружківці Донецької області, поблизу рідних місць О. ТИХОГО. 1 липня 1977 року О. ТИХОГО засудили до 10 років табору особливого режиму і 5 років заслання. Відбував спершу в Сосновці МордАРСР, пізніше — в сел. Кучино Пермської обл.

Олекса ТИХИЙ — автор поширених у самвидаві і згодом опублікованих на Заході статтей: *"Не можу більше мовчати!"*, *"Сільські проблеми"*, *"Роздуми про українську мову й культуру в Донецькій області"* тощо.

5-10 У таборі РЧ-328/67 "І" (Чернівецька обл., м. Сокиряни) перебуває **Валерій Олексійович КРАВЧЕНКО, нар. 2.І.1946 р., токар** київського заводу "Арсенал". 17.XII.1980 року його заарештували, звинувативши в тому, що він восени 1977 року перед будинком ЦК КПУ в Києві розгорнув плакат "провокаційного, образливого змісту" (тоді він уник арешту), а 5 грудня 1980 року перед Спаською вежею в Москві розгорнув плакат з написом: "Брежнєв — кропопивця". За ці дії йому пред'явили звинувачення за **ст. 206 ч. 2 КК УРСР і КК РРФСР — "хуліганство", ст. 187[1] КК УРСР** (оскільки в нього під час обшуку знайшли портфель з його власними творами, які кваліфікували як наклепницькі) та **ст. 222 ч. 3 КК УРСР** ("незаконне виготовлення зброї" — під час обшуку на квартирі в нього вилучили саморобний ніж). За цими статтями його засудили відповідно до 4, 3 і 2 років таборів, а за сукупністю — до **4 років таборів посиленого режиму. Суд відбувся 6.VI.1981**р. Адреса табору, де В. КРАВЧЕНКО відбуває покарання: **275000, Чернівецька обл., м. Сокиряни, уст. РЧ-328/67 "І".**

5-11 У березні 1984 року Анатолій КОРЯГІН (див. 1984, 3-32 і раніше) в Чистопольській тюрмі мав дістати побачення з дружиною. Цього побачення А. КОРЯГІНА позбавили. За протести

проти позбавлення побачення А. КОРЯГІНА посадили до ШІЗО, і він негайно почав голодівку.

5-12 8 грудня 1983 року Ю. ТАРНОПОЛЬСЬКИЙ (див. 1984, 2-23 і раніше) в таборі в м. Читі заявив адміністрації, що він оголосить голодівку, якщо в січні 1984 року він не дістане належного йому побачення з дружиною. Побачення йому не дали, і 1 лютого 1984 року він оголосив голодівку. 4.II.1984 року його на 7 днів саджали до ШІЗО за "відмову від роботи" (голодуючи, він був не в змозі працювати). 11.II.1984 року, в зв'язку зі смертю Ю. АНДРОПОВА Ю. ТАРНОПОЛЬСЬКИЙ голодівку припинив. Від 27.II.1984 року до 12.III.1984 року Ю. ТАРНОПОЛЬСЬКИЙ перебував у лікарні з діагнозом "гіпертонія 2 ступеня". 25 квітня 1984 року Ю. ТАРНОПОЛЬСЬКИЙ відновив голодівку, вимагаючи дати йому побачення з дружиною.

5-13 Олександра ПАРИЦЬКОГО (див. 1984, 3-7 і раніше) в таборі в сел. Видріно Бурятської АРСР на початку травня 1984 року "за відмову від роботи" саджали до ШІЗО.

5-14 Начальник табору, де пребуває Олександр ШАТРАВКА (див. 1984, 1-44 і раніше), — А. Б. БАХАЄВ. Адреса табору: **485222, КазССР, Джамбульськая обл., г. Жанатас, учр. ЖД-158/3-9.**

5-15 **14 березня 1984 року** Президія Верховної Ради УРСР видала Указ про помилування Олександра БЕРДНИКА, одного із членів-засновників Української Гельсінської групи (див. 1984, 3-9 і раніше). **О. БЕРДНИКА звільнили.** 17 травня 1984 року газета *"Літературна Україна"* опублікувала заяву О. БЕРДНИКА, в якій він засуджує свою минулу діяльність та свої колишніх однодумців. О. БЕРДНИК висловлює думку, що його колишні друзі М. РУДЕНКО (див. цей вип. 5-9 і раніше) та Л. ЛУК'ЯНЕНКО (див. 1984, 2-21 і раніше) теж "зійшли б із шляху антипатріотизму і добровільної самоізоляції", якби в них була "справжня мужність".

5-16 В. ПИЛЬНИКОВА (див. 1982, 11-40 і раніше) достроково звільнили. Останнім часом він працював на "будовах народного господарства" в Хабаровському краї.

5-17 Крім БЕРДНИКА, ПИЛЬНИКОВА, ТИХОГО, про яких ми згадували вище, у травні 1984 року закінчили терміни ув'яз-

нення та були звільнені такі політв'язні: **18 травня закінчився термін в Олександра МАКСИМОВА** (див. 1983, 9/10 і раніше); 12 травня закінчилися терміни Геннадія МАЛАХОВА й Миколи ПАШКА (див. 1984, 1-31 і раніше) та Василя ЯЦЮКА (див. 1984, 2-41 і раніше).

2. У божевільнях

5-18 Після втечі з психлікарні у серпні 1983 року в Москві заарештували Віктора РАФАЛЬСЬКОГО (див. 1984, 3-11 і раніше) і **27 грудня 1983** року **помістили до міської ПЛ м. Львова** (**Кульпаркова, 95**). У лютому 1984 року експертна комісія постановила продовжити примусове лікування. **Дружина** В. РАФАЛЬСЬКОГО (шлюб не зареєстрований) **ВОЙЦЕХОВСЬКА Емілія** мешкає в **Стрийському районі Львівської області.**

3. На засланні

5-19 **Закінчився термін** у політичного заслання **Богдана РЕБРИКА** (див. 1983, 5/6 і раніше).

5-20 **Звільнений** після закінчення заслання **Євген ПРОНЮК** (див. 1984, 3-15 і раніше). Він **повернувся до Києва** і мешкає з родиною (дружина Галина ДІДКІВСЬКА і троє синів).

Євген ПРОНЮК з дружиною Галиною ДІДКІВСЬКОЮ на засланні в Узбекістані. Серпень 1979 року.

ПРИВІТАЙТЕ З УРОДИНАМИ

Повідомляємо адреси тих переслідуваних, у кого через місяць надходять дні народження, а також їхніх родин. У липні народилися:

5-21 7 липня 1930 року нар. Іван Олексійович КАНДИБА (див. 1983, 5/6 і раніше). Його адреса в таборі: **618263, Пермская обл., Чусовской р-н, пос. Кучино, учр. ВС-389/36-1.** Адреса батька: **м. Львів, вул. Декабристів, 57, кв. 37.**

5-22 14 липня 1937 року нар. Іван Андрійович ГЕЛЬ (див. 1983, 5/6 і раніше). Його адреса в засланні: **169439, Коми АССР, Троицко-Печорский р-н, пос. Мылва, ул. Юбилейная, 16, кв. 2.** Дружина Марія Йосипіва мешкає разом з ним. Адреса **дочки Оксани** (1964 р. нар.): **290051, м. Львів-51, вул. Левітана, 8, кв. 90.**Адреса **матері Февронії Іванівни: Львівська обл., Городоцький р-н, с. Кліцько.**

5-23 17 липня 1953 року нар. Харитон Антонович ПРУТЯНУ (див. 1983, 5/6 і раніше). Його адреса в таборі; **265968, Ровенська обл., Володимирецький р-н, сел. Рафалівка, уст. ОР-318/76-7.** Адреса **дружини Наталії Павлівни з трьома дітьми** (син 1978 р. нар., дочки 1980 і 1981 рр. нар.): **277020, г. Кишинев, ул. Комарова, 48.**

5-24 18 липня 1933 року нар. Олексій Трохимович КОЗОРІЗОВ (див. 1984, 4-4 і раніше). Його адреса в таборі: **Черкаська обл., Уманський р-н, с. Старі Бабани, уст. ЕЧ-325/92-3-31.** Адреса **дружини Олександри Тимофіївни з десятьма дітьми (1958-1978 рр. нар.): 348047, м. Ворошиловград, вул. Оборонна, 92.**

5-25 18 липня 1945 року нар. Антон Антонович НАЗАРЕВИЧ (див. 1984, 3-8 і раніше). Його адреса в таборі: **288371, Вінницька обл., Піщанський р-н, сел. Трудове, уст. ІВ-301/59-143.** Адреса **дружини Софії Тимофіївни** з двома дітьми (**син 1976 р. нар. і дочка 1978 р. нар.): 263002, м. Луцьк, вул. Маяковського, 31, кв. 7.**

5-26 19 липня 1947 року нар. Микола Іванович МАТУСЕВИЧ (див. 1984, 4-20 і раніше). Його адреса в засланні тимчасом не відома. Адреса дружини **ГЕЙКО Ольги Дмитрівни** в таборі: **431200, Мордовская АССР, Теньгушевский р-н, пос. Барашево, учр. ЖХ-385/3-4.** Адреса батьків **Анастасії Федорівни** та **Івана Петровича: Київська обл., м. Васильків, вул. Гагаріна, 14, кв. 16.** Адреса сестри **СЛОБОДЕНЮК Таміли: 252067, м. Київ-67, бульвар Івана Лепсе, 3, кв. 60.**

5-27 22 липня 1956 року нар. Віталій Олександрович ГОМІН (див. 1983, 5/6 і раніше). Його адреса в таборі: **674470, Читинская обл., Бурятский нац. округ, Агинский р-н, пос. Ново-Орловск, учр. ЯГ-14/11-7.** Адреса матері **Анастасії Дмитрівни: 252010, м. Київ-10, вул. Січневого Повстання, 11, кв. 79.**

5-28 24 липня 1933 року нар. Зиновій Павлович АНТОНЮК (див. 1984, 3-1 і раніше). Його адреса з родиною після ув'язнення: **252040, м. Київ-40, вул. Нікопольська, 35.**

5-29 25 липня 1952 року нар. Віктор Іванович КАРПУК (див. 1983, 5/6 і раніше). Його адреса в кримінальному таборі не відома. Адреса його дружини **Любові Мефодіївни** з трьома дітьми: **м. Миколаїв, вул. Коцюбинського, 42, кв. 1.**

5-30 30 липня 1938 року нар. Богдан Васильович РЕБРИК (див. цей вип., 5-19 і раніше). Його адреса після заслання тимчасом не відома. Адреса дружини **ЛИШТВАН Зінаїди Михайлівни** (розлучені) та дочки **Марії** (раніше помилково її подавали — Марина — 1960 р. нар.): **м. Івано-Франківськ, вул. Галицька, 115, кв. 14.** Адреса сестри **МАТЯШ Євгенії Василівни: 284003, м. Івано-Франківськ, вул. Набережна, 16, кв. 13.**

5-31 31 липня 1938 року нар. Геннадій Демидович МАЛАХОВ (див. цей вип., 5-17 і раніше). Адреса його дружини **Надії Михайлівни** з 7 дітьми: **332311, Запорізька обл., м. Мелітополь, вул. Адмірала Макарова, 5.**

Бажано привітати їх листами, листівками чи телеграмами.

АРХІВ САМВИДАВУ

Подаємо бібліографію самвидавних творів і документів, опублікованих (або одержаних) у травні 1984 року. Всі вказані тут матеріали є в архіві Закордонного Представництва Української Гельсінської Групи. Бажаючі набути копії цих документів мають звернутися до редактора "ВІСНИКА РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ".

5-32 **В. МАРЧЕНКО. Вірити і тільки! (Урал, січень 1979 року).** — ж. *"Віра"*, ч. 2(34), 1984, стор. 5-7. Про В. МАРЧЕНКА див. цей вип. 5-2 і раніше.

5-33 **Василь СТУС. «Ще видиться: далекий край чужий»; «Довкруг — обрізано жалі».** — ж. *"Віра"*, ч. 2 (34), 1984, стор. 20. Про В. СТУСА див. 1984, 2-44 і раніше.

5-34 **Іван СВІТЛИЧНИЙ.«З присвят дружині»; «Уривок з присвяти Раїсі Мороз».** — ж. *"Віра"*, ч. 2 (34), 1984, стор. 20. Про І. СВІТЛИЧНОГО див. 1983, 7/8 і ранше.

5-35 **Микола ГОРБАЛЬ. Сльози сестер.** — ж. *"Віра"*, ч. 2 (34), 1984, стор. 21. Про М. ГОРБАЛЯ див. 1984, 4-26 і раніше.

5-36 **Тарас МЕЛЬНИЧУК. Будьмо ніжними.** — ж. *"Віра"*, ч. 2 (34), 1984, стор. 25.

5-37 **Тарас МЕЛЬНИЧУК. Матері (із збірки поезій "Із-за ґрат").** — газ. *"Свобода"*, 12 травня 1984 р., стор. 1.

5-38 **Євген СВЕРСТЮК. З трагічної прози невільників.** — ж. *"Віра"*, ч. 2 (34), 1984, стор. 22. Про Є. СВЕРСТЮКА див. 1984, 4-27 і раніше.

5-39 **Микола РУДЕНКО. Запрошення.** — ж. *"Віра"*, ч. 2 (34), 1984, стор. 22. Про М. РУДЕНКА див. 1984, 4-29 і раніше.

5-40 **Микола РУДЕНКО. У час прозрінь, падінь і струсів.** — газ. *"Новий шлях"*, ч. 18, 5 травня 1984.

5-41 **Микола РУДЕНКО. Моєму народові.** [Вірш під

"Зверненням у справі Нобелівської нагороди миру для Миколи Руденка" — Світової Координаційної ради молоді ІСНО]. — ж. *"Жіночий світ"*, травень 1984, ч. 5, стор. 12.

5-42 Микола РУДЕНКО. Мати. — ж. *"Жіночий світ"*, травень 1984, ч. 5, стор. 6.

5-43 Ніна МАРЧЕНКО. Телеграма до Папи Івана Павла II на захист сина Валерія МАРЧЕНКА [В тексті звернення ЗП УГГ, вміщеного п. н. "*Розпачливе материнське благання*"). — ж. *"Жіночий світ"*, травень 1984, ч. 5, стор. 13. Про В. МАРЧЕНКА див. цей вип. 5-2 і раніше.

5-44 АС No 5196. Неизвестный составитель. История преследований и осуждений Богдана Чуйко (без места, не ранее марта 1982). — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 14/84, 11 мая 1984 г. — 5 стор. Про Б. ЧУЙКА див. 1983, 7/8 і раніше.

5-45 АС No 5197. **Богдан Чуйко, п/з. "Записки" (п. Сим, Пермская обл., февраль или март 1982)**. — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 14/84, 11 мая 1984 г. — 7 стор.

5-46 АС No 5198. Б. Чуйко,.. "Жалоба на диффамацию..." в статье А. Лисова "Заплечных дел консультанты..." в газете "Комсомольская правда", 9.2.83, пос. Чепец, Чердынский р-н, Пермская обл., 2.5.83. — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 14/18, 11 мая 1984 г. — 27 стор.

5-47 АС No 5199. Б. Чуйко,.. "Письмо" участникам западных движений за мир о подлинных целях советской "мирной политики" (пос. Чепец,..),. (?). **8.83.** — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", No 14/84, 11 мая 1984 г. — 6 стор.

5-48 АС No 51200. Б. Чуйко,.. Обращение к "Председателю Координационного совета Полонии свободного мира Кашубе Ивану" с описанием положения в ИТК АМ-244/9-11, пос. Чепец,.. Чепец, 20.8.83. — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 14/84, 11 мая 1984 г. — 4 стор.

5-49 АС No 5216. Виктор Рафальский, п/з. Письмо "В Ко-

миссию по правам человека ООН" (м.б. Москва, август 1983), с самиздатской заметкой о нем (без места), март 1984. — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 16/84, 21 мая 1984 г. — 3 стор. Про В. РАФАЛЬСЬКОГО див. цей вип. 5-18 і раніше.

5-50 АС No 5217. В. Рафальский, п/з. Письмо "В Комиссию ООН по правам человека" (м. б. Москва, август 1983). Вариант. — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 16/84, 21 мая 1984 г. — 2 стор.

5-51 Ирина РАТУШИНСКАЯ, Стихи из зоны.* [Кому мечта по всем счетам оплатит, Апрель 1983 г.]; Письмо карандашом.** — газ. *"Новое русское слово"*, 4 мая 1984 г. Про І. РАТУШИНСЬКУ див. 1984, 4-16 і раніше.

5-52 Галина Ивановна БАРАЦ-КОХАН написала о себе в ж. "Листы"; "Заявление" 282 пятидесятников, добивающихся эмиграции (В ст. Юрия БЕЛОВА *"Пятидесятники стучатся во все двери"*) — газ. *"Новое русское слово"*, 9 мая 1984 р., стор. 3, 4.

5-53 Информационный бюллетень Инациативной группы крымских татар имени Мусы Мамута No 2, Август 1983 г., Симферополь-Ташкент. (машинопис) — Архів ЗП УГГ — 22 стор.

5-54 The Small Zone. Women Political Prisoners in the USSR. —*Freedom Appeals*, May-June/ 1984, pp. 32-34.

5-55 Nina Marchenko. A telegram to Pope John Paul II (Ukrainian Journalist Gets 15 Years). — *Freedom Appeals*, May-June/1984, pp. 34-35.

5-56 Mykhailo Horyn scores "Russian messianic idea". — *The Ukrainian Weekly*, May 13, 1984, pp. 7, 20.

5-57 Samvydav paper documents "ethnocide" of Ukrainians ("Ethnocide of Ukrainians in the USSR" from Issue 7-8 of the clandestine *Ukrainian Herald*, 1972). — *The Ukrainian Weekly*, May 27, 1984, pp. 7, 22.

5-58 Vasyl Symonenko, The Ukrainian Lion (As translated by Vera Rich). — ж. *"Віра" (Faith)*, ч. 2. (34), 1984, стор. 19.

5-59 Poetry of Ukrainian Political Prisoner Vasyl Ruban (Translated by Inna Mostovych). — *"Smoloskyp"*, Spring 1984, p. 6.

ПОКАЖЧИК ІМЕН

А

АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ Борис Дмитрович 5-1
АНТОНЮК Зиновій Павлович 5-2, 5-28

Б

БАРАЦ-КОХАН Галина 5-52
БАХАЄВ А. Б., нач. уст. ЖД-158/3 (КазРСР) 5-14
БЕРДНИК Олександр 5-15, 5-17
БЄЛОВ Юрій 5-52
БУРЛАЧЕНКО, слід. (м. Київ) 5-6

В

ВОЙЦЕХОВСЬКА Емілія 5-18

Г

ГЕЙКО Ольга Дмитрівна 5-26
ГЕЛЬ Іван Андрійович 5-22
ГЕЛЬ Марія Йосипівна 5-22
ГЕЛЬ Оксана 5-22
ГЕЛЬ Февронія Іванівна 5-22
ГОМІН Анастасія Дмитрівна 5-27
ГОМІН Віталій Олександрович 5-27
ГОНЧАРУК В. В., слід. прок-ри (м. Рівне) 5-4
ГОРБАЛЬ Микола 5-35
ГОРБАЧЕВСЬКИЙ 5-2
ГОРИНЬ Михайло 5-56
ГРОССМАН Генрієтта 5-5

Д

ДІДКІВСЬКА Галина 5-20

Е

ЕЛЬБЕРТ Кармі 5-6
ЕЛЬБЕРТ Лев 5-6

К

КАЛИНЕЦЬ Ігор 5-2
КАНДИБА Іван Олексійович 5-21
КАРПУК Любов Мелетіївна 5-29
КАТРИЧЕНКО (див. АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ)
КИСЕЛИК 5-2
КОЗОРІЗОВ Олексій Трохимович 5-24
КОРЯГІН Анатолій 5-11
КРАВЧЕНКО Андрій 5-10

КРАВЧЕНКО Анна Кононівна 5-10
КРАВЧЕНКО Валерій Олексійович 5-10
КРАВЧЕНКО Олексій 5-10
КРАВЧЕНКО Ольга Дмитрівна 5-10

Л

ЛЕВІН Яків 5-7
ЛИСОВ А. 5-46
ЛИШТВАН Зінаїда Михайлівна 5-30
ЛУК'ЯНЕНКО Л. 5-15
ЛУЧКО Іван 5-4
ЛУЧКО Марія 5-4

М

МАКСИМОВ Оександр 5-17
МАЛАХОВА Надія Михайлівна 5-31
МАЛАХОВ Геннадій Демидович 5-31
МАРЧЕНКО Валерій 5-2, 5-32
МАРЧЕНКО-СМУЖАНИЦЯ Ніна Михайлівна 5-2, 5-43, 5-55
МАТЯШ Євгенія Василівна 5-30
МАТУСЕВИЧ Анастасія Федорівна 5-26
МАТУСЕВИЧ Іван Петрович 5-26
МАТУСЕВИЧ Микола Іванович 5-26
МЕЛЬНИЧУК Тарас 5-36, 5-37
МОРОЗ Раїса 5-34

Н

НАЗАРЕВИЧ Антон Антонович 5-25
НАЗАРЕВИЧ Софія Тимофіївна 5-25

О

ОСАДЧИЙ Ю. М., адв. (м. Київ) 5-2

П

ПАРИЦЬКИЙ Олександр 5-13
ПАШКО Микола 5-17
ПИЛЬНИКОВ В. 5-16, 5-17
ПОЛЯКОВ, заст. нач. уст. ВС-389/35 5-2
ПОПОВ В. І., прок. (м. Київ) 5-2
ПРОНЮК Євген 5-20
ПРУТЯНУ Наталія Павлівна 5-23
ПРУТЯНУ Харитон Антонович 5-23

Р

РАТУШИНСЬКА Ірина 5-51
РАФАЛЬСЬКИЙ Віктор 5-18, 5-49, 5-50
РЕБРИК Богдан Васильович 5-19, 5-30
РЕБРИК Марія 5-30
РУБАН Василь 5-59
РУДЕНКО Микола 5-15, 5-39, 5-40, 5-41, 5-42

С

СВЕРСТЮК Євген 5-38
СВІТЛИЧНИЙ Іван 5-34
СИМОНЕНКО Василь 5-58
СЛОБОДЕНЮК Таміла 5-26
СТУС Василь 5-33

Т

ТАРНОПОЛЬСЬКИЙ Ю. 5-12
ТАШИМОВА 5-2
ТИХИЙ Олексій Іванович 5-9, 5-17

Ч

ЧЕРНЯК Олександр 5-3
ЧУЙКО Богдан 5-44, 5-45, 5-46, 5-47, 5-48

Ш

ШАТРАВКА Олександр 5-14

Я

ЯРУНІН, лікар уст. ВС-389/35 5-2
ЯЦЮК Василь 5-17

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ
місячника "ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ"
на 1984 рік

Для індивідуальних передплатників 20.00 *американських доларів* на рік
Для бібліотек та інших інституцій — 25.00 *американських доларів* на рік
Для передплатників з-поза океану — 30.00 *американських доларів* на рік
Вартість окремого випуску — 2.00 *амер. дол.*

Адреса для передплати:

Ukrainian Helsinki Group
P.O. Box 770
Cooper Station
New York, NY 10003.

ЗАКОРДОННЕ
ПРЕДСТАВНИЦТВО
УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ
ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

ВИПУСК 6
1984

ЗАКОРДОННЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

Редактор-упорядник Надія Світлична

Випуск 6, рік п'ятий

Червень 1984 року
Нью-Йорк

ХРОНІКА РЕПРЕСІЙ

Нове в радянському законодавстві

6-1 25.V.1984 року Голова ПВР СРСР К. ЧЕРНЕНКО підписав Указ, який впроваджує нові обмеження на спілкування радянських громадян з іноземцями.

Указ забороняє радянським громадянам запрошувати до себе в гості з власної ініціативи іноземців або людей без громадянства, давати їм житло, перевозити їх у приватних автомашинах або надавати їм інші послуги, порушуючи правила, що стосуються поведінки іноземців на території СРСР.

Офіційні особи, які займаються прийманням іноземців в СРСР, за порушення порядку реєстрування іноземців, їхнього пересування в СРСР тощо, можуть бути адміністративно покарані штрафом до 100 *крб.* Приватні особи, які запросили іноземців чи осіб без громадянства в гості й оселили їх у себе, порушуючи правила прописки їх, підлягають в адміністративному порядку штрафові до 50 *крб.* Інші громадяни за надання іноземцям чи особам без громадянства житла, транспортних засобів або інших "послуг", підлягають штрафові до 50 *крб.* Адміністративна відповідальність виникає, "якщо ці порушення за своїм характером не спричиняють кримінальної відповідальності". Указ набирає чинності від 1.VII.1984 року.

З приводу війни в Афганістані

6-2 У Харкові розповідають про жінку, яка в міському парку робила спробу самоспалення, оскільки її син загинув в Афганістані, а її намагання бодай дістати синове тіло, були марні. Випадкові свідки бачили, як до тієї жінки приїхали пожежники і швидка допомога. Пізніше в Харкові була чутка, що та жінка — божевільна.

Переслідування кримських татар

6-3 **У грудні 1982 року в м. Фергана УзРСР** було **заарештовано кримського татарина інженера-фізика Юрія Бекіровича ОСМАНОВА (1941 р. нар.).** Йому пред'явили звинувачення за **ст. 191[4] КК УзРСР (аналог ст. 187[1] КК УРСР).**

Юрій (Юсуф) ОСМАНОВ — давній учасник кримськотатарського національного руху. **Вперше** його заарештували **в січні 1968 року** разом з Е. МЕМЕТОВИМ, С. МЕМЕТОВИМ, С. ОСМАНОВИМ та ін. За тією самою статтею його тоді засудили до **2,5 р. таборів.**

Суд на Ю. ОСМАНОВИМ **почався 3 травня 1983 року** і тривав тиждень. Справу розглядав **міський суд м. Фергани.** Першого дня судове засідання відклали на добу, оскільки Ю. ОСМАНОВ відмовився брати участь у процесі, якщо в судовому залі не буде його дружини. Другого дня до залу впустили родичів і кількох знайомих Ю. ОСМАНОВА. Кількох кримських татарів, однак, не пустили на суд. Так, вивели з суду Іззета ХАЇРОВА. Його відвезли до відділу міліції, а потім відправили до м. Алмалик, де він живе. Намагалися перешкодити ввійти до залу Сабріє СЕУТОВІЙ: її пустили щойно після того, як вона пред'явила журналістське посвідчення.

Ю. ОСМАНОВ захищав себе сам. Запрошений адвокат з Москви не зміг приїхати, оскільки йому не дали відрядження. Від призначеного судом адвоката Ю. ОСМАНОВ відмовився. Йому інкримінували підписування листів і звернень кримських татарів та кількох документів, які він написав сам, зокрема, відкритий лист артистові О. ЄФРЕМОВУ.

Ю. ОСМАНОВ винним себе не визнав. Викликані на суд свідки висловили свою солідарність із підсудним. Усі вони підтвердили правдивість інкримінованих Ю. ОСМАНОВУ документів.

Ю. ОСМАНОВА засудили до **3 років таборів суворого режиму.** Запрошена на суд публіка аплодувала вирокові. 12.IV.1983 року касаційна інстанція розглянула скаргу Ю. ОСМАНОВА і залишила вирок без зміни. Ю. ОСМАНОВА привезли **до табору в ЯАРСР.**

26 травня 1983 року, невдовзі після суду над Юрієм ОСМАНОВИМ, у Криму помер його батько Бекір ОСМАНОВ, один з ветеранів кримськотатарського національного руху. 28.V. 1983 року його поховали в с. Беш-Терек (Донське) Сімферопольського р-ну, неподалік від могили Муси МАМУТА, який у 1978 році здійснив самоспалення. Похорон відбувався під наглядом міліції і КДБ. Учасників похорону фотографували, записували номери автомашин. Через тиждень після похорону до Мухсима ОСМАНОВА (м. Білогорськ Кримської обл.) прийшли працівники КДБ для "бесіди". Ішлося про нібито "підбурювальну" промову, яку М. ОСМАНОВ виголосив на похороні Б. ОСМАНОВА.

6-4 У червні 1983 року Управління в справах літератури і друку УзРСР дало вказівку, щоб у газеті *"Ленін байрагъы"* (єдина газета, що виходить кримськотатарською мовою) не вживали назви Кримська АРСР, а також давніх татарських назв кримських міст. Газета вживала ці географічні назви, коли в біографіях різних кримськотатарських діячів треба було вказати місце їхнього народження, роботи і т.д. Відтепер можна говорити лише про Кримську область (навіть коли йдеться про минуле).

Переслідування учасників українського національно-демократичного руху.

6-5 Справу Степана САПЕЛЯКА (див. 1984, 4-1 і раніше) передали з оперативного відділу Харківського УКДБ до слідчого. Проти С.САПЕЛЯКА порушили кримінальну справу.

6-6 За неперевіреними відомостями, в Ужгороді було заарештовано і засуджено шістьох студентів віком 23-25 років. Спілкуючись із своїми знайомими євреями, дехто з них висловлював такі думки: "Ми бачимо певні речі однаково: ви хочете незалежного Ізраїлю, ми — незалежної України".

На суді троє з них покаялися і дістали по три роки таборів. Інші троє (за деякими вістками — четверо?) — по 7 років таборів і 3 роки заслання за участь у незалежній групі.

Репресії проти п'ятдесятників

6-7 Суд над п'ятдесятником із м. Рівного **Іваном ЛУЧКОМ** (див. 1984, 5-4 і раніше) було призначено на 29 травня 1984 року, проте його відклали через хворобу прокурора.

6-8 П'ятдесятник **Семен ДУДЕНКО** (див. 1984, 1-12) в м. Рівному був **засуджений умовно,** оскільки він на суді **покаявся.**

Еміґраційні проблеми євреїв

6-9 Касаційну скаргу Олександра ЧЕРНЯКА (див. 1984, 5-3) 17.V..1984 року відхилили. О. ЧЕРНЯКА заарештували та відправили до табору в Донецьку область.

6-10 У січні 1984 року за ізраїльськими візами з СРСР виїхало 88 чол., у лютому — 90, у березні — 70, у квітні — 74, в травні — 109 чоловік.

Про заворушення серед робітників

6-11 У червні 1983 року на Київському м'ясокомбінаті робітники ковбасного цеху попросили дозволу купувати на комбінаті ковбасу. Адміністрація їм відмовила. Тоді робітники зупинили конвеєр і відмовилися працювати. Викликані представники міськкому партії пообіцяли задовольнити клопотання робітників, і вони відновили роботу. Після зміни міліція забрала кількох робітників на допит. Чутки про цей страйк поширилися в місті, однак говорили по-різному: згідно з одним варіантом, не заарештували нікого; згідно з іншим — було троє арештованих.

НОВИНИ ПРО НЕВІЛЬНИКІВ

1. У тюрмах і в таборах

6-12 Від політв'язня Вікторaса ПЯТКУСА, члена Української Гельсінської групи (див. 1984, 3-35 і раніше), вже понад 6 місяців немає листів. Дружина В. ПЯТКУСА, в якої у травні 1984 року мало відбутися з ним побачення, приїхала до пермського табору ВС-389/36-1, але побачення їм не дали. Марно прочекавши три дні, вона повернулася додому.

6-13 Ірина РАТУШИНСЬКА (див. 1984, 5-51 і раніше) від грудня 1983 до лютого 1984 року перебувала в ШІЗО 39 діб (двічі по 12 діб і один раз 15 діб). Там вона зустріла й Новий рік. У грудні 1983 року під час голодівки її знову побили (одягши при цьому на неї наручники). Останнім часом Ірину РАТУШИНСЬКУ двічі відправляли до лікарні: у зв'язку з пневмонією і через **ниркову хворобу.**

6-14 Юрій ТАРНОПОЛЬСЬКИЙ (див. 1984, 5-12 і раніше) припинив голодівку, оскільки адміністрація обіцяла йому дати побачення з родиною наприкінці червня 1984 року.

6-15 Повідомляємо адресу табору, в якому відбуває покарання п'ятдесятник Пилип АХТЬОРОВ: **338035, Донецька обл., м. Горлівка, уст. ЮЕ-312/87.**

6-15 Микола МАЦЮК (див. 1984. 2-9) **народився 30.**VIII. **1953 р.** Його батьки **Опанас Аринтійович і Ганна Корніївна** мешкають у **с. Печарне Лановецького р-ну Тернопільської обл.**

6-16 **8 червня 1984 року закінчився термін ув'язнення Станіслава МАРЧЕНКА** (див. 1982, 9-5). **15 червня 1984 р.,** відбувши повністю 14-річний термін тюремного ув'язнення, **звільнився Олексій МУРЖЕНКО** (див. 1983. 11/12 і раніше). Адреса МУРЖЕНКІВ у Києві змінилася. **18 червня 1984 року закінчилися терміни в п'ятдесятників з Тернопільщини МАЛЧИНОЇ Любові, РУДНИЦЬ-**

КОЇ Марії і РУДНИЦЬКОГО Василя (див. 1984, 2-10). **20 червня 1984 року звільнився єврейський активіст із Києва Лев ЕЛЬБЕРТ** (див. 1984, 5-6 і раніше). **29 червня 1984 року закінчився термін ув'язнення баптиста з м. Луцька Миколи ПРОКОПЧУКА** (див. 1984 1-33 і раніше).

2. У божевільнях

6-17 Батька і сина **РИБАКІВ** з м. Євпаторії (див. 1984, 3-10) було **заарештовано** в грудні 1982 року: **12.XII.1982 р. — Василя, а 17.XII. 1982 р.** його батька **Володимира.** Звинувачення — **спроба викрадення літака** (?).

3. На засланні

6-18 Керівник Української Гельсінської групи Микола РУДЕНКО (див. 1984, 5 і раніше) **працює** в селі Майма на Алтаї **сторожем.** Спершу йому призначили для заслання с. Усть-Кан тієї самої області. Але з огляду на його стан здоров'я місце заслання змінили на с. Майму з кращими кліматичними і побутовими умовами.

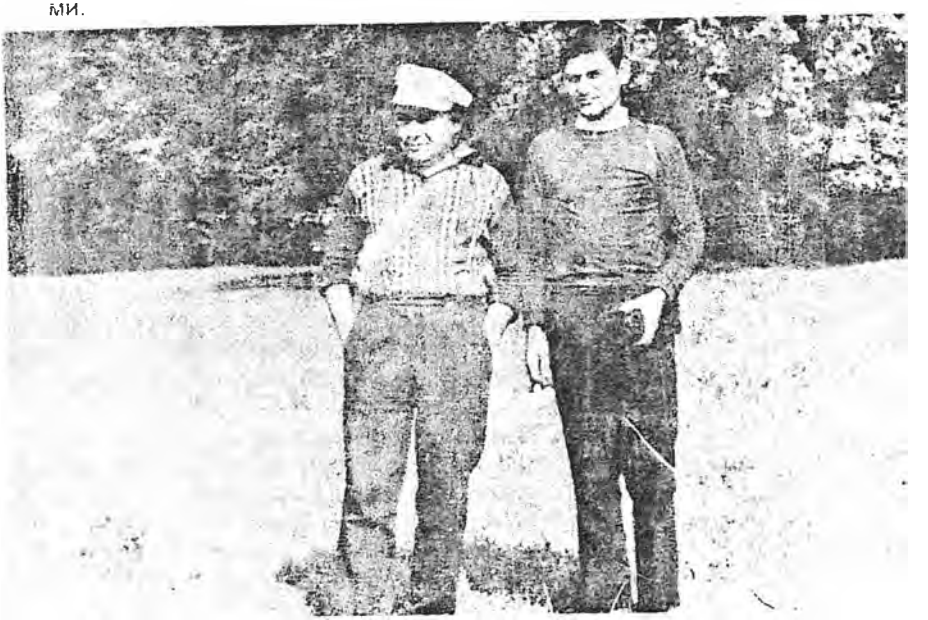

Микола РУДЕНКО (ліворуч) і Йосип ТЕРЕЛЯ (див. 1984, 1-20 і раніше). Конча-Заспа, 1976 р.

ПРИВІТАЙТЕ З УРОДИНАМИ

Повідомляємо адреси тих переслідуваних, у кого через місяць надходять дні народження, а також їхніх родин. У серпні народилися:

6-19 15 серпня 1935 року нар. Лідія Трохимівна БОНДАР (див. 1983, 9/10 і раніше). Її адреса в таборі: **283833, Тернопільська обл., Збаразький р-н, с. Добрі Води, ЕТ-322/63-2-4.** Адреса її **сестри СЕМЯНЮК Марії Трохимівни: 350006, г. Краснодар, ул. Минская, 31.**

6-20 18 серпня 1926 року нар. Петро Васильович СІЧКО (див. 1983, 11/12 і раніше, фото — нижче). Його адреса в таборі: **Херсон-32, уст. ЮЗ-17/90.** Адреса його **дружини ПЕТРАШ Стефанії Василівни з дочкою Оксаною і сином Володимиром: Івано-Франківська обл., м. Долина, вул. Панаса Мирного. 14.** Адреса старшого **сина Василя** в таборі: **287100, м. Вінниця, вул. Привокзальна. 30, уст. ІВ-301/86**

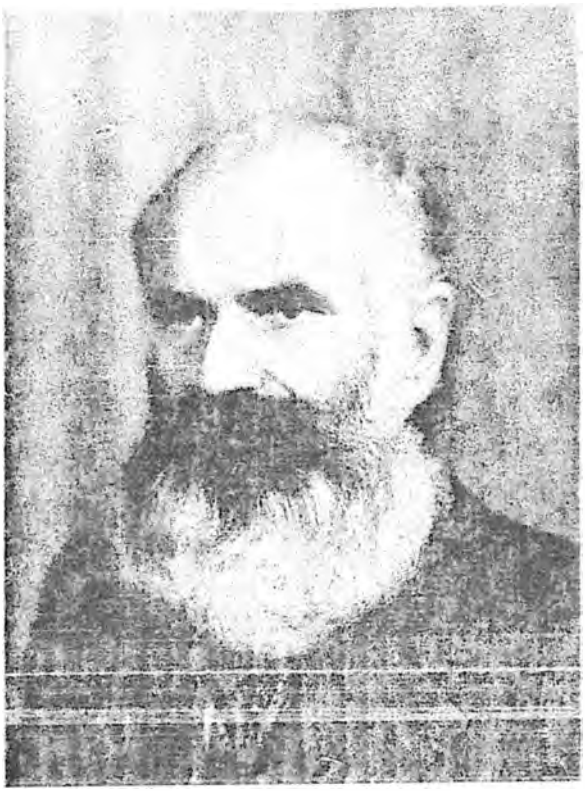

Петро СІЧКО

6-21 **21 серпня 1919 року нар. Іван Якович АНТОНОВ** (див. 1983, 11/12 і раніше). Його адреса в таборі: **667003, Тувинская АССР, г. Кызыл, учр. КФ-306/2-4.** Адреса **дружини Неоніли з дочками-близнюками Вірою й Надією: 316013, м. Кіровоград, вул, Котовського, 41.** Адреса **сина Павла в** таборі: **342228, Донецька обл., Тельманівський р-н, сел. Мирний, уст. ЮЕ-312/1-7-72.**

6-22 **24 серпня 1927 року нар. Лев Григорович ЛУК'ЯНЕНКО** (див. 1984, 5-15 і раніше). Його адреса в таборі особливого режиму: **618263, Пермская обл., Чусовской р-н, пос. Кучино, учр. ВС-389/36-1.** Адреса **дружини Надії Никонівни: 250019, м. Чернігів -19, вул. Рокосовського, 41б, кв. 41. Тел. 3 39 13.** Адреса **батьків Наталії Олександрівни і Григорія Максимовича: Чернігівська обл., Городнянський р-н, с. Хрипівка.**

6-23 **30 серпня 1953 року нар. Микола Опанасович МАЦЮК** (див. 1984, 2-9). Його адреса в таборі не відома. Адреса його **батьків Опанаса Аринтійовича та Ганни Корніївни: Тернопільська обл., Лановецький р-н, с. Печерне.**

Бажано привітати їх листами, листівками чи телеграмами.

АРХІВ САМВИДАВУ

Подаємо бібліографію самвидавних творів і документів, опублікованих (або одержаних) у червні 1984 року. Всі вказані тут матеріали є в архіві Закордонного Представництва Української Гельсінської групи. Бажаючі набути копії цих документів мають звернутися до редактора "ВІСНИКА РЕПРЕСІЙ в УКРАЇНІ".

6-24 Телеграма Ніни МАРЧЕНКО до Папи Івана Павла II на захист сина Валерія [в тексті звернення ЗП Української Гельсінської групи]. — газ. "*Мета*", травень 1984, стор. 6. Про В. МАРЧЕНКА див. 1984, 5-32 і раніше.

6-25 Суд над Валерієм Марченком (Продовження). [Самвидавний опис суду невідомого автора. Рукопис на 12 стор.] — Архів ЗП УГГ.

6-26 Листи Зоряна Попадюка до Валерія Марченка. — ж. "*Сучасність*". 1984, ч. 5 (277), Травень 1984 р., стор. 105-115. Про З. ПОПАДЮКА див. 1984, 2-38 і раніше.

6-27 Валерій Марченко: З мого листа до В. Чорновола. — ж. "*Сучасність*", 1984, ч. 5 (277), Травень 1984 р., стор. 115-118. Про В. ЧОРНОВОЛА див. 1984, 3-14 і раніше.

6-28 Лист Валерія Марченка Андропову. — ж. "*Сучасність*", 1984, ч. 5 (277), Травень 1984 р., стор. 119-120.

6-29 Микола Руденко: Спомин про кам'яну бабу (вірш). — газ. "*Новий шлях*", No. 22, 2 червня 1984 р. Про М. РУДЕНКА див. цей вип., 6-18 і раніше.

6-30 Василь Стус про Олексу Тихого в тексті некролога Закордонного Представництва Української Гельсінської групи, опублікованого під заг. "*Розтягнений на довгі роки смертний вирок для Олекси Тихого — виконали*". — газ. "*Українське слово*", 10 червня 1984 р. Про В. СТУСА та О. ТИХОГО див. відповідно 1984, 5-33 і раніше та 1984, 5-17 і раніше.

6-31 Богдан Чуйко: Лист до учасників Західнього руху за мир. Про справжні цілі совєтської мирної політики. — газ. "*Українське слово*", 10 червня 1984 року, стор. 2. Про Б. ЧУЙКА див. 1984, 5-48 і раніше.

6-32 Звернення Б. ЧУЙКА до І.К., опубліковане під заг. "*Незламний упіст Богдан Чуйко*". — газ. "*Гомін України*", No 25, 20 червня 1984 р., стор. 1, 6.

6-33 Скарга Б. Чуйка проти знеславлювання. — газ. "*Шлях перемоги*", ч. 26 (1576), 24 червня 1984 р., стор. 1.

6-34 Історія терпінь Богдана Чуйка. [Анонімна інформація з самвидавних кіл, опублікована під ініціалами А.К.]. — газ. "*Шлях перемоги*", ч. 26 (1576), 24 червня 1984 р., стор. 2.

6-35 АС No 5224. Инициативная группа крымских татар имени Мусы Мамута. "Информационный бюллетень" No 2, Симферополь-Ташкент, август 1983. — "*Материалы самиздата*" радио "Свобода", вып. 18/84, 8 июня 1984 г. (53 стор. + 1 стор. "Поправки и добавления).

6-36 АС No 5236. Постановление ЦК КПСС и СМ СССР No 473 "О дополнительных мерах по улучшению изучения русского языка в общеобразовательных школах и других учебных заведениях союзных республик", Москва, 26.5.83. — "*Материалы самиздата*" радио "Свобода", вып. No 20/84, 29 июня 1984 г. (13 стор.).

6-37 АС No 5237. Решение коллегии Министерства просвещения УССР "О дополнительных мерах по улучшению изучения русского языка в общеобразовательных школах и педагогических учебных заведениях Украинской ССР", Киев, 29.6.83. — "*Материалы самиздата*" радио "Свобода", вып. No 20/84, 29 июня 1984 г. (2 стор.).

6-38 АС No 5238. "Дополнительные мероприятия по улучшению изучения русского языка в общеобразовательных школах, педагогических учебных заведениях, дошкольных и внешкольных учреждениях республики", утвержденные решением коллегии Минпроса УССР (неполный текст), Киев, 29.6.83. — "*Материалы самиздата*" радио "Свобода", вып. No 20/84, 29 июня 1984 г. — (13 стор.).

6-39 Ю. Кублановский: Олексе Тихому [Стихотворение, 15 августа 1977] — газ. *"Русская мысль"*, 31.V. 1984 г.

6-40 Василь Стус об Олексе ТИХОМ [в тексте некролога Заграничного представительства Украинской Хельсинской группы, опубликованного под загл. *"Еще одна жертва советского режима"*]. — газ. *"Новое русское слово"*, 6.VI. 1984 г.

6-41 Письмо Московской группы доверия Генеральному секретарю ЦК КПСС, Председателю ПВС СССР К.У. Черненко с просьбой освободить члена группы "За установление доверия между СССР и США" Александра Шатравку". — газ. *"Новое русское слово"*, 2.VI.1984 г., стор. 3. Про О. ШАТРАВКУ див. 1984, 5-14 і раніше.

6-42 Заявление 282 пятидесятников, опубликованное в ст. Юрия Белова *"Атеизм разрушает наши дома, как хищник гнезда"*. — газ. *"Русская мысль"*, No. 3521, 14 июня 1984 г., стор. 7.

6-43 Ethnocide of Ukrainians in the USSR (Issue 7-8 of the *Ukrainian Herald*, Spring 1974). — *The Great Famine in Ukraine: the unknown Holocaust*. Jersey City, 1983. pp. 85-88.

6-44 Inhumation d'un Tatar de Crime'e. — *Cahiers du SAMIZDAT*, No 101, April 1984, pp. 2-8.

6-45 Appel de "refuzniks" juifs. — *Cahiers du SAMIZDAT*, No 101, April 1984, pp. 18-20.

6-46 Vasyl Stouss: extraits d'un journal de camp. — *Cahiers du SAMIZDAT*, No 101, April 1984, pp. 28-32.

6-47 Wasyl Stus: O Polsce (Wyjątek z więziennego pamiętnika). — *Łącznik Ukrainsko-Polski*, Nr. 1, Maj 1984, str. 20-21.

6-48 Ordeal of Oksana Meshko continues. A. Chronicle of an Unsuccess — ful Attempt to visit Meshko. — *Promin* Magazine, No. 6, Vol. XXV, June 1984, pp. 15-17. Про О. МЕШКО див. 1984, 4-17 і раніше.

ПОКАЖЧИК ІМЕН

А

АНДРОПОВ 6-28
А.К. 6-34
АНТОНОВ Іван Якович 6-21
АНТОНОВ Павло 6-21
АНТОНОВА Віра 6-21
АНТОНОВА Надія 6-21
АНТОНОВА Неоніла Іванівна 6-21
АХТЬОРОВ Пилип 6-15

Б

БЄЛОВ Юрій 6-42
БОНДАР Лідія Трохимівна 6-19

Д

ДУДЕНКО Семен 6-8

Е

ЕЛЬБЕРТ Лев 6-16

Є

ЄФРЕМОВ О. 6-3

І

І.К. 6-32

К

КУБЛАНОВСЬКИЙ Ю. 6-39

Л

ЛУК'ЯНЕНКО Григорій Максимович 6-22
ЛУК'ЯНЕНКО Лев Григорович 6-22
ЛУК'ЯНЕНКО Надія Никонівна 6-22
ЛУК'ЯНЕНКО Наталія Олександрівна 6-22
ЛУЧКО Іван 6-7

М

МАЛЧИНА Любов 6-16
МАМУТ Муса 6-3
МАРЧЕНКО Валерій 6,24, 6-25, 6-26, 6-27, 6-28
МАРЧЕНКО Ніна 6-24
МАРЧЕНКО Станіслав 6-16
МАЦЮК Ганна Корніївна 6-15, 6-23
МАЦЮК Микола Опанасович 6-15, 6-23
МАЦЮК Опанас Аринтійович 6-15, 6-23
МЕМЕТОВ Е. 6-3
МЕМЕТОВ С. 6-3

МЕШКО Оксана 6-48
МУРЖЕНКО Олексій 6-16

О

ОСМАНОВ Бекір 6-3
ОСМАНОВ Мухсим 6-3
ОСМАНОВ С. 6-3
ОСМАНОВ Юрій (Юсуф) Бекірович 6-3

П

ПАПА ІВАН ПАВЛО II 6-24
ПЕТРАШ Стефанія Василівна 6-20
ПОПАДЮК Зорян 6-26
ПРОКОПЧУК Микола 6-16
ПЯТКУС Вікторас 6-12

Р

РАТУШИНСЬКА Ірина 6-13
РИБАК Василь 6-17
РИБАК Володимир 6-17
РУДЕНКО Микола 6-18, 6-29
РУДНИЦЬКА Марія 6-16
РУДНИЦЬКИЙ Василь 6-16

С

САПЕЛЯК Степан 6-5
СЕМЯНЮК Марія Трохимівна 6-19
СЕУТОВА Сабріє 6-3
СІЧКО Василь 6-20
СІЧКО Володимир 6-20
СІЧКО Оксана 6-20
СІЧКО Петро Васильович 6-20
СТУС Василь 6-30, 6-40, 6-46, 6-47

Т

ТАРНОПОЛЬСЬКИЙ Юрій 6-14
ТЕРЕЛЯ Йосип 6-18
ТИХИЙ Олекса 6-30, 6-39, 6-40

Х

ХАЇРОВ Іззет 6-3

Ч

ЧЕРНЕНКО К. 6-1
ЧЕРНЯК Олександр 6-9
ЧОРНОВІЛ В. 6-27
ЧУЙКО Богдан 6-31, 6-32, 6-33, 6-34

Ш

ШАТРАВКА Олександр 6-41

ПОЯСНЕННЯ ДЕЯКИХ СКОРОЧЕНЬ, ВЖИВАНИХ У ВІСНИКУ-6/84

АС — Архів самвидаву
вип. (*рос.* вып.) — випуск
вул. — вулиця
г. (*рос.* город) — місто
газ. — газета
ж. — журнал
ЗП УГГ — Закордонне представництво Української Гельсінської групи
кв. — квартира
КК — кримінальний кодекс
карб. — карбованець
м. — місто
Мінпрос (*рос.* Министерство просвещения) — Міністерство освіти
нар. — народження, народився (-лась)
обл. — обласний, область
ПВР — Президія Верховної Ради
ПВС (*рос.* Президиум Верховного Совета) — Президія Верховної Ради
пос. (*рос.* поселок) — селище
р-н — район
с. — село
сел. — селище
СМ (*рос.* Совет Министров) — Рада Міністрів
УзРСР — Узбецька Радянська соціалістична Республіка
ул. (*рос.* улица) — вулиця
уст. — установа
учр. (*рос.* учреждение) — установа
ЯАРСР — Якутська Автономна Радянська соціалістична Республіка

Список пожертв, які надійшли до ЗП УГГ в першій половині 1984 року

1. БІЛЕВИЧ І.	10.00
2. БЕНЬ Т.	35.00
3. БУЧАК	30.00
4. Др. ВИГІННИЙ Ю.	50.00
5. ВОЙНІВ П.	100.00
6. ГАЛІВ М.	10.00
7. ГАРАСИМІВ М.	5.00
8. ГОЛИНСЬКІ Л. і Н.	10.00
9. о. др. ГРИНЬОХ І.	30.00
10. ГРИЦИН В.	5.00
11. ҐАРБЕР О.	100.00
12. ДЕРШКО С.	50.00
13. Др. ДРАҐАН М.	20.00
14. ЄМЕЦЬ Я.	20.00
15. ЗЄЛИКИ Л. і. Л.	10.00
16. КАНДИБА Т. і О. } (Канада, замість квітів на могилу проф. МИХАЛЕВИЧА)	
ГІРЧИЦЯ Г.	
ЛАЗОР К.	50.00
17. КЕДРИН-РУДНИЦЬКИЙ І.	20.00
18. КОТЛЯР І.	10.00
19. КРИВОРУЧКО А. (Канада)	200.00
20. КРИВОРУЧКО Е. (Канада)	166.53
21. Др. КРИНИЦЬКИЙ Б.	5.00
22. КУЗЬМА О.	5.00
23. Др. КУЧМАН М.	20.00
24. МАКСИМЮК Г.	50.00
25. МАРУЧЧАК (Канада)	20.00
26. МЕДВЕЦЬКІ	30.00
27. МИХАЛЕВИЧ М.	25.00
28. МИХАЛЮК О.	10.00
29. РАЙЧИБА О. (Канада)	39.32
30. РОЖАНКОВСЬКА І.	20.00
31. СКОП А.	25.00
32. СОКІЛ А.	5.00
33. Др. СОЛТИС Г.	15.00
34. СТЕЛЬМАХ В.	10.00
35. Суспільна Служба Українців Канади (Тандер Бей)	1,000.00
36. ТЕСЛЮК И.	5.00
37. ТОМКІВ В. (Англія)	251.39
38. ФЕДИШИН О.	10.00
39. ЧЕРЕНСЕВИЧ С.Т.	10.00
40. Фундація ім. Ольжича	500.00
41. ШПАКІВСЬКА О.	50.00
42. ЮРЧУКИ І. і О.	50.00
43. ЯРЕМЧУК Д.	20.00
УСЬОГО ЗА ПІВРІЧЧЯ	3,107.74

За всі пожертви сердечно дякуємо.

Закордонне Представництво Української Гельсінської групи

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ
місячника "ВІСНИКА РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ"
на 1984 рік

Для індивідуальних передплатників 20.00 американських доларів на рік
Для бібліотек та інших інституцій — 25.00 американських доларів на рік
Для передплатників з-поза океану — 30.00 американських доларів на рік
Вартість окремого випуску — 2.00 ам. дол.

Адреса для передплати:

Ukrainian Helsinki Group (1561)
P.O. Box 770
Cooper Station
New York, NY 10003

ЗАКОРДОННЕ
ПРЕДСТАВНИЦТВО
УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ
ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

ВИПУСК 7-8
1984

ЗАКОРДОННЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

Редактор-упорядник Надія Світлична
Випуск 7/8, рік п'ятий

Липень-Серпень 1984 року
Нью-Йорк

ПОЯСНЕННЯ ДЕЯКИХ СКОРОЧЕНЬ, ВЖИВАНИХ У ВІСНИКУ, 7/8-84

АС — Архів самвидаву
АССР *(рос.)* — Автономна Радянська соціалістична Республіка.
вып. *(рос. выпуск)* — випуск
г. *(рос. город)* — місто
газ. — газета
год. — година
д-р — доктор
ЭССР *(рос.)* — Естонська Радянська соціалістична Республіка
ж. — журнал
КДБ — комітет державної безпеки [при Раді Міністрів]
КК — кримінальний кодекс
корп. — корпус
нар. — народився (-лась), народження
ОСО *(рос.* особое совещание) — особлива нарада
ОУНр — Організація Українських Націоналістів-революціонерів
ПВР — Президія Верховної Ради
п. заг. — під заголовком
ПЛ — психіатрична лікарня [загального режиму]
повід. — повідомлення
пос. *(рос.* поселок) — селище
РРФСР — Російська Радянська Федеративна соціалістична Республіка
сел. — селище
СІЗО — слідчий ізолятор [тюрма]
СПЛ — спеціальна психіатрична лікарня [закритого типу]
ст. — стаття
ул. *(рос.* улица) — вулиця
УПА — Українська Повстанська Армія
УРСР — Українська Радянська соціалістична Республіка
уст. — установа
учр. *(рос.* учреждение) — установа
ч. — частина
ШІЗО — штрафний ізолятор

НАЗВИ СТАТТЕЙ КАРНОГО КОДЕКСУ, ЗГАДУВАНИХ У ВІСНИКУ, 7/8-84

Ст. 187[1] КК УРСР — "Наклеп на радянський державний і суспільний лад" (див. 7/8-10).

Ст. 188[3] КК РРФСР — "Злісне непідкоряння вимогам адміністрації виправно-трудової установи (див. 7/8-18)

Ст. 196 КК УРСР — "Порушення пашпортного режиму" (див. 7/8-2)

ХРОНІКА РЕПРЕСІЙ

СМЕРТЬ ВОЛОДИМИРА ГОРБОВОГО

7/8-1 **21 травня 1984 року** в рідному селі **Оболоня Долинського р-ну Івано-Франківської області** помер на 85-му році один з найстарших українських політкаторжанів **Володимир Григорович ГОРБОВИЙ** (див. 1982, 7/8-52 і раніше фото — нижче).

Володимир ГОРБОВИЙ

Володимир ГОРБОВИЙ (нар. 30. I. 1899 р.), закінчивши Карловий університет у Празі та Ягайлонський університет у Кракові, працював адвокатом у м. Долина, у Львові, в Кракові. Зокрема,

він захищав С. БАНДЕРУ в справі вбивства ПЄРАЦЬКОГО в 1935 36 рр. За національну активність В. ГОРБОВОГО ще змолод переслідувала польська, німецька, пізніше — радянська влад 1921 і 1922 рр. по кілька місяців був в'язнем у львівських "Бригід ках"; 1934 р. — в Березі Картузькій; у 1941-42 рр. — у тюрм "Монте Люпіх" у Кракові — за маніфест Українського Національ ного Комітету, очоленого В. ГОРБОВИМ, схвалений 22 червн 1941 року і надісланий Гітлерові. З огляду на тяжке захворюванн легень, В. ГОРБОВОГО звільнили і він переїхав до Чехосло ваччини. Після закінчення другої світової війни він працюва там юрисконсультом у міністерстві земельних справ. Неспо дівно 1.VIII.1947 року чеські власті заарештували В. ГОРБОВОГО через 11 місяців, 9.VII.1948 року передали його польському ур дові. У Варшаві В. ГОРБОВИЙ, якого слідчі дуже били, високчи через вікно з кабінету на другому поверсі і зламав собі ногу. Н діставши вчасно медичної допомоги, залишився на все життя кал кою. Не знайшовши підстав для засуду, польські власті передал його в 1949 році до Радянського Союзу, хоча В. ГОРБОВИЙ нікол не був радянським громадянином. Після трирічного слідства Києві В. ГОРБОВОГО засудила "трійка ОСО" до 25 років ув'я нення, яке він відбув повністю. Після звільнення в серпні 197 року, жив у рідному селі Оболоня біля м. Долини, де й помер т був похований. Його постійні домагання виїхати до сина в Праг були марні. В українській пресі про д-ра ГОРБОВОГО можн прочитати:

В. С-к, Завжди незламний (80-річчя д-ра Володимира Го бового). — газ. *"Свобода"*, 27.I.1979 р., 30.I.1979 р.

Оцим доводжу до Вашого відома, що мені загрожує гол дова смерть" — пише Володимир Горбовий до В. Щербицьког — газ. *"Свобода"*, 3.III.1979 р.

80-year-old ex-political prisoner fears starvation, seeks emigratic — *The Ukrainian Weekly,* March 11, 1979.

Volodyvyr Horbovy, nationalist leader, died in Ukraine at 84. - *The National Tribune,* July 22, 1984.

Скарга 82-річного д-ра В. Горбового (до Голови Президі Верховної Ради СРСР Брежнєва, 8 вересня 1979 р.). — газ. *"Шля перемоги"*, ч. 5 (1347), 3.II.1980 р.

В альбом грядущим поколінням. — ж. *"Крилаті"*, 1982, No стор. 6.

АРЕШТ ВАСИЛЯ ПІДГОРОДЕЦЬКОГО

7/8-2 1 березня 1984 року в с. Крушельниця Сколевського р-ну Львівської області заарештували довгорічного українського політв'язня **Василя Володимировича ПІДГОРОДЕЦЬКОГО** (див. 1983, 11/12 і раніше). Василь ПІДГОРОДЕЦЬКИЙ (нар. 1926 р.), колишній старшина УПА, що належав до штабу головного командира УПА Романа ШУХЕВИЧА, **в 1951 році був заарештований та засуджений до 25 років таборів.** У таборі **в 1955 році** В. ПІДГОРОДЕЦЬКИЙ став одним з організаторів табірного повстання, і до його терміну **додали ще 5 років.**

Звільнившись у 1981 році, В. ПІДГОРОДЕЦЬКИЙ оселився в свого брата Івана в с. Крушельниця, але йому відмовили в прописці. Оскільки В. ПІДГОРОДЕЦЬКИЙ не захотів виїхати з рідних місць, його заарештували за **порушення пашпортного режиму (ст. 196 КК УРСР)** та засудили до **1 року таборів.** Він **звільнився наприкінці 1983 року** і знову приїхав до с. Крушельниця.

1.III.1984 року В. ПІДГОРОДЕЦЬКОГО заарештували знову за тим самим звинуваченням у **"порушенні пашпортних правил"** і помістили до Львівської тюрми. Суд мав відбутися в середині березня, проте його наслідки досі не відомі. У КК УРСР максимальне покарання за цією статтею передбачено 2 роки таборів (в КК РРФСР — 1 рік). За порушення пашпортних правил до кінця 1982 року карали в кримінальному порядку тільки в т. зв. "режимних областях" (наприклад, у прикордонній зоні), але наприкінці 1982 року це обмеження було знято (в РРФСР — Указом ПВР РРФСР від 3.XII.1982 р., на Україні — невідомо, який відповідник), і дію статті КК поширили на всю територію СРСР.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ П'ЯТДЕСЯТНИКІВ

7/8-3 Суд над Іваном ЛУЧКОМ (див. 1984, 6-7 і раніше), перепризначений на 3.VI.1984 року, в цей день не відбувся, його знову відкладали. Коли суд відбувся — невідомо, але став відомий вирок: **2 роки позбавлення волі умовно з 3-річним випробувальним терміном.**

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ БАПТИСТІВ

7/8-4 3 квітня 1984 року в Кельменецькому р-ні Чернівецької обл. заарештували Івана Івановича ПАЛАНІЙЧУКА (нар. 2.IX.1949 р.) та Івана Григоровича ЯКИМЧУКА (1954 р. нар.). **Дружина ПАЛАНІЙЧУКА Лідія Степанівна** сподівається . **п'ятої**

дитини, у ЯКИМЧУКА та його дружини **Анастасії Григорівни двоє дітей.** Родини обох заарештованих мешкають за адресою: **275126, Чернівецька обл., Кельменецький р-н, с. Комарово.**

7/8-5 У другій половині квітня 1984 року на Україні відбулося кілька арештів:

18 квітня в м. Нова Каховка Херсонської обл. заарештували баптиста РОМАНЧУКА (1928 р. нар.).

22 квітня в Київській обл. — баптиста БАБЕНКА (1926 р. нар.).

У м. Ковелі Волинської обл. заарештували баптиста П. А. РУСАВУКА (1957 р. нар.).

7/8-6 9 червня 1984 року в м. Хмельницьку судили баптиста Івана БАРАНЮКА (див. 1984, 18). Вирок — **3 роки таборів суворого режиму.**

7/8-7 12 квітня в м. Ворошиловграді відбувся суд над О. КРУГОВИЧЕМ (див. 1984, 2-6). Його засудили до **4 років таборів загального режиму.**

7/8-8 16 травня 1984 року в м. Черкасах відбувся **суд** над **Анатолієм ІВАЩЕНКОМ, Олександром ПАВЛЕНКОМ** та **Миколою ШЕПЕЛЕМ** (див. 1984, 43). Перших двох засудили до **2,5 рокіу таборів загального режиму** кожного, **М. ШЕПЕЛЯ — до 3 років.**

7/8-9 У справі Олександра КРУГОВИЧА (див. цей вип. 7/8-7 і раніше) 29 березня 1984 року, за два тижні перед його судом, вудбувся обшук у м. Харцизьку Донецької обл. у Серафими ЮДИНЦЕВОЇ (див. 1982, 4-6 і раніше). Обшук провадив працівник міліції АВГУСТОВИЧ. Вилучено листи і поштівки — всього 12 предметів. Наступного дня у тій самій справі було проведено три обшуки в Донецьку та один — у Макіївці.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЄВРЕЙСЬКИХ АКТИВІСТІВ

7/8-10 12 серпня 1984 року в Одесі заарештували відмовника Якова ЛЕВІНА (див. 1984, 57 і раніше). У день арешту в його помешканні зробили обшук. Вилучили підручники з івриту, ізраїльські фотознімки. Я. ЛЕВІНА помістили до Одеської тюрми, пред'явивши звинувачення за **ст. 187[1] КК УРСР.**

21.III.1984 року у Я. ЛЕВІНА вдома і на роботі відбулися обшуки (див. 1984, 4-12, там неточна дата). Після цього його не раз викликали на допити в справі No 2305, — справі якогось РЯБА.

РЯБО — співпрацівник одного з одеських євреївідмовників, група яких поїхала влітку 1983 року відпочивати на Соловецькі острови.В Архангельську в РЯБА вилучили ніж. Його заарештували, звинувативши в зберіганні зброї. Тепер РЯБО перебуває в СІЗО та дає докладні покази проти євреїв, з якими він їздив у відпустку. Він твердить, що вони займалися розповсюдженням сіоністської літератури, провадили "сіоністські розмови, що розпалюють національну ворожнечу". Можливо, що Я. ЛЕВІНА заарештували тепер саме за показами РЯБА.

Одеська викладачка івриту в неофіційних гуртках Іда (Юдиф) НЕПОМНЯЩА (див. 1982, 2-11 і раніше) 17 серпня 1984 року подала заяву начальникові Одеської тюрми з проханням зареєструвати їхній шлюб.

7/8-11 У день повернення політв'язня Лева ЕЛЬБЕРТА з табору до Києва (див. 1984, 6-17 і раніше) у нього вдома відключили телефон, а його знайомій Анні ЛІБЕРМАН, яка приїздила з м. Бендери до Києва, щоб зустрітися з Л. ЕЛЬБЕРТОМ, зробили через це попередження в КДБ.

7/8-12 6 липня 1984 року одеських відмовників Олександра ПРУДКОВА (1945 р. нар.) та Ігоря КОЗЛИКА викликали до КДБ, де їм зробили попередження. Від них вимагали припинити писати листи протесту до радянських інстанцій, не зустрічатися з іноземцями та припинити зв'язки з одеським єврейським активістом Яковом МЕШЕМ. О. ПРУДКОВ — відмовник від 1974 року, І. КОЗЛИК — від 1981.

ЩЕ ПРО СПРАВУ СТЕПАНА САПЕЛЯКА

7/8-13 Серед репресивних дій проти Степана САПЕЛЯКА (див. 1984, 4-1 і раніше), були, зокрема, такі:

2 вересня 1983 року на харківській фабриці "Спорттрикотаж", де С. САПЕЛЯК працює водночас електромонтером і вантажником, за вказівкою КДБ відбулися загальні збори, на яких було оголошено, що він — небезпечний державний злочинець, який провадить антирадянську діяльність. Невдовзі САПЕЛЯКА викликали до військкомату і повідомили, що його призивають на шестимісячну "перепідготовку" та що він служитиме у військах внутрішньої охорони у виправно-трудових таборах. С. САПЕЛЯК приніс до військкомату довідку про те, що в нього хронічний отит і гіпертонія. Справа нібито заглухла.

4 липня 1984 року в Москві заарештували відому активістку правозахисту, кандидата філософських наук Ліну Борисівну ТУМАНОВУ (1939 р. нар. — див. 1984, 4-1 і раніше), яка брала активну участь у долі Степана САПЕЛЯКА. Коли САПЕЛЯК приїздив до Москви, його не раз затримували в її помешканні. Л. ТУМАНОВА крім того, виступала на захист інших українських політв"язнів Дмитра МАЗУРА (див. 1983, 9/10 і раніше), Василя ОВСІЄНКА (див. 1984, 2-30 і раніше) тощо. Останній відкритий лист на захист САПЕЛЯКА Л. ТУМАНОВА написала в грудні 1983 року.

ПРО СПРАВУ ІРИНИ ЗЕЛЕНОЇ

7/8-14 Ірина ЗЕЛЕНА (див. 1984, 4-1 і раніше) — французька громадянка українського походження. Під час туристської подорожі до Польщі в 1983 році її затримали на приватній квартирі (а не під час переходу польсько-радянського кордону, як ми помилково повідомляли раніше). На пресконференції 22 листопада 1983 року, влаштованій у Києві, твердили, що І. ЗЕЛЕНУ затримали в той момент, коли вона "намагалася переправити на територію СРСР інструкції шпигунського характеру, матеріали мікроплівки, призначені для її "однодумця" Михайла Євгеновича КУХТЯКА, співробітника Івано-Франківського медінституту. М. КУХТЯК насправді був сексотом КДБ протягом багатьох років. У матеріалах пресконференції, передрукованих у багатьох не тільки республіканських, а й союзних газетах (див., наприклад, ст. в газ. *"Комсомольская правда"* від 23.XI.83 р. п. заг. *"Басмач" потрапляє в пастку")* посилалися, зокрема, на листування М. КУХТЯКА з керівником української емігрантської партії ОУН(р) Ярославом СТЕЦЬКОМ та його дружиною Славою СТЕЦЬКО.

Степана САПЕЛЯКА (див. попереднє повід.), якого намагалися пов'язати зі справою І. ЗЕЛЕНОЇ, на пресконференції в жодному контексті не згадували. Ірина ЗЕЛЕНА, повернувшися до Франції після видворення з Польщі, заперечила все, крім факту затримання.

ПРО ЛИСТІВКИ

7/8-15 Наприкінці 1983 року в Києві заарештували двох чоловіків, які розповсюджували листівки поштою. Ім'я автора листівок не відоме. Другий чоловік, який допомагав йому надписувати конверти, — Володимир Петрович ДЕЛИДІВКА. На суді він висловив каяття. Його засудили до 6 років таборів суворого

режиму і 5 років заслання. У березні 1984 року В. ДЕЛИДІВКУ привезли до табору ЖХ-385/3-5 (сел. Барашево Мордовської АРСР).

ПРО СТРАЙКИ, ДЕМОНСТРАЦІЇ

7/8-16 У 1983 році в м. Кривий Ріг Дніпропетровської обл. відбувалися хвилювання (страйки, вуличні демонстрації) через брак харчів у крамницях. Влада пішла назустріч: харчі в крамницях на якийсь час з'явилися.

7/8-17 Напередодні святкування річниці Жовтневої революції, восени 1983 року в Дніпропетровську, як оповідають, хтось прив'язав до старої коняки гасло: *"65 років великого творіння"* і пустив по вулиці, а до портрету АНДРОПОВА домалювали сталінські вуса. Ходили чутки, що це зробили восьмеро студентів якогось технічного вузу. Після цього міністерство освіти нібито видало якесь попередження про покарання керівництва тих вузів, де виявляють недостатню політичну пильність.

НОВИНИ ПРО НЕВІЛЬНИКІВ

1. У тюрмах і в таборах

7/8-18 У жіночому політичному таборі ЖХ-385/3-4 зараз перебуває 12 жінок-політв'язнів. Це Тетяна ОСІПОВА (див. 1981, 1) з Москви, киянки Ірина РАТУШИНСЬКА (див. 1984, 6-13 і раніше), Раїса РУДЕНКО (див. 1984, 3-23 і раніше) і Ольга ГЕЙКО-МАТУСЕВИЧ (див. 1984, 5-26 і раніше), ленінградка Наталія ЛАЗАРЄВА, Лагле ПАРЕК, Лідія ДОРОНІНА, Едіта АБРУТЕНЄ і Ядвіга БЕЛЯУСКЕНЄ — з Прибалтики, Галина БАРАЦ-КОХАН (див. 1984, 5-52 і раніше) з Москви, Софія БІЛЯК (див. 1983, 11[5]12) з Житомира, а також ВИНОГРАДОВА, про справу якої нічого не відомо. В жіночій політзоні в'язні систематично протестують проти умов утримання, оголошують голодівки і страйки. Різною мірою в актах протесту беруть участь усі жінки-політв'язні. ОСІПОВА і РАТУШИНСЬКА — неодмінні учасниці всіх цих акцій. Від осені 1983 до літа 1984 року жінки провели 193 страйки і 218 голодівок. На початку літа почали страйкувати Т. ОСІПОВА, І. РАТУШИНСЬКА, Г. БАРАЦ-КОХАН, Я. БЕЛЯУСКЕНЄ, Н. ЛАЗАРЄВА. Проти Тетяни ОСІПОВОЇ готують наву справу: її звинувачують в організації всіх цих страйків (можливо, йдеться про застосування ст. 188[3] КК РРФСР).

7/8-19 **28 грудня 1983 року** суд у Мордовії перевів Євгена АНЦУПОВА (див. 1984, 1-46 і раніше) на **тюремний режим терміном на три роки.** Обгрунтування — порушення режиму (15 покарань у 1981-83 рр.). Стан здоров'я Є. АНЦУПОВА різко погіршився (хвороби серця і легень, болять на ногах жили). У лютому-березні АНЦУПОВ через хворобу не міг виходити на прогулянки.

7/8-20 У середині липня Ігор ГЕРАЩЕНКО (див. 1984, 1-26 і раніше) їздив на побачення з дружиною Іриною РАТУШИНСЬКОЮ (див. цей вип., 7/8-19 і раніше). Побачення їм, однак, знову не дали, бо вона нібито порушила режим. Порушення полягало в тому, що І. РАТУШИНСЬКА поклала на ліжко свій бушлат. У РАТУШИНСЬКОЇ постійно тримається підвищена температура. Підозрюють туберкульоз. Недавно її знову карали карцером

(звинувачення не відоме). Протягом останніх понад трьох місяців її листи до родини не доходять, так само вона не дістає листів від чоловіка.

7/8-21 17 червня 1984 року харківського хіміка Юрія ТАРНОПОЛЬСЬКОГО (див. 1984, 6-14 і раніше), ув'язненого в Читинському таборі, посадили на 15 діб до ШІЗО.

7/8-22 Олександр ШАТРАВКА (див. 1984, 6-41 і раніше) в таборі м. Жанатас КазРСР намагався кінчити життя самогубством, ударивши себе ножем у бік. Рана виявилася несмертельною. Після того, як О. ШАТРАВКА вийшов з лікарні, його до непритомності побили наглядачі. ШАТРАВЦІ сказали, що йому загрожує новий термін. Причиною, яка штовхнула його на спробу самогубства, О. ШАТРАВКА називає постійні побиття, непосильну працю (14-16 годин на день, часом без сну по кілька днів підряд), відмову в медичній допомозі (ШАТРАВКА перехворів на запалення легень). У справі О. ШАТРАВКИ є позначка "схильний до втечі" (так звана "червона смуга"). Через це він що дві години, від 6-ї год. ранку до 10-ї вечора мусить реєструватися в чергового офіцера колонії.

7/8-23 У липні й серпні 1984 року **закінчилися терміни ув'язнення** таких в'язнів сумління: **РУСНАК Марії** (див. 1981, 9-41 і раніше) з Чернівецької обл., **ЧЕПЦЯ Івана** (див. 1984, 2-33 і раніше) з м. Нікополь Дніпропетровської обл., **Віктора КАРПУКА** з м. Миколаєва (див.1984, 5-29 і раніше), **Юрія МЕШКА** з с. Кипчаш Закарпатської обл. (див. 1984, 4-22 і раніше), **Олександра ПАРИЦЬКОГО** з Харкова (див. 1984, 5-13 і раніше) та **Олександри ФАБРИКИ** з Тернополя (див. 1984, 2-8).

2. У божевільнях

7/8-24 16 листопада 1982 року забрали до армії баптиста **Вячеслава Вікторовича МИНЬКОВА.** З релігійних міркувань він відмовився скласти присягу. Протягом усього терміну служби в армії з нього знущалися інші солдати, били його. **13 квітня 1984 року** В. МИНЬКОВА **забрали до психіатричної лікарні** за адресою: **250005, м. Чернігів, вул. Щорса, 3, ПЛ, І відділ. Мати** В. МИНЬКОВА **Біра Іванівна** мешкає за адресою: **220024, г. Минск, ул. Серова, 33, кв. 65.**

7/8-25 **Баптиста Віктора Семеновича БЕЗЗУБЕНКА** приз-вали до армії, однак, він відмовився з'явитися за повісткою до військкомату з релігійних міркувань. Тоді його **забрали до божевільні** (адреса не відома). **Батьки Віктора БЕЗЗУБЕНКА** мешкають за адресою: **Донецька обл., м. Жданов, вул. Під'їзна, 3**

7/8-26 Віктора РАФАЛЬСЬКОГО (див. 1984, 5-50 і раніше) рішенням **суду,** який відбувся **27 лютого 1984 року, перевели із ПЛ загального типу у Львові до Дніпропетровської СПЛ** РАФАЛЬСЬКОГО **привезли туди 12 квітня 1984 року.**

3. На засланні

7/8-27 Член Української Гельсінської групи **Мирослав МАРИНОВИЧ** (див. 1984, 4-20 і раніше) почав своє 5-річне заслання **в Казахській РСР.** Точніша адреса не відома.

2/7-28 Закінчивши 10-річний вирок (7+5), **Богдан РЕБРИК** (див. 1984, 5-30 і раніше) поїхав на батьківщину — до Івано-Франківської обл. Однак, йому не тільки не дозволили там жити, а всіляко шантажували його, почавши з бесід у Цілиноградi наприкінці терміну і кінчивши оголошенням по радіо в Івано-Франківську, що "Богдан РЕБРИК — небезпечний злочинець". Не витримавши психологічного тиску, він **повернувся на місце свого заслання до Казахстану.** Там його обікрали, і теперішня доля Б РЕБРИКА невідома.

ПРИВІТАЙТЕ З УРОДИНАМИ

Повідомляємо адреси тих переслідуваних, хто народився у вересні або жовтні, а також їхніх родин.

7/8-29 8 вересня 1935 року нар. Дмитро Миколайович КВЕЦЬКО (див. 1983, 7/8 і раніше). Його адреса в засланні: **665540, Иркутская обл., пос. Чунский, ул. Фрунзе, 8, кв. 114.** Адреса його **сестри Марії Миколаївни: 285633, Івано-Франківська обл., Долинський р-н, сел. Слобода-Болехівська.**

7/8-30 9 вересня 1953 року нар. Ольга Дмитрівна ГЕЙКО-МАТУСЕВИЧ (див. цей вип., 7/8-19 і раніше). Її адреса в таборі: **431200, Мордовская АССР, Теньгушевський р-н, пос. Барашево, учр. ЖХ-385/3-4.** Адреса чоловіка Миколи МАТУСЕВИЧА в засланні не відома. Адреса **зовиці СЛОБОДЕНЮК Таміли Іванівни: 252067, м. Київ-67, бульвар Івана Лепсе, 3, кв. 60.**

7/8-31 10 вересня 1941 року нар. Микола Андрійович ГОРБАЛЬ (див. 1984, 5-35 і раніше). Його адреса в таборі: **329013, Миколаївська обл., Казанівський р-н, ст. Новоданилівка, уст. ІН-316/93-1.** Адреса **дружини СТОКОТЕЛЬНОЇ Ольги Іванівни: 252162, Київ-162, бульвар 50 років Жовтня, 14а, кв. 103.** Адреса **матері Теклі Андріївни: Тернопільська обл., Борщівський р-н, с. Литячі.** Адреса **сина Андрія** від першого шлюбу (нар. 21. VI. 1978 р.): **252152, Київ-152, вул. Павла Тичини, 1, кв. 30, Тел. 550 13 58.**

7/8-32 11 вересня 1932 року нар. Галина Андріївна МАКСИМОВА (див. 1983, 9/10 і раніше). Її адреса в таборі: **270059, м. Одеса, уст. ЮГ-311/74.** Її син Олександр мав звільнитися з ув'язнення до м. Ужгород.

7/8-33 15 вересня 1938 року нар. Анатолій Іванович КОРЯГІН (див. 1984, 5-11 і раніше). Його адреса в тюрмі: **422950, Татарская АССР, г. Чистополь, учр. УЭ-148/ст-4.** Адреса родини (мати, дружина Галина Данилівна, діти Іван, Олександр і Дмитро): **м. Харків, вул. Познанська, 10, кв. 39. Тел. 63 60 86.**

7/8-34 16 вересня 1947 року нар. Валерій Веніамінови
МАРЧЕНКО (див. 1984, 6-28 і раніше). Його адреса в таборі
618263, Пермская обл., Чусовской р-н, пос. Кучино, учр. ВС
389/36-1. Адреса матері **МАРЧЕНКО-СМУЖАНИЦІ Ніни Михай**
лівни: 252111, м. Київ-111, вул. Щербакова, 72, корп. 2, кв. 130

7/8-35 19 вересня 1947 року нар. Василь Володимирови
СПИНЕНКО (див. 1983, 7/8 і раніше). Його адреса в божевільні
339019, Донецька обл., м. Макіївка, шахта ім. Бажанова, ПЛ.

7/8-36 21 вересня 1929 року нар. Павло Федорови
КАМПОВ (див. 1983, 7/8 і раніше). Його адреса в таборі: **290631, м**
Львів-31, уст. ВЛ-315/30. Адреса перед арештом (він розлучений
має дочку): **294007, м. Ужгород, вул. Чайковського, 8.**

7/8-37 22 вересня 1934 року нар. Март-Олав Юліусови
НІКЛУС (член УГГ). Його адреса в тюрмі: **422950, Татарська**
АССР, г. Чистополь, учр. УЭ-148/ст-4. Адреса матері **Ельфріди**
202400, ЭССР, г. Тарту, ул. Викеркааре, 25.

7/8-38 6 жовтня 1950 року нар. Олександр Іванови
ШАТРАВКА (див. 1984, 6-41 і раніше). Його адреса в таборі
485222, КазССР, Джамбульская обл., г. Жанатас, учр. ЖД-158/3-9
Адреса дружини **ГОРДІЄНКО Анни Ю.: 101000, г. Москва, Чисто**
прудный бульвар, 13, кв. 3а. Адреса матері **Валентини Петрівни**
батька і брата **Михайла: Дніпропетровська обл., м. Кривий Рі**
вул. Миру, 7, кв. 178. Тел. 26 33 32.

7/8-39 10 жовтня 1919 року нар. Богдан Михайлови
ЧУЙКО (див. 1984, 6-34 і раніше). Його адреса в таборі: **618505**
Пермская обл., Соликамсткй р-н, пос. Мис, учр. АМ-24/2-1
Адреса дружини **ТУРЯНСЬКОЇ Марії Михайлівни і дочки Ірини**
393740, Тамбовская обл., г. Мичуринск, ул. Киевская, 10, кв. 6.

7/8-40 11 жовтня 1951 року нар. Роман Степанович ЄСІГ
Його адреса в таборі не відома. Домашня адреса до арешту: **м**
Львів, вул. Янки Купали, 36, кв. 3.

7/8-42 18 жовтня 1942 року нар. Леонід Федорови
ЛИТВИНЕНКО (див. 1983, 7/8 і раніше).Його адреса в таборі
458012, КазССР, г. Кустанай, учр. УК-161/2-33. Адреса дружини
Марії Михайлівни з 9-ма дітьми (Олександр, нар. 19. VII. 1968 р.

Богдан ЧУЙКО перед останім арештом

Анатолій, нар. 4. XII. 1969 р., Василь, нар. 29. XII. 1971 р., Володимир, нар. 19. II. 1973 р., Юрій, нар. 24 V. 1974 р., Лариса, нар. 28. XII. 1975 р., Віктор, нар. 31. VIII. 1977 р., Михайло, нар. 2. IV. 1979 р., Наталія, нар. 16. III. 1981 р.): **320903, Дніпропетровська обл., сел. Таромське-І, вул. Ломоносова, 65.**

7/8-43 20 жовтня 1936 року нар. Василь Тарасович БЕРЕЗОВСЬКИЙ (див. 1983, 7/8 і раніше). Його адреса в таборі: **288371, Вінницька обл., Піщанський р-н, сел. Трудове, уст. ІВ-301/59-9-91.** Адреса дружини **Лідії Романівни** з чотирма дочками

(1957, 1960, 1967, і 1980 рр. нар.) та двома синами (1969 і 1977 рр нар.): **292210, Львівська обл., м. Червоноград, вул. Леніна, 13, кв 21.**

7/8-44 25 жовтня 1928 року нар. Леонід Миколайович МАЛИШЕВ (див. 1983, 7/8 і раніше). Його адреса в таборі: **618263 Пермская обл., Чусовской р-н, пос. Кучино, учр. ВС-389/36** Адреса його сина в Черкасах не відома.

7/8-45 26 жовтня 1937 року нар. Станіслав Олексійович ЗУБКО (див. 1983, 7/8 і раніше). Його адреса в таборі: **342228 Донецька обл., Тельманівський р-н, сел. Мирний, уст. ЮЕ-312/1-9 92.** Адреса матері **ЛЕВИЦЬКОЇ Анни Наумівни: 252098, м. Київ Дніпровська наб., 11, кв. 15.**

7/8-46 26 жовтня 1926 року нар. Петро Степанович САРАНЧУК (див. 1983, 7/8 і раніше). Його адреса в таборі: **281200 Хмельницька обл., м. Ізяслав, уст. МХ-324/58-2.** Адреса батька **Тернопільська обл., Козівський р-н, с. Конюхи.** Адреса брата **Богдана: 327053, м. Миколаїв, Корабельний р-н, сел. Корабелів 18а, кв. 153.**

7/8-47 27 жовтня 1943 року нар. Йосип Михайлович ТЕРЕЛЯ (див. 1984, 6-18 і раніше). Його адреса з родиною (дружина Олена Тимофіївна, дочка Мар'яна — 1977 р. нар. дочка Калина — 1983 р нар.) після звільнення: **295212, Закарпатська обл., Іршавський р-н с. Довге, вул. І травня, 9.**

АРХІВ САМВИДАВУ

У цьому розділі подаємо бібліографію творів і документів, опублікованих (або одержаних) у липні й серпні 1984 року. Всі вказані тут матеріали є в Закордонному Представництві Української Гельсінської групи. Бажаючі набути копії цих документів мають звернутися до редактора "ВІСНИКА РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ".

7/8-48 Із ювілейного привітання Борисові Антоненку-Давидовичу шанувальників з Дніпропетровщини (вірш). — ж. *"Нові дні"*, No 413-414, липень-серпень 1984, стор. 3. Про Б. АНТОНЕНКА-ДАВИДОВИЧА див. 1984, 5-1 і раніше.

7/8-49 Степан Сапеляк, Б. Антоненку-Давидовичу присвячую (вірш, 9. 09. 79 — засл.). — ж. *"Нові дні"*, No 413-414, липень-серпень 1984, стор. 3. Про С. СЕПЕЛЯКА див. 1984, 7/8-14 і раніше.

7/8-50 Мати українця-католика прохає Папу Івана Павла II допомогти її синові (Телеграма на захист Валерія МАРЧЕНКА його матері Ніни МАРЧЕНКО) — ж. *"Церковний вісник"*, ч. 12, 24 червня 1984 р., стор. 6-7. Про В. МАРЧЕНКА див. 1984, 6-28 і раніше.

7/8-51 Борис АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ, Спогад про прийом Сталіном української делеґації 1929 року. — ж. *"Сучасність"*, 1984, ч. 7-8, липень-серпень 1984, стор. 4-12.

7/8-52 Похорон Бориса Антоненка-Давидовича (анонімне повідомлення очевидця). — ж. *"Сучасність"*, ч. 7-8, липень-серпень 1984, стор. 13.

7/8-53 Василь Стус, Колеса глухо стукотять (вірш). — газ. *"Українські вісті"*, No 28, 15 липня 1984 р. Про В. СТУСА див. 1984, 6-47 і раніше.

7/8-54 Скарга Б. Чуйка проти знеславлювання. — газ. *"Гомін України"*, No 29, 18 липня 1984 р., No 30, 25 липня 1984 р.; газ. *"Шлях перемоги"*, 8 липня 1984 р., 15 липня 1984 р. Про Б. ЧУЙКА див. цей вип. 7/8-40 і раніше.

7/8-55 Записки Різниченка. — газ. *"Українське слово"*, 22 липня 1984 р. Про П. РІЗНИЧЕНКА див. 1984, 3-27.

7/8-56 Листа передчасно померлих олімпійців СРСР. — газ. *"Новий шлях"*, ч. 33, 18 серпня 1984 р.

7/8-56 Любовь ПОТЕХИНА, Что ждет Александра ШАТРАВКУ? — газ. *"Новое русское слово"*, No 26563, 28 августа 1984. Про О. ШАТРАВКУ див. 1984, 6-41 і раніше.

7/8-57 АС No 5247. Лина Туманова, Открытое письмо "В защиту Степана Сапеляка" (вероятно, Москва, м. б. дек. 1983). — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 22/84, 20 июля 1984 г. (5 стор.). Див. цей вип. 7/8-13 і раніше.

7/8-58 АС No 5259. Сообщение "Суд над Валерием Марченко (13 марта 1984 г.)" (Киев, вскоре после 14. 3. 84). — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 23/84, 27 июля 1984 г. (12 стор.).

7/8-59 АС No 5265. Александр Шатравка, член Группы доверия, п/з. Письмо друзьям с благодарностью за моральную поддержку (г. Жанатас, Джамбул. обл., КазССР, учр. ЖД-158/3) апрель 1984. — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 24/84, 3 августа 1984 г. (2 стор.).

7/8-60 АС No 5279. Главы 385 христианских семей. "Заявление" К. Черненко,.. в ООН, МАЮД и ВСЦ с просьбой помочь выехать из СССР (без места, не ранее июня 1984). — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 25/84, 10 августа 1984 г. (7 стор.).

7/8-61 АС No 5281. 10 документов по делу об эмиграции Владимира и Нины Медниковых, Киев, 16. 9. 80. — 21. 2. 84. — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 26/84, 17 августа 1984 г. (28 стор.).

7/8-62 АС No 5283. Сообщения об обысках, допросах, арестах, судах, о п/з в лагерях, ссылке и СПБ в феврале-июне 1984 (без места, не ранее июня 1984). — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 26/84, 17 августа 1984 г. (10 стор.).

7/8-63 АС No 5285. "Приговор" Новоград-Волынского райнарсуда Сергею Бабичу и Николаю Радчуку, г. Новоград-Волынский, Житомирская обл., 4. 8. 76. — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 27/84, 24 августа 1984 г. (10 стор.).

7/8-64 "Определение" Житомирского облсуда на кассационную жалобу Сергея Бабича, Житомир, 23. 8. 76. — *"Мате-*

риалы самиздата" радио"Свобода", вып. No 27/84, 4 августа 1984 г. (6 стор.).

7/8-65 Mykola Horbal, "Details einer sanduhr", "Beten wir um kraft, den glauben nicht zu verlieren". — Aus dem Ukrainischen von Anna-Halja and Marina HORBATSCH. Kuratorium Geistige Freiheit, Bern 1984, 14 стор. Про М. ГОРБАЛЯ див. 1984, 5-35 і раніше.

7/8-66 Internements psychiatriques. — *Cahiers du Samizdat,* # 102, main 1984, стор. 4-12.

7/8-67 Vassily Tiouritchev: Appel pour sauver mon fils. — *Cahiers du Samizdat,* # 102, mai 1984, стор. 21-24.

7/8-68 Le sort de Viktor Rafalski. — *Cahiers du Samizdat,* # 102, mai 1984, стор. 26-27. Про В. РАФАЛЬСЬКОГО див. 1984, 5-50 і раніше.

7/8-69 Carnets d'un militant ouvrier (P. REZNITCHENKO). — *Cahiers du Samizdat,* # 103, Juin-juillet 1984, стор. 12-22.

ПОКАЖЧИК ІМЕН

А

АБРУТЕНЄ Едіта 7/8-18
АВГУСТОВИЧ, міліціонер (м. Харцизьк Донецької обл). 7/8-9
АНДРОПОВ 7/8-17
АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ Борис 7/8-47, 7/8-48, 7/8-50
АНЦУПОВ Євген 7/8-19

Б

БАБЕНКО 7/8-5
БАБИЧ Сергій 7/8-63, 7/8-64
БАНДЕРА С. 7/8-1
БАРАНЮК Іван 7/8-6
БАРАЦ-КОХАН Галина 7/8-18
БЕЗЗУБЕНКО Віктор Семенович 7/8-25
БЕРЕЗОВСЬКА Лілія Романівна 7/8-42
БЕРЕЗОВСЬКИЙ Василь Тарасович 7/8-42
БЕЛЯУСКЕНЄ Ядвіга 7/8-18
БІЛЯК Софія 7/8-18
БРЕЖНЄВ 7/8-1

В

ВИНОГРАДОВА 7/8-18

Г

ГЕЙКО-МАТУСЕВИЧ Ольга 7/8-18, 7/8-30
ГЕРАЩЕНКО Ігор 7/8-20
ГІТЛЕР 7/8-1
ГОРБАЛЬ Андрій 7/8-31
ГОРБАЛЬ Микола Андрійович 7/8-31, 7/8-65
ГОРБОВИЙ Володимир Григорович 7/8-1
ГОРДІЄНКО Анна Ю. 7/8-38

Д

ДЕЛИДІВКА Володимир Петрович 7/8-15
ДОРОНІНА Лідія 7/8-18

Е

ЕЛЬБЕРТ Лев 7/8-11

Є

ЄСІП Роман Степанович 7/8-40

З

ЗЕЛЕНА Ірина 7/8-14
ЗУБКО Станіслав Олексійович 7/8-44

І
ІВАЩЕНКО Анатолій 7/8-8

К
КАМПОВ Павло Федорович 7/8-36
КАРПУК Віктор 7/8-23
КВЕЦЬКО Дмитро Миколайович 7/8-29
КВЕЦЬКО Марія Миколаївна 7/8-29
КОЗЛИК Ігор 7/8-12
КОРЯГІНА Галина Данилівна 7/8-33
КОРЯГІН Анатолій Іванович 7/8-33
КОРЯГІН Дмитро 7/8-33
КОРЯГІН Іван 7/8-33
КОРЯГІН Олександр 7/8-33
КРУГОВИЧ Олександер 7/8-7, 7/8-9
КУХТЯК Михайло Євгенович 7/8-14

Л
ЛАЗАРЄВА Наталія 7/8-18
ЛЕВИЦЬКА Анна Наумівна 7/8-44
ЛЕВІН Яків 7/8-10
ЛИТВИНЕНКО Анатолій 7/8-41
ЛИТВИНЕНКО Василь 7/8-41
ЛИТВИНЕНКО Віктор 7/8-41
ЛИТВИНЕНКО Володимир 7/8-41
ЛИТВИНЕНКО Лариса 7/8-41
ЛИТВИНЕНКО Леонід Федорович 7/8-41
ЛИТВИНЕНКО Марія Михайлівна 7/8-41
ЛИТВИНЕНКО Михайло 7/8-41
ЛИТВИНЕНКО Наталія 7/8-41
ЛИТВИНЕНКО Олександр 7/8-41
ЛИТВЕНЕНКО Юрій 7/8-41
ЛІБЕРМАН Анна 7/8-41
ЛУЧКО Іван 7/8-41

М
МАЗУР Дмитро 7/8-13
МАКСИМОВ Олександр 7/8-32
МАКСИМОВА Галина Андріївна 7/8-32
МАЛИШЕВ Леонід Миколайович 7/8-43
МАРИНОВИЧ Мирослав 7/8-27
МАРЧЕНКО Валерій 7/8-34, 7/8-49, 7/8-58
МАРЧЕНКО-СМУЖАНИЦЯ Ніна Михайлівна 7/8-34, 7/8-49
МАТУСЕВИЧ Микола 7/8-30
МЕШ Яків 7/8-12
МЕШКО Юрій 7/8-23
МЄДНІКОВА Ніна 7/8-61
МЄДНІКОВ Володимир 7/8-61

МИНЬКОВ Вячеслав Вікторович 7/8-24
МИНЬКОВА Віра Іванівна 7/8-24

Н

НЕПОМНЯЩА Іда (Юдиф) 7/8-10
НІКЛУС Ельфріда 7/8-37
НІКЛУС МАРТ-Олав Юліусович 7/8-13

О

ОВСІЄНКО Василь 7/8-13
ОСІПОВА Тетяна 7/8-18

П

ПАВЛЕНКО Олександр 7/8-8
ПАЛАНІЙЧУК Іван Іванович 7/8-4
ПАЛАНІЙЧУК Лідія Степанівна 7/8-4
ПАПА ІВАН ПАВЛО II 7/8-49
ПАРЕК Лагле 7/8-18
ПАРИЦЬКИЙ Олександр 7/8-23
ПЄРАЦЬКИЙ 7/8-1
ПІДГОРОДЕЦЬКИЙ Василь Володимирович 7/8-2
ПІДГОРОДЕЦЬКИЙ Іван 7/8-2
ПОТЄХІНА Любов 7/8-56
ПРУДКОВ Олександр 7/8-12

Р

РАДЧУК Микола 7/8-63
РАТУШИНСЬКА Ірина 7/8-18, 7/8-20
РАФАЛЬСЬКИЙ Віктор 7/8-26, 7/8-68
РЕБРИК Богдан 7/8-28
РІЗНИЧЕНКО П. 7/8-54, 7/8-69
РОМАНЧУК 7/8-5
РУДЕНКО Раїса 7/8-18
РАСАВУК П. А. 7/8-5
РУСНАК Марія 7/8-23
РЯБО 7/8-10

С

СЕПЕЛЯК Степан 7/8-13, 7/8-14, 7/8-48, 7/8-57
САРАНЧУК Богдан 7/8-45
САРАНЧУК Петро Степанович 7/8-45
САРАНЧУК Степан 7/8-45
С-к В. 7/8-1
СЛОБОДЕНЮК Таміла Іванівна 7/8-30
СПИНЕНКО 7/8-35
СТАЛІН 7/8-50
СТЕЦЬКО Слава 7/8-14
СТЕЦЬКО Ярослав 7/8-14

СТОКОТЕЛЬНА Ольга Іванівна 7/8-31
СТУС Василь 7/8-52

Т

ТЕРЕЛЯ Йосип Михайлович 7/8-46
ТЕРЕЛЯ Калина 7/8-46
ТЕРЕЛЯ Мар'яна 7/8-46
ТЕРЕЛЯ Олена Тимофіївна 7/8-46
ТУМАНОВА Ліна Борисівна 7/8-13, 7/8-57
ТУРЯНСЬКА Марія Михайлівна 7/8-39
ТЮРЕВИЧ Василь 7/8-67

Ф

ФАБРИКА Олександра 7/8-23

Ч

ЧЕПЕЦЬ Іван 7/8-23
ЧЕРНЕНКО К. 7/8-60
ЧУЙКО Богдан Михайлович 7/8-39, 7-53
ЧУЙКО Ірина 7/8-39

Ш

ШАТРАВКА Валентина Петрівна 7/8-38
ШАТРАВКА Михайло 7/8-22
ШАТРАВКА Олександр Іванович 7/8-38, 7/8-56, 7/8-59
ШЕПЕЛЬ Микола 7/8-8

Ю

ЮДИНЦЕВА Серафима 7/8-9

Я

ЯКИМЧУК Анастасія Григорівна 7/8-4
ЯКИМЧУК Іван Григорович 7/8-4

Умови передплати
місячника "Вісник репресій в Україні"
на 1984 рік

Для індивідуальних передплатників 20.00 американських доларів на рік
Для бібліотек та інших інституцій — 25.00 американських доларів на рік
Для передплатників з-поза океану — 30.00 американських доларів на рік
Вартість окремого випуску — 2.00 амер. дол.

Адреса для передплати:

Ukrainian Helsinki Group
P.O. Box 770
Cooper Station
New York, NY 10003.

ЗАКОРДОННЕ
ПРЕДСТАВНИЦТВО
УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ
ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

ВИПУСК 9

1984

ЗАКОРДОННЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

Редактор-упорядник Надія Світлична

Випуск 9, рік п'ятий

Вересень 1984 року
Нью-Йорк

ХРОНІКА РЕПРЕСІЙ

9-1 Перед 20 вересня 1984 року в м. Самборі Львівської області померла Любомира Іванівна ПОПАДЮК, мати багаторічного українського політв'язня Зоряна ПОПАДЮКА (див. 1984, 6-26 і раніше). Вона мала близько 55 років. Тепер з рідні Зоряна ПОПАДЮКА лишилася тільки старенька бабуся, КОПИСТИНСЬКА Софія Михайлівна, яка мешкає за адресою: 292610, м. Самбір Львівської обл., вул. Рівна, 12, кв. 1.

Зліва направо: *Олена АНТОНІВ (див. 1984, 1-23 і раніше), Оксана ОСАДЧА з дочкою Оленою (див. 1982, 1-36 і раніше), Любомира ПОПАДЮК (див. 1984, 2-38 і раніше), нижче — Зіновій КРАСІВСЬКИЙ (див. 1984, 1-23 і раніше).*

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ БАПТИСТІВ

9-2 **24 квітня 1984 року заарештували** і згодом **засудили до 3 років таборів загального режиму Джорджа Олександровича БАБЕНКА (народ. 1. XI. 1926 р.)**. У Д. БАБЕНКА **шестеро дітей.**

Дочка Тетяна мешкає за адерсою: **256400, Київська обл., м. Біла Церква, вул. Фурманова, 3.**

9-3 **16 липня 1984 року заарештовано Леоніда Павловича БИЧКОВА (1956 р. нар.).** Його **дружина Лідія Миколаївна з двома дітьми** мешкає за адресою: **Кіровоградська обл., м. Знам'янка, вул. Горького, 36.**

9-4 **Заарештували члена Церкви ЄХБ Якова Івановича КРАВЧУКА (1955 р. нар.).** Його **дружина Любов Олексіївна з дитиною** мешкає за адресою: **234220, Волинська обл., м. Ківерці, вул. 9 Травня, 12.**

9-5 **Засудили до 2 з половиною років таборів загального режиму баптиста Петра Андрійовича РУСАВУКА** (див. 1984, 7/8-5). Його **дружина Надія Олександрівна з 4-ма дітьми** мешкає за адресою: **264410, Волинська обл., м. Ковель, вул. Грибоєдова, 3.**

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЄВРЕЙСЬКИХ АКТИВІСТІВ

9-6 5 вересня 1984 року в Одесі було проведено серію обшуків у справі Якова ЛЕВІНА (див. 1984, 7/8-10 і раніше). Обшуки відбулися, закрема, у Валерія ПЕВЗНЕРА, Олександра КУШНІРА і Якова МЕША (див. 1984, 7/8-12). Вилучили багато паперів, книжок, зокрема, у Я. МЕША вилучили книгу Ганни СЕНЕШ про єврейський опір в Угорщині під час нацистського панування. Вилучили також магнітофон, касети з єврейськими піснями. В О. КУШНІРА вилучили виклик з Ізраїля від матері та зірку Давида. Я. МЕША після обшуку викликали до слідчого СЕГАЛА на допит. Начальник слідчого відділу прокуратури ГРЕГОРІЯ, що був присутній під час допиту, почав накидатися на Я. МЕША з антисемітськими образами. Я. МЕШ на знак протесту відмовився брати участь у слідстві в цій справі. Серед осіб, викликаних на допити в справі Я. ЛЕВІНА, — Валерій ЛЕМЕЛЬМАН (див. 1984, 4-12). На допиті 27. VIII. 1984 року його питали про політичні погляди Я. ЛЕВІНА. Арешт Я. ЛЕВІНА відбувся після низки погроз на його адресу з боку КДБ: від нього, зокрема, домагалися показів проти інших євреїв-відмовників, у тому числі проти його нереченої Іди НЕПОМНЯЩОЇ (див. 1984, 7/8-10 і раніше). Їхній шлюб було призначено на 17. VIII. 1984 року — день 25-річчя Я. ЛЕВІНА. Адреса Я. ЛЕВІНА перед арештом: **270020, м. Одеса, вул. Заславського, 23, кв. 3.**

НОВИНИ ПРО НЕВІЛЬНИКІВ

1. У тюрмах і в таборах

9-7 Від липня 1984 року у Валерія МАРЧЕНКА (див. 1984, 7/8-58 і раніше) розвинулась тяжка форма ниркової недостатності. Це сталося внаслідок виснажливого етапу до пермського табору особливого режиму (етап тривав 55 днів), а також через відсутність медичної опіки в таборі: табірний лікар ПЧЕЛЬНІКОВ (див. 1982, 7/8-19) визнавав МАРЧЕНКА придатним до праці з тиском 240/160. Його поклали до тюремної лікарні виправних таборів у м. Перм, коли він був уже в критичному стані. Стан здоров'я **В. МАРЧЕНКА** став настільки загрозливий, що **13 вересня** його **перевезли до Центральної лікарні ім. Гааза для в'язнів** (**у м. Ленінграді**).

9-8 До Юрія БАДЗЯ (див. 1984, 2-39 і раніше) їздила на побачення дружина. Через загострення виразки шлунка він перебуває в табірній лікарні сел. Барашево.

9-9 Повідомляємо табірні адреси декого з ув'язнених баптистів. **КАВАЦІВ Василь** перебуває в таборі: **245980, Сумська обл., с. Перехрестівка, уст. УС-319/56. КРАВЧУК Іван: 288371, Вінницька обл., Піщанський р-н, сел. Трудове, уст. ІВ-301/59-3. КОСТЕНЮК Володимир: 349140, Ворошиловградська обл., м. Перевальськ, уст. УЛ-31/15. МАТЮХА Олександр: 256210, Київська обл., Баришевський р-н, сел.Березань, уст. ЮА-45/95-2-22.**

9-10 У вересні 1984 року мали бути звільнені такі в'язні: **Петра ОЛІЙНИКА** (див. 1984, 2-31 і раніше) **звільнили достроково; у Богдана ШКІКАВОГО** (див. 1984, 2-29 і раніше) **термін закінчився 28. IX. 1984 р.**

2. У божевільнях

9-11 **Примусово госпіталізували до ПЛ баптиста Віктора Семеновича БЕЗЗУБЕНКА.** Його адреса перед госпіталізацією: **м. Жданов Донецької обл., вул. Підсніжна, 3.**

9-12 Василь БАРЛАДЯНУ (див. 1981, 3 і раніше, фото — нижче), відбувши ув'язнення, втратив право на професійну працю (він мистецтвознавець). Працює на заводі електромонтером. Його адреса: **270023, м. Одеса-23, вул. Лейтенанта Шмідта, 8, кв. 10.**

Василь БАРЛАДЯНУ перед ув'язненням з дочкою

3. Після звільнення

9-13 Микола ПЛАХОТНЮК (див. 1984, 3-16 і раніше) приїздив з т. з. "хімії" до своєї дружини Валентини ЧОРНОВІЛ у с. Вільхівець на Черкащині. Однак невдовзі змушений був знову повернутися до Лисичанська Ворошиловградської області.

ПРИВІТАЙТЕ З УРОДИНАМИ

Повідомляємо адреси тих переслідуваних, у кого через місяць надходять дні народження, а також їхніх родин. У листопаді народилися:

9-14 5 листопада 1939 року нар. Дмитро Дмитрович МАЗУР (див. 1984, 7/8-13 і раніше). Його адреса в таборі: **431200, Мордовская АССР, Теньгушевский р-н, пос. Барашево, учр. ЖХ-385/3-5.** Адреса матері Ольги Захарівни: **260310, Житомирська обл., Малинський р-н, с. Гута-Логанівська.** Адреса сестри Галини: **Житомирська обл., м. Малин, вул. Нахімова, 3.**

9-15 8 листопада 1957 року нар. Семен Давидович ШНІРМАН (див. 1983, 9/10 і раніше). Він перебуває в таборі у Вінницькій обл. Адреса його дружини ЗАДИГЕНСЬКОЇ Єлизавети Хаскелівни, дочки (нар. в березні 1983 р.) і матері Фаїни Григорівни: **Кримська обл., м. Керч, вул. Кірова, 79, кв. 31.** Батько в Ізраїлю.

9-16 12 листопада 1929 року нар. Зіновій Михайлович КРАСІВСЬКИЙ (див. 1984, 1-23 і раніше), а **17 листопада 1937 року нар. Олена Тимофіївна АНТОНІВ.** Адреса в засланні, де вони перебувають обоє: **626236, Тюменьская обл., Ханты-Мансийский нац. округ, Ханты-Мансийский р-н, пос. Луговой, Общежитие.**

9-17 24 листопада 1933 року нар. Генріх Ованесович АЛТУНЯН (див. 1984, 1-16 і раніше). Його адреса в тюрмі (до X. 1985 р.): **422950, Татарская АССР, г. Чистополь, учр. УЭ-148/ст-4.** Адреса дружини Рими Петрівни, дочки Олени (нар. 29. IV. 1962 р.), матері Ірини Петрівни: **м. Харків, вул. Космонавтів, 4, кв. 84.** Адреса сина Олександра (нар. 17. V. 1958 р.): **125171, Москва, Ленинградское шоссе, 9, корп 2, кв. 259.**

9-18 25 листопада 1957 року нар. Павло Іванович АНТОНОВ (див. 1984, 6-21 і раніше). Його адреса в таборі: **342228, Донецька обл., Тельманівський р-н, сел. Мирний, уст. ЮЕ-312/1-7-72.** Батько Іван Якович теж ув'язнений. Адреса матері Неоніли

Іванівни, сестер Віри и Надії (нар. обидві в 1960 р.): **316013, м. Кіровоград, вул. Котовського, 41.**

9-19 25 листопада 1949 року нар. Анатолій Тимофійович РУБЛЕНКО (див. 1938, 9/10 і раніше). Його адреса в таборі не відома. Адреса дружини Любові Яківни, дочок (1978 і 1979 рр. нар.) та сина (1981 р. нар.): **327037, м. Миколаїв, вул. Шефська, 34.**

Бажано привітати їх листами, листівками чи телеграмами.

АРХІВ САМВИДАВУ

У цьому розділі подаємо бібліографію творів і докуметів. опублікованих (або одержаних) у вересні 1984 року. Всі вказані тут матеріали є в Закордонному Представництві Української Гельсінської групи. Бажаючі набути копії цих документів мають звернутися до редактора "ВІСНИКА РЕПРЕСІЙ В УРАЇНІ".

9-20 Юрій БАДЗЬО: Радянська державна влада несе повну відповідальність за голод в Україні. — Повідомлення для преси УІС "Смолоскип" (УО496), 18 вересня 1984 року; газ. "Українські вісті", 23 вересня 1984 р. Про Ю. БАДЗЯ див. цей вип. 1984, 9-8 і раніше.

9-21 Юрій БАДЗЬО: СРСР не є єдиною державою. — Повідомлення для преси УІС "Смолоскип" (УО497), 18 вересня 1984 року.

9-22 Заяви Юрія БАДЗЯ про політичні свободи і права людини. — Повідомлення для преси УІС "Смолоскип" (ОУ498), 18 вересня 1984 року.

9-23 Юрій БАДЗЬО про нерівноправність української нації в складі СРСР. — Повідомлення для преси УІС "Смолоскип" (УО499), 18 вересня 1984 року.

9-24 Надія Світлична, Самвидавна розповідь (опис суду над В.МАРЕЧЕНКОМ 13-14 березня 1984 року в Києві). — газ. *"Українське слово"*, ч. 2234, 16 вересня 1984 р. Про Велерія МАРЧЕНКА див. цей вип., 1984, 9-7 і раніше.

9-25 Олекса ТИХИЙ (1927-1984), Вільний час трудящих. — газ. *"Шлях перемоги"*, 16 жовтня 1984 року. Про О. ТИХОГО див. 1984, 6-40 і раніше.

9-26 Р. К.: Голос розпуки Віктора РАФАЛЬСЬКОГО (з текстом заяви до Комісії прав людини ООН). — газ. *"Шлях перемоги"*, 16 вересня 1984 р. Про В. РАФАЛЬСЬКОГО див. 1984, 7/8-68 і раніше.

9-27 **Ю. КУБАНОВСЬКИЙ,*** **Олексі Тихому** (вірш у перекладі з рос. О. ВЕРЕТЕНЧЕНКА). —газ. "*Смолоскип*", ч. 24, рік 6, Літо 1984.

9-28 **Богдан ЧУЙКО: За що я попав під прес?** — газ. *"Смолоскип"*, ч. 24, рік 6, Літо 1984. Про Б. ЧУЙКА див. 1984, 7/8-53 і раніше.

9-29 **Віктор РАФАЛЬСЬКИЙ: Я ще тримаюся. Подайте ж мені руку.** — газ. *"Смолоскип"*, ч. 24, рік 6, Літо 1984.

9-30 **Галина БАРАЦ-КОХАН: розповідь про знищену родину.** — газ. *"Смолоскип"*, ч. 24, рік 6, Літо 1984. Про Г. БАРАЦ див. 1984, 18-18 і раніше.

9-31 **Вести с родины...** (З текстом заяви Ніни МАРЧЕНКО-СМУЖАНИЦІ про критичний стан здоров'я сина Валерія МАРЧЕНКА — 16 вересня 1984). — газ. *"Русская мысль"*, No. 3535, 20. IX. 1984.

9-32 **АС No 5291. Юрий БАДЗЬО, п/з. "Заявление" в ПВС СССР о необходимости демократизации сов. общества... (Морд. лаг. No. 3-5), 29. 10. 82.** — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 29/84, 14 сентября 1984 г. (1 стор.).

9-33 **АС No 5292. Ю. Бадзьо,.. "Заявление" в ПВС СССР о необходимости в СССР дем. реформ как условии мирного сосуществования... (Морд. лаг. No 3-5), 9. 12. 82.** — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 29/84, 14 сентября 1984 г. (2 стор.).

9-34 **АС No 5293. Ю. Бадзьо,.. "Заявление" в ПВС СССР о намерении обьявить голодовку по случаю 60-летия образования СССР... [Морд. лаг. N 3-5), 29. 12. 82.** — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", (1 стор.), вып. No 29/84, 14 сентября 1984 г. (1 стор.).

9-35 **АС No 5294. Ю. Бадзьо,.. "Заявление" в ПВС СССР о... неприемлемости формулы "единое союзное государство" в Кон-**

---

*Помилка. Має бути Ю. КУБЛАНОВСЬКИЙ

ституции СССР, Барашево,Мордовия, 7. 1. 83. — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 29/84, 14 сентября 1984 г. (3 стор.).

9-36 **АС N 5295. Ю. Бадзьо,.. Заявление пред. ПВС УССР А. Ф. Ватченко с предложением обьявить 3-е воскресенье марта Днем нац. траура в память жертв голода 1933 на Украине, к/лагерь, Мордовия, 22. 1. 83.** — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 29/84, 14 сенябрь 1984 г. (2 стор.).

9-37 **Victor Rafalsky: I am still holding on. Give me a hand.** — *Smoloskyp,* Vol. 6, No. 24, Summer 1984.

9-38 **Crimean Tatars versus the Soviet state.** — *Impact International,* Vol. 14:16, 24 August — 13 September 1984.

9-39 **Valerij MARCHENKO. Nueva victima del imperialismo ruso-comunista.** — *La palabra Ucrania,* Buenos Aires, 15 junio de 1984.

ПОКАЖЧИК ІМЕН

А

АЛТУНЯН Генріх Ованесович 9-17
АЛТУНЯН Ірина Петрівна 9-17
АЛТУНЯН Олександр 9-17
АЛТУНЯН Олена 9-17
АЛТУНЯН Рима Петрівна 9-17
АНТОНІВ Олена 9-1, 9-16
АНТОНОВА Віра 9-18
АНТОНОВА Надія 9-18
АНТОНОВА Неоніла Іванівна 9-18
АНТОНОВ Іван Якович 9-18
АНТОНОВ Павло Іванович 9-18

Б

БАБЕНКО Джордж Олександрович 9-2
БАБЕНКО Тетяна 9-2
БАДЗЬО Юрій 9-8, 9-20, 9-21, 9-22, 9-23, 9-32, 9-33, 9-34, 9-35, 9-36
БАРАЦ-КОХАН Галина 9-30
БАРЛАДЯНУ Василь 9-12
БЕЗЗУБЕНКО Віктор Семенович 9-11
БИЧКОВА Лілія Миколаївна 9-3
БИЧКОВ Леонід Павлович 9-3

В

ВЕРЕТЕНЧЕНКО О. 9-27

Г

ГРЕГОРІЯ, нач. слід. відділу прок-ри (м. Одеса) 9-6

З

ЗАДИГЕЛЬСЬКА Єлизавета Хаскелівна 9-15

К

КРАВЦІВ Василь 9-9
КОПИСТИНСЬКА Софія Михайлівна 9-1
КОСТЕНЮК Володимир 9-9
КРАВЧУК Іван 9-9
КРАВЧУК Любов Олексіївна 9-4
КРАВЧУК Яків Іванович 9-4
КРАСІВСЬКИЙ Зіновій 9-1, 9-16
КУБАНОВСЬКИЙ Ю. (див. КУБЛАНОВСЬКИЙ)
КУБЛАНОВСЬКИЙ Ю. 9-27
КУШНІР Олександр 9-6

Л

ЛЕВІН Яків 9-6

ЛЕМЕЛЬМАН Валерій 9-6

М

МАЗУР Галина 9-14
МАЗУР Дмитро Дмитрович 9-14
МАЗУР Ольга Захарівна 9-14
МАРЧЕНКО Валерій 9-7, 0-24, 9-31, 9-39
МАРЧЕНКО-СМУЖАНИЦЯ Ніна 9-31
МАТЮХА Олександр 9-9
МЕШ Яків 9-6

Н

НЕПОМНЯЩА Іда 9-6

О

ОЛІЙНИК Петро 9-10
ОСАДЧА Олена 9-1
ОСАДЧА Оксана 9-1

П

ПЕВЗНЕР Валерій 9-6
ПЛАХОТНЮК Микола 9-13
ПОПАДЮК Зорян 9-1
ПОПАДЮК Любомира Іванівна 9-1
ПЧЕЛЬНІКОВ, лікар (ВС-389/36) 9-7

Р

РАФАЛЬСЬКИЙ Віктор 9-26, 9-29, 9-37
Р. К. 9-26
РУБЛЕНКО Анатолій Тимофійович 9-19
РУБЛЕНКО Любов Яківна 9-19
РУСАВУК Надія Олександрівна 9-5
РУСАВУК Петро Андрійович 9-5

С

СВІТЛИЧНА Надія 9-24
СЕГАЛ, слід. (м. Одеса) 9-6
СЕНЕШ Ганна 9-6

Т

ТИХИЙ Олекса 9-25, 9-27

Ч

ЧОРНОВІЛ Валентина 9-13
ЧУЙКО Богдан 9-28

Ш

ШКІКАВИЙ Богдан 9-10
ШНІРМАН Семен Давидович 9-15
ШНІРМАН Фаїна Григорівна 9-15

ПОЯСНЕННЯ ДЕЯКИХ СКОРОЧЕНЬ, ВЖИВАНИХ У ВІСНИКУ-9/84

АС — Архів самвидаву
АССР (*рос.*) — Автономна Радянська соціалістична Республіка
вып. (*рос.*) — випуск
вул. — вулиця
г. (*рос.* город) — місто
газ. — газета
ж. — журнал
к/лагерь (*рос.*) — концентраційний табір
корп. — корпус
лаг. (*рос.* лагерь) — табір
м. — місто
нар. — народження, народився (-лась)
обл. — область
ООН — Організація Об'єднаних Націй
ПВС (*рос.* Президиум Верховного Совета) — Президія Верховної Ради
п/з (*рос.* политзаключенный) — політичний в'язень
ПЛ — психіатрична лікарня [загального типу]
р-н — район
с. — село
сел. — селище
УІС — Українська інформаційна служба
уст. — установа
учр. (*рос.* учреждение) — установа

Умови передплати
місячника "Вісник репресій в Україні"
на 1984 рік

Для індивідуальних передплатників 20.00 американських доларів на рік
Для бібліотек та інших інституцій — 25.00 американських доларів на рік
Для передплатників з-поза океану — 30.00 американських доларів на рік
Вартість окремого випуску — 2.00 амер. дол.

Адреса для передплати:

Ukrainian Helsinki Group
P.O. Box 770
Cooper Station
New York, NY 10003.

ЗАКОРДОННЕ
ПРЕДСТАВНИЦТВО
УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ
ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

ВИПУСК 10

1984

ЗАКОРДОННЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

Редактор-упорядник Надія Світлична

Випуск 10, рік п'ятий

Жовтень 1984 року
Нью-Йорк

ХРОНІКА РЕПРЕСІЙ

САМОГУБСТВО ЮРІЯ ЛИТВИНА

10-1 **5 вересня 1984 року в пермському таборі особливого режиму помер член Української Гельсінської групи Юрій Тимонович ЛИТВИН.** (Див. про нього, зокрема, брошуру *"Юрій Литвин"* у серії *"Портрети сучасників"*, видання ЗП УГГ, 1981). Родина дістала повідомлення про смерть та про, що 8 вересня його

поховали на табірному цвинтарі, однак причини смерті офіційно не повідомили. Неофіційні відомості були про те, що він кінчив життя самогубством. Державний департамент США виступив із спеціальною заявою на смерть Ю. ЛИТВИНА 22 жовтня 1984 року.

Юрій ЛИТВИН — поет і публіцист — нар. 1934 року. В 1951-53 рр. перебував в ув'язненні за кримінальним звинуваченням, звідки був звільнений у зв'язку з переглядом справи. **В 1955 р.** його **заарештували вдруге,** звинувативши за **ст. 58 старого КК,** і **засудили до 10 років таборів.** Термін відбув повністю. **В 1974-77** рр. відбував ув'язнення за ст. **187[1] КК УРСР.** Після звільнення вступив до Української Гельсінської групи. **В 1979 р.** його знову **заарештували** за сфабрикованим звинуваченням і **засудили до 3 років ув'язнення.** Але в таборі йому пред'явили звинувачення за **ст. 62 ч. 2 КК УРСР** та **засудили в 1981 році** як особливо небезпечного рецидивіста до **10 років табору особливого режиму і 5 років заслання.**

Ю. ЛИТВИН тяжко хворів на **виразку шлунка** (свого часу пережив прорив виразки і перитоніт), а також **тромбофлебіт.** Від першого розірваного шлюбу залишився **син Ростислав** (нар. 19. VII. 1967 р.). **Мати ПОРУБЧЕНКО Надія Антонівна** мешкає в рідному **селі Барахти Васильківського р-ну Київської обл., вул. К. Лібкнехта, 1, кв. 15 [251160]. Дружина МАТУСЕВИЧ Таміла Іванівна** (шлюб не заєстрований): **252067, Київ-67, бульвар Івана Лепсе, 3, кв. 60.**

ПОМЕР ВАЛЕРІЙ МАРЧЕНКО

10-2 Увечері **7 жовтня 1984 року в центральній лікарні для в'язнів ім. Гааза (м. Ленінград, вул. Хохрякова, 1) помер Валерій Веніамінович МАРЧЕНКО** у віці 37 років (див. 1984, 9-7 і раніше). 13 вересня В. МАРЧЕНКА переправили з Пермської в'язничної лікарні до Ленінграда в критичному стані: нирки перестали працювати, почалися перебої в роботі серця, він майже втратив здатність розмовляти, почав сліпнути. Лікарі лікарні ім. Гааза підготували документи для термінового переведення В. МАРЧЕНКА до звичайної лікарні, де, на відміну від лікарні ім. Гааза, є апарат "штучна нирка". Проте КДБ не дав дозволу на переведення і таким чином прозбавив його можливої лікарської опіки. Матері, яка клопотала, щоб йому пересадили її здорову нирку, взагалі не відповіли. Мати була весь час у Ленінграді, однак її постійних клопотань, щоб дозволили бути біля помираючого сина, не задо-

вольнили. Вона мала з ним лише коротке побачення, коли він перебував уже в напівпритомному стані. Єдине, що їй вдалося виклопотати — це дозвіл на перевезення його тіла до Києва. 14 жовтня В. МАРЧЕНКА поховали в селі Гатному під Києвом, поруч з могилою діда — професора історії Михайла МАРЧЕНКА. На смерть Велерія МАРЧЕНКА відгукнулися офіційними заявами державний департамент США, Комісія для безпеки і співпраці в Європі, президент Р. РЕЙГАН, громадські оганізації, Спілка журналістів, преса.

Перекладач і журналіст Валерій МАРЧЕНКО (нар. 16. IX. 1947 р.) вперше був **заарештований у 1973 році** за **ст. 62 ч. I КК УРСР**

та засуджений **до 6 років таборів суворого режиму і 2 років заслання,** які відбув повністю. **Вдруге** його **заарештували** за аналогічним звинуваченням (**ч. 2 ст. 62**) **у жовтні 1983 року.** На цей раз МАРЧЕНКА **засудили до 10 років табору особливого режиму і 5 років заслання,** з яких він ледве витримав неповний рік. В. МАРЧЕНКО віддавна був серйозно **хворий на нирки і гіпертонію.** Стан його був загрозливим уже під час суду. Етап, який тривав 55 діб, виявився фатальним. (Як відомо, під час етапу в'язнів водять до туалету тільки раз на добу, що для хворих нирок згубно).

10-3 У жовтні стало відомо про смерть матері померлого недавно в таборі Олекси ТИХОГО (див. 1984, 9-27 і раніше). Невідомо, чи вона померла раніше від сина, чи після нього.

АРЕШТИ ЧЛЕНІВ УГТ

10-4 **19 жовтня 1984 року в Чернівцях заарештували члена Української Гельсінської групи, радіоінженера Йосифа Самуїловича ЗІСЕЛЬСА** (див. 1982, 5-15 і раніше). В помешканні Й.

Йосиф ЗІСЕЛЬС

Зісельса зробили обшук, вилучили багато книг. Зміст звинувачення і стаття, яку йому пред'явлено, — невідомі.

У день арешту Й. ЗІСЕЛЬСА в Чернівцях відбулося багато обшуків. Можливо, були ще арешти, Й. С. ЗІСЕЛЬС (**нар. 2. XII. 1946 р.**) **в 1978-81 рр.** відбув трирічний табірний термін за **ст. 187¹** КК УРСР. У нього **виразка шлунка і хворе серце.** Його **дружина Ірина Борисівна,** яка **сподівається другої дитини,** мешкає з **сином Олександром** (**нар. 1970 р.**) за адресою: **274029, м. Чернівці-29, вул. Гайдара, 9, кв. 23. Тел. 3 45 02.** Адреса **брата Семена ЗІСЕЛЬСА: 274000 м. Чернівці, вул. Шіллера, 3, кв. 7.**

10-5 **Член Української Гельсінської групи Микола ГОРБАЛЬ,** який **24 жовтня 1984 року** мав закінчити термін свого **5-річного ув'язнення,** на волю не вийшов: **22 жовтня** його відправили з табору до **СІЗО м. Миколаєва** і там пред'явили звинувачення за **ст. 187¹ КК УРСР.** Справу М. ГОРБАЛЯ веде **слідчий Миколаївської прокуратури ЛИСАВСЬКИЙ** (у прізвищі можлива помилка). Пояснюючи родині суть звинувачення, він сказав, що "ГОРБАЛЬ знайшов собі в таборі однодумців" (напевно, йому інкримінують розповсюдження "наклепницьких вигадок" серед в'язнів), а також нагадав про поему М.ГОРБАЛЯ *"Дума"*, за яку він відбував перше 7-річне ув'язнення. Між тим, М. ГОРБАЛЬ старанно уникав будь-яких розмов із в'язнями в таборі, хоч останнім часом його не раз провокували на розмови, зокрема, про Українську Гельсінську групу. Він уникав розмов, щоб унеможливити найменший привід для нового звинувачення.

Микола Андрійович ГОРБАЛЬ (**нар. 10. IX. 1941 р., за документами — 6. V. 1941** р.) в **1970-77 рр.** відбував 5-річне табірне ув'язнення і 2-річне заслання в Томській обл. за **ст. 62 ч. 1 КК УРСР. В 1979 р.** був **заарештований** повторно за сфабрикованим звинуваченням у **"спробі зґвалтування",** а насправді **за участь у роботі УГГ та за поетичну творчість.** Другий **5-річний** вирок відбував у таборі на **ст. Новоданилівка Миколаївської обл.,** де його й заарештували втретє нібито "на клоптання адміністрації табору", хоча начальник табору запевняв, що він не знає про причину його арешту.

У Нью-Йорку в 1981 р. вийшла книжка дитячих віршів М. ГОРБАЛЯ *"Коломийка для Андрійка"*, ілюстрована авторськими малюнками, зробленими в таборі для 2-річного сина. В 1982 р. вийшла велика збірка його поезій і пісень *"Деталі піщаного годинника"* (вид-во *"Сучасність"*). Публікували преклади його

віршів англійською, німецькою і французькою мовами, а також публіцистичні статті, зокрема, в справі другого ув'язнення.

Зліва направо: *М. І. КОНДРАТОВИЧ, О. І. СТОКОТЕЛЬНА, М. А. ГОРБАЛЬ, М. Н. ЛАНДА, П. І. СТОКОТЕЛЬНИЙ. 1979 р., м. Київ.*

Дружина М. ГОРБАЛЯ Ольга Іванівна СТОКОТЕЛЬНА (вони оформили шлюб у таборі) мешкає за адресою: 252162, м. Київ-162, просп. 50 Років Жовтня, 14а, кв. 103. Син М. ГОРБАЛЯ від першого шлюбу **Андрій (нар. 21. VI. 1978 р.)** живе з матір'ю **МАРЧЕНКО А. М.** за адресою: **252152, м. Київ-152, вул. П. Тичини, 1, кв. 30. Тел. 550 13 58.** Адреса **матері Теклі Андріївни** з **братом** Миколи **Богданом: Тернопільська обл., Борщівський р-н, с. Литячі.**

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЄВРЕЙСЬКИХ АКТИВІСТІВ В ОДЕСІ

10-6 2 жовтня 1984 року на допит до слідчого СЕГАЛА, який провадить справу Якова ЛЕВІНА, викликали Іду НЕПОМНЯЩУ (див. 1984, 9-6 і раніше). Вона відмовилася відповідати на питання і підписувати протокол допиту. Їй сказали, що слідство в справі ЛЕВІНА наближається до кінця, і їй слід знайти для нього адвоката. Після того, як їй з великими труднощами вдалося це зробити, з'ясувалося, що батьки Я. ЛЕВІНА запросили іншого адвоката. Батьки Якова ЛЕВІНА заперечують проти його наміру виїхати до Ізраїлю і не підтримують синового захоплення єврейською культурою. Який адвокат захищатиме

ЛЕВІНА, невідомо. У справі ЛЕВІНА відбулися також обшуки і допити в МолдРСР і в Ленінграді.

10-7 Батько Іди НЕПОМНЯЩОЇ Інженер Марко НЕПОМНЯЩИЙ (нар. 1931 р.) у жовтні поїхав до Москви, до своїх друзів-відмовників. Невдовзі він зник. Очевидці розповідали, що вони бачили, як біля будинку в Москві, де мав зупинитися М. НЕПОМНЯЩИЙ, невідомі особи заштовхували якогось перехожого до машини. Припускають, що це міг бути М. НЕПОМНЯЩИЙ. Пізніше стало відомо, що Марка НЕПОМНЯЩОГО **заарештовано в Москві 11 жовтня 1984 року.** Наступного дня в його помешканні в Одесі зробили обшук і вилучили багато різних документів (обшук провадив слідчий САГАЛ — див. попереднє повід. 10-6 і раніше) Маркові НЕПОМНЯЩОМУ, якого **перевезли до Одеси,** пред'явлено **звинувачення за ст. 187¹ КК УРСР.**

Дружина М. НЕПОМНЯЩОГО Євгенія і їхня **дочка Іда** мешкають за адресою: **м. Одеса, вул Гагаріна, 16/4, кв. 5.**

10-8 16 жовтня 1984 року в Одесі заарештували Якова МЕША, єврейського активіста-відмовника (див. 1984, 9-6 і раніше). Ймовірно, що його звинувачують у т. зв. **"опорі міліції". Кравець Яків МЕШ (нар. 1952 р.1), колишній боксер,** домагається еміграції від 1979 року. Його **дружина Марина з сином (1976 р. нар.)** мешкає за адресою: **м. Одеса, вул. Мартиновського, 3/4, кв. 71.**

НОВИНИ ПРО НЕВІЛЬНИКІВ

У тюрмах і в таборах

10-9 **У таборі м. Кременчук Полтавської обл.** перебуває **Едуард Олександрович КРИЦЬКИЙ (нар. 1939 р.)**. Працюючи **шофером у м. Кривий Ріг**, він **брав участь в організації вільної профспілки**, що налічувала близько 40 *чол.* 1 травня 1980 року Е. КРИЦЬКИЙ вийшов на демонстрацію, тримаючи транспарант: *"Робітникам — м'ясо, профспілкам — незалежність від КПРС"*. **Брат** Е. КРИЦЬКОГО **Борис ЧЕРЕШЕНКО** фотографував це. Обох заарештували, звинувативши в **"хуліганстві"**, і **засудили: Е. КРИЦЬКОГО до 3 років таборів загального режиму, Б. ЧЕРЕШЕНКА (раніше судженого) — до 2 років таборів суворого режиму.** Е. КРИЦЬКИЙ **відбував покарання спершу в Сімферополі, потім — у Херсонській обл. (с. Стара Збур'ївка)**. Близько половини свого терміну Е. КРИЦЬКИЙ провів у ПКТ. Він написав заяву до ПВР СРСР про зречення радянського громадянства "у зв'язку з непогодженням із політичним, економічним та соціальним ладом". Перед кінцем терміну, за три дні до звільнення, Е. КРИЦЬКОГО відвезли до Херсонської тюрми, де йому пред'явили звинувачення за **ст. 187[1] КК УРСР** у розповсюдженні "наклепницьких вигадок" серед в'язнів. Пізніше його засудили знову **до 3 років ув'язнення.** У Кременчуцькому таборі тиск на нього з боку адміністрації триває.

Едуард КРИЦЬКИЙ після закінчення рибнопромислового технікуму працював тралмайстром на риболовецьких суднах Мурманського флоту. Він узяв участь у створенні осередків вільної профспілки на риболовецькому флоті, організував кілька страйків на суднах, наприкінці 70-х років брав участь у демонстрації в День преси в Архангельську. Після цього Е. КРИЦЬКИМ зацікавився КДБ. В 1979 році його звільнили з риболовецького флоту, і він переїхав до Кривого Рогу на Україну.

Мати Е. КРИЦЬКОГО мешкає за адресою: **КазССР, Талды-Курганская обл., г. Уштобе, ул. Ворошилова, 67.** Брат Е. КРИЦЬКОГО Б. ЧЕРЕШЕНКО мешкає **в м. Нальчику.**

10-10 **У таборі ЮЕ-312/33 в Донецькій області** перебуває **священик Володимир Тихонович ФЕДОРЕНКО.** Його **заарештували перед 1982 роком** і засудили до **5 років таборів.** Заарештували його в церкві і при цьому побили. Йому пред'явили звинувачення в якихось шахрайствах з іконами (спекуляція?). Відомо, проте, що В. ФЕДОРЕНКО викликав невдоволення властей висловлюванням своїх поглядів та розповсюдженням забороненої літератури (напевно, релігійної). У таборі до В. ФЕДОРЕНКА не раз приїздив працівник КДБ для бесіди. В. ФЕДОРЕНКО систематично зазнає в таборі побиття та знущань з боку кримінальників.

10-11 Анатолій КОРЯГІН у Чистопольській тюрмі протягом останніх чотирьох місяців провадив голодівку (див. 1984, 7/8-33 і раніше). Повідомляють, що в його організмі сталися за цей час такі невідворотні зміни, що він уже не може природно споживати їжу і, отже, практично не може припинити голодівки. Стан його здоров'я загрозливий.

10-12 Вперше за 4 роки Василеві СТУСОВІ (див. 1984, 7/8-52 і раніше) в таборі особливого режиму ВС-389/36-1 дозволили загальне (коротке) побачення з родиною. На побачення приїхали дружина Валентина ПОПЕЛЮХ із сином Дмитром з Києва, та сестра Марія з Донецька. Цілу добу їм не давали належного побачення, потім, попередивши, щоб ні про що "недозволене" не говорили і розмовляли тільки по-російськи, їх завели до кімнати побачень і змусили ще кілька годин чекати, після чого повідомили, що побачення не відбудеться, бо Василь "відмовився виконати ритуал виходу і проведення побачення". Можливо, що він відмовився розмовляти із своїми рідними російською мовою.

10-13 Побачення Ірини РАТУШИНСЬКОЇ з чоловіком (див. 1984, 7/8-20 і раніше), яке припадало на середину листопада, скасували. Цього разу відмову мотивували тим, що "її постіль була погано застелена".

10-14 У жовтні закінчилися терміни або були звільнені такі в'язні сумління: **15 жовтня закінчився 3-річний термін баптиста з Києва Віталія ГОМОНА** (див. 1984, 5-27 і раніше); напевно, **звільнили Богдана МЕНДРУНЯ зі Львова (УКЦ); 25 жовтня закінчився 3-річний термін ув'язнення баптиста з м. Дергачі Харківської обл. Віктора МОШІ** (див. 1983, 9/10 і раніше); напевно, **звільнили з ПЛ робітника з м. Керч Кримської обл. Миколу ЯКУБЕНКА** (?).

ПРИВІТАЙТЕ З УРОДИНАМИ

Повідомляємо адреси тих переслідуваних, у кого через місяць надходять дні народження, а також їхніх родин. У грудні народилися:

10-15 13 грудня 1939 року нар. Сергій Олексійович БАБИЧ (див. 1984, 7/8-64 і раніше). Його адреса в таборі: **349018, Ворошиловградська обл., Слов'яносербський р-н, сел. Лозівський, уст. УЛ-314/60.** Адреса **батька Олексія Степановича, матері: 260552, Житомирська обл., Баранівський р-н, с. Рогачів.** Адреса **сестри Орлової Ольги: м. Житомир, вул. Толстого, 15.**

10-16 13 грудня 1927 року нар. Євген Олександрович СВЕРСТЮК (див. 1984, 5-38 і раніше). Його адреса після звільнення з родиною (**дружина АНДРІЄВСЬКА Валерія Вікторівна і дочка Віра): м. Київ, вул. Плеханова, 6, кв. 40.**

10-17 14 грудня 1954 року нар. Володимир Мефодійович ВЛАСЕНКО (див. 1983, 9/10 і раніше). Його адреса в кримінальному таборі не відома. Адреса **дружини Людмили Павлівни** з двома синами (1980 і 1982 рр. нар.): **327037, м. Миколаїв, вул. Коцюбинського, 42, кв. 2.**

10-18 19 грудня 1920 року нар. Микола Данилович РУДЕНКО (див. 1984, 6-29 і раніше). Його адреса в засланні: **659701 Горно-Алтайская авт. обл., с. Майма, ул. Строителей, 3, кв. 30.** Адреса його **дружини Раїси Панасівни** в таборі: **431200, Мордовская АССР, Теньгушевський р-н, пос. Барашево, учр. ЖХ-385/3-4.**

Микола РУДЕНКО в с. Майма, квітень 1984 року

10-19 19 грудня 1938 року нар. Олександр Миколайович ЧЕКАЛІН (див. 1983, 9/10). Його адреса в ув'язненні не відома. Адреса **дружини Є. Р. ЧЕКАЛІНОЇ і сина** (1962 р. нар.): **Ворошиловградська обл., м. Лисичанськ, вул. К. Маркса, 136, кв. 5.**

10-20 20 грудня 1937 року нар. Григорій Андрійович ПРИХОДЬКО (див. 1983, 9/10 і раніше). Його адреса в тюрмі: **422950, Татарская АССР, г. Чистополь, учр. УЭ-148/ст-4.** Адреса його **матері: 323122, Дніпропетровська обл., Синельниківський р-н, Варварівська с/рада, с. Лукашеве.** Адреса **дружини Зої Іванівни з дочкою (1970 р. нар.): г. Калуга, ул. Циолковского, 34, кв. 2.** Адреса **сина Віталія** від першого шлюбу (1965 р. нар.): **349120, м. Комунарськ Ворошиловградської обл., вул. Фрунзе, 82б, кв. 3.**

10-21 22 грудня 1956 року нар. Василь Петрович СІЧКО (див. 1984, 6-20 і раніше). Його адреса в таборі: **287100, м. Вінниця, вул. Привокзальна, 30, уст. ІВ-301/86.** Адреса **матері ПЕТРАШ Стефанії Василівни, сестри Оксани** (1963 р. нар.) і **брата Володимира** (1960 р. нар.): **Івано-Франківаська обл., м. Долина, вул. Панаса Мирного, 14.** Батько Петро Васильович теж в ув'язненні.

10-22 24 грудня 1937 року нар. Вячеслав Максимович ЧОРНОВІЛ (див. 1984, 6-27 і раніше). Його адреса на "хімії": **678010, Якутская АССР, Орджоникидзевский р-н, пос. Покровск-І.** Адреса **дружини ПАШКО Атени Василівни: 290014, м. Львів-14, вул. Ніщинського, 14, кв. 6.** Адреса **сина Тараса** від розірваного шлюбу: **290041, м. Львів-41, вул. Спокійна, 13.** Адреса **батьків Килини Харитонівни і Максима Йосиповича** та **сестри Валентини: Черкаська обл., Звенигородський р-н, с. Вільхівець.**

10-23 30 грудня 1929 року нар. Вікторас ПЯТКУС, член УГГ (див. 1984, 6-12 і раніше). Його адреса в таборі: **618263, Пермская обл., Чусовской р-н, пос. Кучино, учр. ВС-389/36-1.** Адреса його **дружини Наталії БУЦЕВІЧЮТЄ-ПЯТКУВЄНЄ: г. Вильнюс, ул. Б. Даугуветиса, 10, кв. 1. Тел. 62 13 84.**

10-24 30 грудня 1914 року нар. Данило Лаврентійович

ШУМУК (див. 1983, 9/10 і раніше). Його адреса в засланні: **КазССР, Уральская обл., Каратобинський р-н, с. Каратобе, ул. Курмангазы, 1.** Адреса **дружини ЯНОВСЬКОЇ Олени Юхимівни: 252034, м. Київ-34, п/с 525. Тел. 25 81 45.**

Бажано привітати їх листами, листівками або телеграмами.

АРХІВ САМВИДАВУ

У цьому розділі подаємо бібліографію творів і документів, опублікованих (або одержаних) у жовтні 1984 року. Всі вказані тут матеріали є в Закордонному Представництві Української Гельсінкської групи. Бажаючі набути копії цих документів мають звернутися до редактора "ВІСНИКА РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ".

10-25 Суд над Валерієм Марченком 13 березня 1984 року. — ж. *"Сучасність"*, ч. 10, Жовтень 1984 року, стор. 115-123. Про В. МАРЧЕНКА див. цей вип., 10-2 і раніше.

10-26 Із ювілейного привітання Бориса Антоненка-Давидовича шанувальників з Дніпропетровщини (вірш). — ж. *"Жіночий світ"*, Жовтень 1984, ч. 10, стор. 2. Про Б. Д. АНТОНЕНКА-ДАВИДОВИЧА див. 1984, 7/8-50 і раніше.

10-27 Похорон Бориса Антоненка-Давидовича. — ж. *"Жіночий світ"*, Жовтень 1984, ч. 10, стор. 2.

10-28 Юрій Бадзьо: СРСР не є єдиною державою. — ж. *"Українське православне слово"*, No 10, 1984, стор. 12-13. Про Ю. БАДЗЯ див. 1984, 9-36 і раніше.

10-29 Юрій Бадзьо: Совєтська влада несе повну відповідальність за голод в Україні. — газ. *"Свобода"*, 4. X. 1984 р.

10-30 Заява Юрія Бадзя з 22. I. 1983 р. — газ. *"Новий шлях"*, 6. X. 1984 р.

10-31 Ю. Бадзьо говорить про політичні свободи і права людини. — газ. *"Свобода"*, 10. X. 1984 р.

10-32 Ю. Бадзьо говорить про нерівноправність України у складі СССР. — газ. *"Свобода"*, 11. X. 1984 р.

10-33 Юрій Бадзьо: Радянська державна влада несе повну відповідальність за голод в Україні. — газ. *"Народна воля"*, 18. X. 1984 р.

10-34 Заява Юрія Бадзя з 9. XII. 1982 р. — газ. *"Новий шлях"*, 20. X. 1984 р.

10-35 Скарга українця до ООН. [Лист Віктора Рафальського, березень 1984 р.]. — газ. *"Новий шлях"*, 20. X. 1984 р. Про В. РАФАЛЬСЬКОГО див. 1984, 9-37 і раніше.

10-36 Молитесь о них. [Розповідь Н. І. Антонової про засуд чоловіка Івана Яковича та сина Павла]. — ж. *"Вестник истины"*, No 1 (81), 1983, стор. 24-26. Про І. Я. АНТОНОВА див. 1984, 9-18 і раніше.

10-37 АС No 5310. 17 крымских татар (Э. Аблязизов и др.). "Информация. О встрече представителей инициативных групп ряда городов и областей Узбекской ССР 8/III-1984 года г. Самарканд". (Самарканд, 8. 3. 84). — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 31/84, 5 октября 1984 г. (5 стор.).

10-38 АС No 5311. 240 крымских татар Краснодарского края. "Заявление — 1984" в Политбюро ЦК КПСС (без места, не позднее 8. 3. 84). — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 31/84, 5 октября 1984 г. (10 стор.).

10-39 АС No 5333. 4 п/з (Ф. Акаденко и др). "Открытое письмо в ЦК КПСС" с требованием направить в лагерь госкомиссию для восстановления "гуманности и законности", Мордовский лаг. No 3-5 (м. б. осень 1983). — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. no 34/84, 26 октября 1984 г. (1 стор.).

10-40 АС No 5334. Сообщение о рабочем Эдуарде Крицком, репрессированном за профсоюзную деятельность в Мурманске, Архангельске и Кривом Роге (без места, конец 1983 или начало 1984). — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 34/84, 26 октября 1984 г. (2 стор.). Про Е. КРИЦЬКОГО див. цей вип., 1984, 10-9.

10-41 АС No 5337. Василий Кобрин*,и. о. пред. ИГ защиты прав католич. церкви на Украине. Биография быв. п/з католич. священника Михаила Винницкого (м. б. г. Бобрка, Львовская обл.), 29. 6. 1984. — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 34/84, 26 октября 1984 г. (3 стор.). Про о. Михайла ВИННИЦЬКОГО див. 198.

*У змісті помилково — КОРБИН.

10-42 Ирина Ратушинская, Сказка о трех головах. — газ. *"Новое русское слово"*, 28. X. 1984. Про І. РАТУШИНСЬКУ див. цей вип., 10-13 і раніше.

10-43 Александр Шатравка, или "Репортаж из желудка людоеда". — газ. *"Русская мысль"*, No 3539, 18. X. 1984, стор. 7. Про О. ШАТРАВКУ див. 1984, 7/8-59 і раніше.

10-44 Почаевская Лавра — гонения продолжаются. — газ. *"Русская мысль"*, No 3539, 18. X. 1984, стор. 7.

10-45 Michail Hajfetz. Sorokas Rosenstrauch. Authentishe Berichte aus Mordwinien. — Gerold & Appel Verlag Hamburg, 1984. 210 стор. Про М. ХЕЙФЕЦА див. 1984, 4-29, про М. СОРОКУ — 1981, 11 і раніше.

10-46 Proces de Valeri Martchenko. — Cahiers du SAMIZDAT, No. 105, October 1984, стор. 3-13. Про В. МАРЧЕНКА див. цей вип., 10-25 і раніше.

ПОКАЖЧИК ІМЕН

А

АБЛЯЗІЗОВ Е. 10-37
АКАДЕНКО Ф. 10-39
АНДРІЄВСЬКА Валерія Вікторівна 10-16
АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ Борис 10-26, 10-27
АНТОНОВА Н. І. 10-36
АНТОНОВ Іван Якович 10-36
АНТОНОВ Павло 10-36

Б

БАБИЧ Олексій Степанович 10-15
БАБИЧ Сергій Олексійович 10-15
БАДЗЬО Юрій 10-28, 10-29, 10-30, 10-31, 10-32, 10-33, 10-34
БУЦЕВІЧЮТЄ-ПЯТКУВЕНЄ Наталія 10-23

В

о. ВИННИЦЬКИЙ Михайло 10-41
ВЛАСЕНКО Володимир Мефодійович 10-17
ВЛАСЕНКО Людмила Павлівна 10-17

Г

ГОМІН Віталій 10-14
ГОРБАЛЬ Андрій 10-5
ГОРБАЛЬ Богдан 10-5
ГОРБАЛЬ Микола Андрійович 10-5
ГОРБАЛЬ Текля Андріївна 10-5

З

ЗІСЕЛЬС Ірина Борисівна 10-4
ЗІСЕЛЬС Йосиф Самуїлович 10-4
ЗІСЕЛЬС Семен 10-4

К

КОБРИН Василь 10-41
КОНДРАТОВИЧ М. І. 10-5
КОРБИН (див. КОБРИН)
КОРЯГІН Анатолій 10-11
КРИЦЬКИЙ Едуард Олександрович 10-9, 10-40

Л

ЛАНДА М. Н. 10-5
ЛЕВІН Яків 10-6
ЛИСАВСЬКИЙ, слід. прок-ри (м. Миколаїв) 10-5
ЛИТВИН Юрій Тимонович 10-1
ЛИТВИН Ростислав 10-1

М

МАРЧЕНКО А. М. 10-5
МАРЧЕНКО Валерій Веніамінович 10-2, 10-25, 10-46
МАРЧЕНКО Михайло 10-2
МАТУСЕВИЧ Таміла 10-1
МЕНДРУНЬ Богдан 10-14
МЕШ Марина 10-8
МЕШ Яків 10-8
МОША Віктор 10-14

Н

НЕПОМНЯЩА Євгенія 10-7
НЕПОМНЯЩА Іда 10-7
НЕПОМНЯЩИЙ Марко 10-7

О

ОРЛОВА Ольга 10-15

П

ПАШКО Атена Василівна 10-22
ПЕТРАШ Стефанія Василівна 10-21
ПОПЕЛЮХ Валентина 10-12
ПОРУБЧЕНКО Надія Антонівна 10-1
ПРИХОДЬКО Віталій 10-20
ПРИХОДЬКО Григорій Андрійович 10-20
ПРИХОДЬКО Зоя Іванівна 10-20
ПЯТКУС Вікторас 10-23

Р

РАТУШИНСЬКА Ірина 10-13, 10-42
РАФАЛЬСЬКИЙ Віктор 10-35
РУДЕНКО Микола Данилович 10-18
РУДЕНКО Раїса Панасівна 10-18

С

СВЕРСТЮК Віра 10-16
СВЕРСТЮК Євген Олександрович 10-16
СЕГАЛ, слід. (м. Одеса) 10-6
СІЧКО Василь Петрович 10-21
СІЧКО Володимир 10-21
СІЧКО Оксана 10-21
СОРОКА 10-45
СТУС Василь 10-12
СТУС Дмитро 10-12
СТУС Марія 10-12
СТОКОТЕЛЬНА Ольга Іванівна 10-5
СТОКОТЕЛЬНИЙ Павло Іванович 10-5

Т
ТИХА Марія Кіндратівна 10-3
ТИХИЙ Олекса 10-3

Ф
ФЕДОРЕНКО Володимир Тихонович 10-10

Х
ХЕЙФЕЦ Михайло 10-45

Ч
ЧЕКАЛІНА Є. Р. 10-19
ЧЕКАЛІН Олександр Миколайович 10-19
ЧЕРЕШЕНКО Борис 10-9
ЧОРНОВІЛ Валентина 10-22
ЧОРНОВІЛ Вячеслав Макимович 10-22
ЧОРНОВІЛ Килина Харитонівна 10-22
ЧОРНОВІЛ Максим Йосипович 10-22
ЧОРНОВІЛ Тарас 10-22

Ш
ШАТРАВКА Олександр 10-43
ШУМУК Данило Лаврентійович 10-24

Я
ЯКУБЕНКО Микола 10-14
ЯНОВСЬКА Олена Юхтмівна 10-24

ПОЯСНЕННЯ ДЕЯКИХ СКОРОЧЕНЬ, ВЖИВАНИХ У ВІСНИКУ-10/84

авт. — автономна
АС — Архів Самвидаву
АССР *(рос.)* — Автономна Радянська соціалістична Республіка
вид-во — видавництво
вул. — вулиця
г. *(рос.* город) — місто
газ. — газета
ж. — журнал
ЗП УГГ — Закордонне Представництво Української Гельсінської

ИГ *(рос.)* — Ініціативна група
КазССР — Казахська Радянська соціалістична Республіка
кв. — квартира
КК — кримінальний кодекс
м. — місто
м. б. *(рос.* может быть) — можливо
нар. — народження, народився (-лась)
обл. — область, обласний
ООН — Організація Об'єднаних Націй
п/з *(рос.* политический заключенный) — політичний в'язень
ПКТ — приміщення камерного типу [внутрішньотабірна тюрма]
ПЛ — психіатрична лікарня [загального типу]
пос. *(рос.* поселок) — селище
п/с — поштова скринька
р-н — район
с. — село
сел. — селище
с/рада — сільська рада
ст. — станція
ст. — стаття
УГГ — Українська Гельсінська група
УКЦ — Українська Католицька Церква
ул. *(рос.* улица) — вулиця
уст. — установа
учр. *(рос.* учреждение) — установа
ч. — частина
ч. — число

ЗМІСТ СТАТТЕЙ КАРНОГО КОДЕКСУ, ЗГАДУВАНИХ У ВІСНИКУ-10/84

Ст. 58 старого КК (точніше, 58-10 КК РРФСР, який діяв до 1960 р. — "Пропаганда або агітація, яка містить заклик до повалення, підриву чи послаблення Радянської влади або до здійснення окремих контрреволюційних злочинів, а також розповсюдження чи виготовлення, або зберігання літератури того самого змісту" (див. 10-1).

Ст. 62 КК УРСР — "Антирадянська агітація і пропаганда" (див. 10-2, 10-5).

Ст. 62 ч. 2 КК УРСР — повторний засуд за ст. 62 — "рецидив" (див. 10-2).

Ст. 187[1] КК УРСР — "Поширення завідомо наклепницьких вигадок, що ганьблять радянський державний і суспільний лад" (див. 10-1, 10-4, 10-5, 10-7, 10-9).

Умови передплати
місячника "Вісник репресій в Україні"
на 1984 рік

Для індивідуальних передплатників 20.00 американських доларів на рік
Для бібліотек та інших інституцій — 25.00 американських доларів на рік
Для передплатників з-поза океану — 30.00 американських доларів на рік
Вартість окремого випуску — 2.00 амер. дол.

Адреса для передплати:

Ukrainian Helsinki Group
P.O. Box 770
Cooper Station
New York, NY 10003.

ЗАКОРДОННЕ
ПРЕДСТАВНИЦТВО
УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ
ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

ВИПУСК 11

1984

ЗАКОРДОННЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

Редактор-упорядник Надія Світлична

Випуск 11, рік п'ятий

Листопад 1984 року
Нью-Йорк

ХРОНІКА РЕПРЕСІЙ

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ РЕЛІГІЙНИХ АКТИВІСТІВ

11-1 **Навесні 1984 року в Житомирі** було **заарештовано друкарку,** яка передруковувала самвидавний католицький журнал *"Призыв"* (її ім'я не відоме). Пізніше її засудили за **ст. 187¹** КК УРСР. Редагував журнал католик з Риги **Сандр РИГА,** якого теж заарештували в квітні 1984 року та засудили до примусового лікування в СПЛ. Про видання журналу знав ПАПА ІОАН-ПАВЛО II, який благословив журнал. У журналі *"Призыв"*, крім теологічних питань, порушували також становище релігії в СРСР та публікували інформацію про переслідування віруючих. Про ув'язнену друкарку нічого докладніше невідомо.

11-2 **18 вересня 1984 року заарештували баптиста Івана Васильовича ТИМЧУКА (нар. 18. V. 1919 р.).** Його **дружина Регіна Василівна** мешкає за адресою: **339003, Донецька обл., м. Макіївка, сел. Леніна Б, буд. 72.**

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЄВРЕЙСЬКИХ АКТИВІСТІВ

11-3 **12 листопада 1984 року в м. Новоград-Волинську Житомирської обл. заарештовано київського єврея-відмовника Йосифа БЕРЕНШТЕЙНА (1937 р. нар.).** Мати Й. БЕРЕНШТЕЙНА померла незадовго перед цим, і він замовив у Новоград-Волинську надмогильний камінь. Пізніше до міліції надійшов анонімний донос про те, що Й. БЕРЕНШТЕЙН нібито спекулює надмогильними пам'ятниками. Й. БЕРЕНШТЕЙНА викликали до Новорад-Волинського, напевно, для допиту. Коли Й. БЕРЕНШТЕЙН приїхав туди разом з дружиною і ще з одним родичем, їх зустріла міліція, і Йосифа БЕРЕНШТЕЙНА одразу затримали та відвезли до місцевого КПЗ. Через три дні, **15. XI. 1984 року** Й. БЕРЕНШТЕЙНОВІ пред'явили звинувачення в опорі міліції з погрозою застосування насильства (**ст. 188¹ ч. 2 КК УРСР**).

Дочка Й. БЕРЕНШТЕЙНА Яна (нар. 4. V. 1960 р.) — викладачка івриту. Вона мешкає разом з матір'ю **Фанею** за адерсою: **252147, м. Київ-147, вул. Ентузіастів, 35, кв. 140. У Й. БЕРЕНШТЕЙНА діабет.**

11-4 Оскільки арештований недавно єврейський активіст з Одеси Марко НЕПОМНЯЩИЙ (див. 1984, 10-7) глухий, він має, згідно з законом, право запросити захисника від самого початку попереднього слідства. Прокурор радив йому взяти захисника УМАНСЬКОГО, який має вести справу Я. ЛЕВІНА (див. 1984, 10-6 і раніше). Однак, адвокат УМАНСЬКИЙ відмовився взяти справу М. НЕПОМНЯЩОГО. Слідчий, який веде справу М. НЕПОМНЯЩОГО, сказав його дочці Іді, що батька пошлють на психіатричну експертизу. М. НЕПОМНЯЩИЙ у 1959 році перебував на лікуванні в ПЛ.

11-5 **15, 16, 17, 19 і 20 листопада 1984 року в Одесі** відбувся **суд** над **Яковом ЛЕВІНОМ** (див. попер. повід.), якого звинувачували за **ст. 187¹ КК УРСР.** Спершу суд призначали на 1 листопада 1984 року, але потім відклали. Родичів і друзів Я. ЛЕВІНА не допустили до судового залу. Ленінградця Михайла ЦИВІНА, який приїхав до Одеси на суд і хотів пройти до залу, затримали і адміністративно заарештували на 15 діб.

На суді виступав свідком студент-юрист ТИШКОВСЬКИЙ, який свідчив, що Я. ЛЕВІН намагався втягти його до "сіоністського гуртка". Інший свідок ЖУКОВА, яка була присутня на святі Пурим в одеських відмовників, виступила з такими самими показами. ТИШКОВСЬКИЙ і ЖУКОВА — росіяни. Суд проголосив вирок, як просив прокурор, — 3 роки таборів загального режиму.

Ще перед судом Іда НЕПОМНЯЩА подавала начальникові Одеського СІЗО заяву про реєстрацію шлюбу з Я. ЛЕВІНОМ (див. 1984, 9-6). Проте їй відмовили.

16. XI. 1984 р. в Москві на вул. Горького затримали члена Групи довір'я Володимира БРОДСЬКОГО міліціонер і двоє в цивільному. В. БРОДСЬКИЙ мав зустрітися з кореспондентом агенства REUTER Пітером МІЛЛЕРОМ. У В. БРОДСЬКОГО вилучили разом з документами Групи довір'я магнітофонний запис суду над Я. ЛЕВІНОМ. Через 4 *год.* БРОДСЬКОГО відпустили.

11-6 Якова МЕША (див. 1984, 10-8 і раніше) звинуватили за **ст. ст. 179 і 187¹** . Його заарештували на роботі, в одному з одеських театрів. Коли Я. МЕШ сказав міліціонерам, що мусить повідомити адміністрацію, вони побили його і потягли до машини. Дев'ять робітників сцени, які були присутні, написали заяву, яка підтверджувала, що Я. МЕШ опору не виявляв, а також про те, що Я. МЕША побили. Пізніше власті робили на них тиск, щоб вони забрали свою заяву назад.

20 жовтня 1984 року дружина Я. МЕША Марина намагалася полетіти до Москви. Її зняли з літака, обшукали та вилучили копію заяви дев'яти свідків, про яку сказано вище.

Звинувачення в опорі міліції пізніше Я. МЕШУ, напевно, зняли. Стало відомо, що сцену арешту Я. МЕША спостерігала група англомовних туристів, які зробили кілька фотознімків із того, що відбулося. Однак, Я. МЕША не звільнили. В чому звинувачують його тепер, — невідомо.

11-7 5 листопада 1984 року до Одеси приїхали в гості з Риги дружина політв'язня Захара ЗУНШАЙНА Тетяна і Олександр БАЛТЕР. В аеропорту їх зустріли агенти КДБ і посадили їх на зворотний літак. Їм заявили, що в разі повторної появи в Одесі, їх звинуватять у зберіганні наркотиків.

ІНШІ РЕПРЕСІЇ

11-8 У **сел. Курахівка (Селидівська міськрада Донецької обл.)** порушили справу проти **інженера місцевої ГРЕС ВАЛЬДОВСЬКОГО.** Його звинувачують за **ст. 187[1] КК УРСР.**

11-9 30 жовтня 1984 року дружина Миколи ГОРБАЛЯ Ольга СТОКОТЕЛЬНА (див. 1984, 10-5 і раніше) відвезла йому до Миколаївської тюрми передачу, а потім поїхала з сестрою до Прокуратури СРСР зі скаргою. 31 жовтня її прийняв один із заступників прокурора УТКІН та сказав, що перешле скаргу до Миколаєва.

1 листопада Ольгу СТОКОТЕЛЬНУ та її сестру затримали в Москві і, обшукавши, відвезли до 110 в/м, звинувативши в порушенні пашпортного режиму. Як пояснили їм згодом, порушення полягало в тому, що вони самочинно привезли свою скаргу до прокуратури. Вони мусіли, мовляв, попередньо записатися і чекати виклику, а щойно тоді їхати до Москви. Через два дні їх привезли воронком до залізничного вокзалу, ще раз перед тим обшукавши, посадили на поїзд і відправили додому до Києва.

Тепер у М. ГОРБАЛЯ новий слідчий — Володимир Юрійович НОСІКОВ.

11-10 Одним з 5 звинувачень, пред'явлених московській активістці правозахисту Олені САННІКОВІЙ, був лист на захист Й. ТЕРЕЛІ, адресований ПАПІ ІОАННОВІ-ПАВЛОВІ II (див. 1982, і раніше).

НОВИНИ ПРО НЕВІЛЬНИКІВ

1. У тюрмах і в таборах

11-11 Політв'язнів з жіночої зони в Мордовії (ЖХ-385/3-4) перевели на іншу територію. Покищо невідомо, чи це тимчасово (у зв'язку з ремонтом, переобладнанням тощо), чи постійно. Новим начальником політичних зон ЖХ-385/3 став кап. ШАЛІН, а начальник усього табору ЖХ-385/3 — кап. ПАРШНЄВ (ПОРШНЄВ?).

11-12 **У Мордовському таборі ЖХ-385/3-5** перебуває **Георгій Зиновійович ФЕЛЬДМАН (1936 р. нар.), засуджений 10. VI. 1983 року за ст. 62 ч. 1 КК УРСР до 6 років таборів суворого режиму. Робітника** Г. ФЕЛЬДМАНА **заарештували в м. Конотопі Сумської обл. 18. IX. 1982 року.** Під час обшуку в нього вдома було вилучено рукописи самого Г. ФЕДЬДМАНА, які кваліфікували як антирадянські. Серед них збірка оповідань і повістей, присвячених А. Д. САХАРОВУ, рукопис незакінченого роману, рукопис поеми, присвяченої єврейському народові, вірші.

Батько Г. ФЕЛЬДМАНА Зиновій Григорович мешкає за адресою: **Сумська обл., м. Конотоп, 1-й пров. Свердлова, 1. Син Г. ФЕЛЬДМАНА Леонід** мешкає в тому самому місті на **просп. Миру, 13, кв. 23.**

11-13 У листопаді 1984 року закінчилися терміни ув'язнення в таких політв'язнів: **19 листопада закінчився термін у ЛЕБЗАКА Олександра** з м. Берислав Херсонської обл. (див. 1983, 11/12 і раніше); **закінчився термін у Марка ОЧЕРЕТЯНСЬКОГО з Києва** (див. 1984, 4-9 і раніше); **13 листопада** мав звільнитися з табору в Жовтих Водах на Дніпропетровщині **Віталій ЦАПКО** з Нікополя (див. 1983,11/12 і раніше).

2. У божевільнях

11-14 **Ганна МИХАЙЛЕНКО** (див. 1982, 2-29 і раніше) перебуває в **Казанській СПЛ у 10-му відділі.** Після чергової комісії, на якій її обіцяли звільнити, вона далі лишилася в СПЛ. Сестра з Одещини недавно їздила її відвідати.

11-15 РУБАНА Василя (див. 1981, 3 і раніше) перевели з Дніпропетровської СПЛ до ПЛ (або, можливо, звільнили?).

11-16 У 1982 році Василя СІРОГО (див. 1981, 4 і раніше) перевели до ПЛ загального типу.

ПРИВІТАЙТЕ З УРОДИНАМИ

Повідомляємо адреси тих переслідуваних, у кого через місяць надходять дні народження, а також їхніх родин. У січні народилися:

11-17 1 січня 1941 року нар. Олександр МАТЮХА (див. 1984, 9-9 і раніше). Його адреса в таборі: **256210, Київська обл., Баришевський р-н, сел. Березань, уст. ЮА-45/95-2-22.** Адреса родини в Черкаській області не відома.

11-18 2 січня 1938 року нар. Іван Григорович ДАНИЛЮК (див. 1983, 11/12 і раніше). Його адреса в таборі: **Волинська обл., сел. Маневичі, уст. ОВ-302/42-2-42.** Адреса його **дружини Антоніни Олексіївни: 274018, м. Чернівці; вул. Полєтаєва, 13, кв. 64.**

11-19 3 січня 1943 року нар. Ярослав Васильович ЛЕСІВ (див. 1983, 11/12 і раніше). Його адреса в таборі: **Ворошиловградська обл., м. Суходольськ, уст. УЛ-314/36-2-29.** Адреса його **дружини Стефанії Федорівни і сина Тараса (1976 р. нар.): 285603, Івано-Франківська обл., Долинський р-н, м. Болехів, вул. Щорса, 14.**

11-20 4 січня 1949 року нар. Мирослав Франкович МАРИНОВИЧ (див. 1984, 7/8-27 і раніше). Його адреса на засланні в Казахстані РСР не відома. Адреса його **матері Любові Йосипівни: 293720, Львівська обл., м. Дрогобич, вул. 6 Серпня, 9, кв. 21.**

11-21 5 січня 1934 року нар. Василь Михайлович КАВАЦІВ (див. 1983, 11/12 і раніше). Його адреса в таборі: **245980, Сумська обл., с. Перехрестівка, уст. УС-319/56.** Адреса, за якою він жив до арешту: **м. Львів, вул. Янки Купали, 36, кв. 3.**

11-22 8 січня 1938 року нар. Василь Семенович СТУС (див. 1984, 10-12 і раніше). Його адреса в таборі; **618263, Пермская обл., Чусовской р-н, пос. Кучино, учр. ВС-389/36-1.** Адреса **дружини ПОПЕЛЮХ Валентини Василівни з сином Дмитром: 252179, м. Київ-179, вул. Чорнобильська, 13а, кв. 93.** Адреса **матері Олени Яківни і сестри Марії: 340026, м. Донецьк-26, вул. Чуваська, 19.**

11-23 **9 січня 1922 року нар. Микола Єрофейович БОЙКО** (див. 1983. 11/12 і раніше). Його адреса в таборі: **682880, Хабаровский край, г. Советская Гавань, учр. ЯБ-257/5-8.** Адреса його **дружини Валентини Іллівни з 6-ма доньками (1957, 1958, 1962, 1964, 1966 і 1968 рр. нар.) та двома синами (1959 і 1960 рр. нар.): 272163, Одеська обл., Комінтернівський р-н, п/в Красносілка, сел. Шевченка-І, вул. Лиманна, 8.**

11-24 **13 січня 1929 року нар. Василь Степанович СТРІЛЬЦІВ** (див. 1983, 11/12 і раніше). Його адреса в таборі: **431200, Мардовская АССР, Теньгушевский р-н, пос. Барашево, учр. ЖХ-385/3-5.** Адреса **брата Павла: 285600, Івано-Франківська обл., Долинський р-н, с. Оболоннє, вул. Шевченка, 49.**

11-25 **20 січня 1965 року нар. Андрій Володимирович ЖУРАВЕЛЬ** (див. 1984, 2-1). Його адреса в таборі не відома. Адреса **батьків Володимира Васильовича і Марії Михайлівни та брата й сестер (Мирослави, Василя, Любомири, Оксани і Віри): с. Городниця Підволочиського р-ну, Тернопільської області.**

11-26 **20 січня 1940 року нар. Євген Михайлович АНЦУПОВ** (див. 1984, 7/8-19 і раніше). Його адреса в тюрмі: **422950, Татарская АССР, г. Чистополь, учр. УЭ-148/ст-4.** Адреса його **дружини СЕМЯННІКОВОЇ Олени Леонівни з сином Вадимом (1967 р. нар.) і дочкою Катериною (1978 р. нар.): 310120, м. Харків, пр. Тракторобудівників, 65, кв. 193. Тел. 16 22 83. Адреса матері АНЦУПОВОЇ Анни Романівни: 310072, м. Харків-72, вул. Економічна, 5, кв. 25. Адреса брата Сергія: 310101, м. Харків-101, вул. Познанська, 12, кв. 40.**

11-27 **20 січня 1942 року нар. Семен Федорович ТКАЧЕНКО** (див. 1983, 11/12 і раніше). Його адреса в таборі не відома. Адреса **матері Анастасії Федорівни, батька Федора Федоровича, брата Миколи, сестри Надії, дружини Тетяни Степанівни: 320903, Дніпропетровська обл., сел. Таромське, вул. Бібліотечна, 16.**

11-28 **30 січня 1905 року нар. Оксана Яківна МЕШКО** (див. 1984, 6-48 і раніше). Її адреса на засланні: **682080, Хабаровский край, Аяно-Майский р-н, с. Аян, ул. Вострецова, 18.** Адреса **сина СЕРГІЄНКА Олександра Федоровича з родиною: 252086, Київ-86, вул. Верболозна, 16.**

АРХІВ САМВИДАВУ

11-29 Борис Антоненко-Давидович, Поезії (1. Хутір Михайлівський. 2. Карусель. 3. Бранка. 4. Мати. 5. Псалом стражданню. 6. Пурга). — ж. "*Нові дні*", Листопад 1984 р., стор. 1-4. Про Б. АНТОНЕНКА-ДАВИДОВИЧА див. 1984, 10-27 і раніше.

11-30 Заяви Юрія Бадзя. — газ. *"Українське слово"*, ч. 2242, 11.XI. 1984 р. Про Ю. БАДЗЯ див. 1984, 10-34 і раніше.

11-31 Заяви Юрія Бадзя про політичні свободи і права людини. — газ. *"Народна воля"*, 8.XI. 1984 р.; газ. *"Українське слово"*, ч. 2243, 18. XI. 1984 р.

11-32 Ирина Ратушинская. Настроение. — газ. "Новое русское слово", 4. XI. 1984. Про Ірину РАТУШИНСЬКУ див. 1984, 10-42 і раніше.

11-33 Молчаливое свидетельство гонимой церкви. — газ. *"Новое русское слово"*, 14. XI. 1984.

11-34 АС No 5344. Григорій Будзанский, священник Украинской грекокатолической церкви. Письмо редактору газеты "Вільна Україна" с очередным протестом против клеветы на Украинскую католическую церковь, Львов (вскоре после 16.5.84). — *"Материалы самиздата"* радио *"Свобода", вып.* No. 35/84, 2 ноября 1984 г. (7 стор.). Про Г. БУДЗИНСЬКОГО див. 1984, 4-30 і раніше.

11-35 АС No 5345. Более 25 евреев из 3-х городов (Б. Елькин и др.). "Телеграмма" в ЦК КПСС, К. Черненко, и Генеральному прокурору СССП А. Рекункову с требованием освободить Яна (Якова) Меша, арестованого 16.10.84 в Одессе (вероятно, Ленинград), 17.10.84. — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 35/84, 2 ноября 1984 г. (3 стор.). Про Я. МЕША див. цей вип., 11-6 і раніше.

11-36 АС No 5346. Л.И. Григ (Григорий Фельдман), еврей, п/з. "Послание из неволи" в ПВС СССР, президентам США и Израиля, "ко всем свободным писателям планеты", Барашево

(**Морд. лаг.** No **3-5**), **14.11.83.** — *"Материалы самиздата"* радио *"Свобода"*, вып. No 36/84, 12 ноября 1984 г. (9 стор.). Про Г. ФЕЛЬДМАНА див. цей вип., 11-12.

11-37 АС No 5350. Неизвестный автор, еврей. "Повторите ли вы роковые ошибки недавнего прошлого? Обращение к зарубежным читателям" (без места, не ранее 8.9.84). — *"Материалы самиздата"* радио *"Свобода"*, вып. No 36/84, 12 ноября 1984 г. (15 стор.).

11-38 Iurii Badzo. An Open Letter to the Presidium of the Supreme Soviet of the USSR and the Central Committee of the CPSU. — *Journal of Ukrainian Studies*, Volume 9, Number 1, Summer 1984. Стор. 74-94.

11-39 Information sur la Laure de Potchaev. — *Cahiers du SAMIZDAT*, No. 106, Novembre 1984. Стор. 3-5.

11-40 Boigraphie du pretre catholique Mikhail Vinnitski. — *Cahiers du SAMIZDAT*, No. 106, Novembre 1984. Стор. 16-18.

11-41 385 chefs de famille. — *Cahiers du SAMIZDAT*, No. 106, Novembre 1984. Стор. 22-23.

ПОЯСНЕННЯ ДЕЯКИХ СКОРОЧЕНЬ, ВЖИВАНИХ У ВІСНИКУ-11/84

АС — Архів самвидаву [радіо "*Свобода*"]
АССР (*рос.*). — Автономна Радянська соціалістична Республіка
вып. (*рос.*) — випуск
в/м — відділ міліції
г. (*рос.* город) — місто
газ. — газета
год. — година
ДРЕС — Державна районна електрична станція
ж. — журнал
кап. — капітан
КДБ — Комітет державної безпеки [при Раді Міністрів]
КК — Кримінальний кодекс
КПЗ (*рос.*) — камера попереднього ув'язнення
нар. — народження, народився (-лась)
ПВС (*рос.* Президиум Верховного Совета) — Президія Верховної Ради
ПЛ — психіатрична лікарня [загального типу]
пос. (*рос.* поселок) — селище
пров. — провулок
РСР — Радянська соціалістична Республіка
сел. — селище
СПЛ — спеціальна психіатрична лікарня [закритого типу]
ст. — стаття
ул. (*рос.* улица) — вулиця
уст. — установа
учр. (*рос.* учреждение) — установа
ЦК — Центральний Комітет
ч. — частина

ЗМІСТ СТАТТЕЙ КАРНОГО КОДЕКСУ, ЗГАДУВАНИХ У ВІСНИКУ-11/84

Ст. 62 КК УРСР — "Антирадянська агітація і пропаганда" (див. 11-12).

Ст. 179[1] КК УРСР — "Злісне ухиляння свідка, експерта або перекладача від явки або відмова від дачі показів" (див. 11-6).

Ст. 187[1] КК УРСР — "Поширення наклепницьких вигадок, які ганьблять радянський державний і суспільний лад" (див. 11-1, 11-5, 11-8).

Ст. 188[1] КК УРСР — "Опір міліції із застосуванням насильства (див. 11-3, 11-6).

ПОКАЖЧИК ІМЕН

А

АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ Борис 11-29
АНЦУПОВА Анна Романівна 11-26
АНЦУПОВА Катерина 11-26
АНЦУПОВ Вадим 11-26
АНЦУПОВ Євген Михайлович 11-26
АНЦУПОВ Сергій 11-26

Б

БАДЗЬО Юрій 11-30, 11-31, 11-38
БАЛТЕР Олександр 11-7
БЕРЕНШТЕЙН Йосиф 11-3
БЕРЕНШТЕЙН Фаня 11-3
БЕРЕНШТЕЙН Яна 11-3
БОЙКО Валентина Іллівна 11-23
БОЙКО Микола Єрофейович 11-23
БРОДСЬКИЙ Володимир 11-5
о. БУДЗИНСЬКИЙ Григорій 11-34

В

ВАЛЬДОВСЬКИЙ 11-8
о. ВИННИЦЬКИЙ Михайло 11-39

Г

ГОРБАЛЬ Микола 11-9
ГРІГ Л.І. (див. ФЕЛЬДМАН Григорій)

Д

ДАНИЛЮК Антоніна Олексіївна 11-18
ДАНИЛЮК Іван Григорович 11-18

Є

ЄЛЬКІН Б. 11-35

Ж

ЖУКОВА 11-5
ЖУРАВЕЛЬ Андрій Володимирович 11-25
ЖУРАВЕЛЬ Василь 11-25
ЖУРАВЕЛЬ Віра 11-25
ЖУРАВЕЛЬ Володимир Васильович 11-25
ЖУРАВЕЛЬ Любомира 11-25
ЖУРАВЕЛЬ Марія Михайлівна 11-25
ЖУРАВЕЛЬ Мирослава 11-25
ЖУРАВЕЛЬ Оксана 11-25

З
ЗУНШАЙН Захар 11-7
ЗУНШТАЙН Тетяна 11-7

К
КАВАЦІВ Василь Михайлович 11-21

Л
ЛЕБЗАК Олександр 11-13
ЛЕВІН Яків 11-4, 11-5
ЛЕСЕВА Стефанія Федорівна 11-19
ЛЕСІВ Тарас 11-19
ЛЕСІВ Ярослав Васильович 11-19

М
МАРИНОВИЧ Любов Йосипівна 11-20
МАРИНОВИЧ Мирослав Франкович 11-20
МАТЮХА Олександр 11-17
МЕШ Марина 11-6
МЕШ Яків (Ян) 11-6, 11-35
МЕШКО Оксана Яківна 11-28
МИХАЙЛЕНКО Ганна 11-14
МІЛЛЕР Пітер 11-5

Н
НЕПОМНЯЩА Іда 11-4, 11-5
НЕПОМНЯЩИЙ Марко 11-4
НОСІКОВ Володимир Юрійович, слід, прок-ри (м. Миколаїв) 11-9

О
ОЧЕРЕТЯНСЬКИЙ Марко 11-13

П
ПАПА ІВАН-ПАВЛО II 11-1, 11-10
ПАРШНЄВ, кап. (ЖХ-385/3) 11-11
ПОПЕЛЮХ Валентина Василівна 11-22
ПОРШНЄВ (див. ПАРШНЄВ)

Р
РАТУШИНСЬКА Ірина 11-32
РЕКУНКОВ А., ген. прок-р СРСР 11-35
РИГА Сандр 11-1
РУБАН Василь 11-15

С
САННІКОВА Олена 11-10
САХАРОВ А.Д. 11-12
СЕМЯННІКОВА Олена Леонівна 11-26
СЕРГІЄНКО Олександр Федорович 11-28
СІРИЙ Василь 11-16

СТОКОТЕЛЬНА Ольга 11-9
СТРІЛЬЦІВ Василь Степанович 11-24
СТРІЛЬЦІВ Павло 11-24
СТУС Василь Семенович 11-22
СТУС Дмитро 11-22
СТУС Марія 11-22
СТУС Олена Яківна 11-22

Т

ТЕРЕЛЯ Й. 11-10
ТИМЧУК Іван Васильович 11-2
ТИМЧУК Регіна Василівна 11-2
ТИШКОВСЬКИЙ, студент-юрист (м. Одеса) 11-5
ТКАЧЕНКО Анастасія Федорівна 11-27
ТКАЧЕНКО Микола 11-27
ТКАЧЕНКО Надія 11-27
ТКАЧЕНКО Семен Федорович 11-27
ТКАЧЕНКО Тетяна Степанівна 11-27
ТКАЧЕНКО Федір Федорович 11-27

У

УМАНСЬКИЙ, адв. (м. Одеса) 11-4
УТКІН, заст. прок-ра СРСР 11-9

Ф

ФЕЛЬДМАН Георгій Зиновійович (див. також ГРІГ Л.І.) 11-12, 11-36
ФЕЛЬДМАН Зиновій Григорович 11-12

Ц

ЦАПКО Віталій 11-13
ЦИВІН Михайло 11-5

Ч

ЧЕРНЕНКО К. 11-35

Ш

ШАЛІН, кап. (ЖХ-385/3) 11-11

Умови передплати
місячника "Вісник репресій в Україні"
на 1984 рік

Для індивідуальних передплатників 20.00 американських доларів на рік
Для бібліотек та інших інституцій — 25.00 американських доларів на рік
Для передплатників з-поза океану — 30.00 американських доларів на рік
Вартість окремого випуску — 2.00 амер. дол.

Адреса для передплати:

Ukrainian Helsinki Group
P.O. Box 770
Cooper Station
New York, NY 10003.

ЗАКОРДОННЕ
ПРЕДСТАВНИЦТВО
УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ
ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

ВИПУСК 12

1984

ЗАКОРДОННЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ
ГЕЛЬСІНСЬКОЇ ГРУПИ

ВІСНИК РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

Випуск 12, рік п'ятий

Редактор-упорядник Надія Світлична

Грудень 1984 року
Нью-Йорк

ПОЯСНЕННЯ ДЕЯКИХ СКОРОЧЕНЬ, ВЖИВАНИХ У ВІСНИКУ-12/84

АС — архів самвидаву
в-во — видавництво
вип. *(рос.* вып.) — випуск
вул. — вулиця
г. *(рос.* год) — рік
газ. — газета
ДНД — Добровільна народна дружина
ж. — журнал
зб. — збірка
кап. — капітан
кв. — кватира
КДБ — комітет державної безпеки [при Раді Міністрів]
КК — карний кодекс
КПЗ (*рос.* камера предварительного заключения) — камера попереднього ув'язнення
крб. — карбованець
лаг. (рос. лагерь) — табір
м. — місто
МВС — Міністерство внутрішніх справ
нач. — начальник
о. —отець (священик)
обл. — область, обласний
ОУН — Організація Українських Націоналістів
п/з (рос. политический заключенный) — політичний в'язень
ПКТ — приміщення камерного типу [внутрішньотабірна тюрма]
ПЛ — психіатрична лікарня [загального типу]
пос. *(рос.* поселок) — селище
п/п, п/полк — підполковник
п/ссыльный *(рос.)* — політичний засланець
п/я *(рос.* почтовый ящик) — поштова скринька
р-н — район
р. нар. — рік народження
РРФСР — Російська Радянська Федеративна соціалістична Республіка
с. — село
сел. — селище
ст. — станція
ст. — стаття
УВС — Управління внутрішніх справ

УКДБ — Управління комітету державної безпеки
ул. *(рос.* улица) — вулиця
УПА — Українська Повстанська Армія
учр. *(рос.* учреждение) — установа
уст. — установа
ц. р. — цього року
ЯАССР *(рос.)* — Якутська Автономна Радянська соціалістична Республіка

НАЗВИ СТАТТЕЙ КАРНОГО КОДЕКСУ УРСР, ЗГАДУВАНИХ У ВІСНИКУ-12/84

Ст. 62 — "Антирадянська агітація і пропаганда" (див. 12-15)
Ст. 187[1] — "Наклеп на радянський державний і суспільний лад" (див. 12-10, 12-13, 12-16, 12-17)
Ст. 188[1] — "Порушення правил пашпортної системи" (див. 12-16)
Ст. 209 —"Зазіхання на особу і права громадян під приводом виконання релігійних обрядів..." (див. 12-9)

ХРОНІКА РЕПРЕСІЙ

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ВІРУЮЧИХ

12-1 У березні 1984 року Ініціативна група захисту прав віруючих і Церкви на Україні почала випускати *"Хроніку католицької церкви на Україні"*. Відтоді вийшло щонайменше 8 номерів. Подібно до Московської *"Хроники текущих событий"*, перших випусків *"Українського вісника"*, *"Інформаційних бюлетенів"* Української Гельсінської групи та інших інформаційних видань Самвидаву, *"Хроніка католицької Церкви на Україні"* повідомляє про всілякі репресії насамперед щодо віруючих на Україні, подає окремі звернення та заяви, які поширюються в самвидаві, тощо.

12-2 **6 січня 1984 року в сел. Довге Іршавського р-ну на Закарпатті заарештували Івана КОПОЛІВЦЯ** за участь у різдвяному вертепі. Разом з ним заарештували й побили таких інших колядників. І. КОПОЛІВЦЯ **засудили до 2 років умовно з обов'язковим залученням до праці.**

12-3 6 січня 1984 року в с. Ялинкувате Волосянківського р-ну Львівської обл. католицька молодь влаштувала вечір на пошану християнського поета, покутника Семена СКАЛИЧА (див. 1982, 5-9) з нагоди 4-ї річниці його арешту. На вечорі читали його вірші, а також вірші інших заборонених поетів. 18 січня працівники КДБ провели ряд допитів і обшуків з приводу вечора в селах Волосянка, Ялинкувате, а також на ст. Славське Сколевського р-ну.

12-4 **15 січня 1984 року в с. Тибава Свалявського р-ну на Закарпатті заарештували українського католика Іллю УЛИГАНИНЦЯ.** Під час обшуку вилучили катехизм 1908 р., Біблію, видану за часів чехословацької окупації, рукописи молитов *"За український народ"*, дев'ятниця до св. Йосифа, *"До всіх потреб"*. Вилучили також гроші в сумі 110 *крб*. Нач. міліції полк. РИБАК мотивував тим, що УЛИГАНИНЕЦЬ, нібито, висилає гроші ув'язненим, а тому ці гроші, мовляв, служать "антирадянським настроям".

І. УЛИГАНИНЕЦЬ був одним з тих українських католиків, що спалили свої пашпорти (за повідомленням *"Хроніки католицької*

Церкви на Україні, No 1, 1984 р., до березня 1984 року на такий вчинок зважилося 520 уніатів), а також відмовилися мати будь-які контакти з владою. Справу І. УЛИГАНИНЦЯ веде ст. слідчий Ужгородського УВС ГОШОВСЬКИЙ. Оскільки І. УЛИГАНИНЕЦЬ відмовився давати покази, його послали на експертизу до Львівської ПЛ. 12 березня його відправили етапом до Львова.

12-5 В середині березня 1984 року в с. Нелепине Свалявського р-ну Закарпатської обл. на квартирі члена Церкви українських католиків ДЕРБАКА було затримано священика **о. Стефанія ГРИГОРОВИЧА з м. Мукачева.** ГРИГОРОВИЧ і його **дочка Катруся** здали свої пашпорти, зрікшися радянського громадянства. К. ГРИГОРОВИЧ за це виключили з **5 курсу медінституту.** С. ГРИГОРОВИЧА три доби тримали в КПЗ, після чого відпустили, зобов'язавши його й дочку протягом трьох днів забрати свої пашпорти. С. ГРИГОРОВИЧ не виконав цієї вимоги. **18 березня** їх обох заарештували. Це **четверте ув'язнення о. ГРИГОРОВИЧА.** Його **дружина** мешкає в **Мукачеві Закарпатської обл., на вул. Комуністичній.**

12-6 Українського католика Івана СМЕТАНУ з с. Салаші Яворівського р-ну Львівської обл. засудили до 2 років таборів суворого режиму.

12-7 14 березня 1984 року члена Ініціативної групи захисту прав віруючих і Церкви на Україні, голову ЦК українських католиків Йосипа ТЕРЕЛЮ (див. 1984, 11-10 і раніше) викликали до райвідділу міліції м. Іршави з невідомих причин. ТЕРЕЛЯ до міліції не пішов. Наступного дня пройшла чутка, що на нього заведено нову кримінальну справу.

Майже за місяць перед тим стався такий інцидент. 16 лютого 1984 року на квартиру ТЕРЕЛІ прийшов п'яний місцевий керівник дружинників, учитель військової справи в середній школі сел. Довге Іван БАБИНЕЦЬ. Він погрожував, що підірве хату, а якщо він цього не зробить, то це зробить хтось інший.

На 19 березня Й. ТЕРЕЛЮ повісткою викликали до Іршавської районної прокуратури. Викликав прокуров БРАЇЛА, не повідомивши мети виклику. Підозрюючи, що власті хотіли в такий спосіб заманити ТЕРЕЛЮ до райцентру, щоб там арештувати не на очах одновірців у селі, ТЕРЕЛЯ на виклик не пішов, а чекає арешту в себе вдома.

12-8 У сел. Довге на Закарпатті здали свої пашпорти українські католики: Анна ТРИКУР, Марія БОДНАР, Юрій БОДНАР, Поланя БАТЬО, Михайло ТРИКУР і Марія ТРИКУР (про це див. також цей вип., 12-4). На Закарпатті здали свої пашпорти понад 290 католиків. Загалом у Західній Україні від початку січня до середини травня 1984 року здали пашпорти близько 921-927 чол. Усі вони є потенційними в'язнями за "порушення пашпортного режиму".

12-9 В селі Нелепине Свалявського р-ну Закарпатської обл. в хаті греко-католика ПАНЬКА зроблено обшук. У віруючих Західної України вилучають Біблії, молитви. За молитву, яку уклав митрополит ШЕПТИЦЬКИЙ "*За український народ*", звинувачують за ст. 209 КК УРСР ("зазіхання на особу і права громадян під приводом виконання релігійних обрядів..."), що передбачає ув'язнення до 3 років.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЄВРЕЙСЬКИХ АКТИВІСТІВ

12-10 Стали відомі подробиці подій, які супроводжували арешт у Чернівцях члена Української Гельсінської групи Йосифа ЗІСЕЛЬСА (див. 1984, 10-4 і раніше). 19 жовтня 1984 року, в день, коли заарештували Й. ЗІСЕЛЬСА, було заарештовано, крім нього, ще чотирьох єврейських активістів, а в квартирах 9 чол. відбулися обшуки. 3 і 6 листопада 1984 року заарештовано ще двох. Четверо заарештованих, відбувши по 3 доби в КПЗ (тепер їх називають ізоляторами тимчасового утримання — по-рос. ИВС), були звільнені. В ув'язненні залишилося троє: Йосиф ЗІСЕЛЬС, Яків РОЗЕНБЕРГ і Леонід ШРАЄР (дати арешту двох останніх невідомі, можливо, саме їх заарештували в листопаді).

Четверо звільнених — це брат Й. ЗІСЕЛЬСА Семен ЗІСЕЛЬС, Борис ТУТЕЛЬМАН, Борис ШТОВЕЛЬМАН і Р. СПЕКТОР (останній — москвич, у Чернівцях живуть його батьки, яких він відвідував). Невідомо, чи справу порушено тільки проти тих, що лишилися в ув'язненні, чи проти звільнених також (тобто, чи з них узяли підписки про невиїзд). Арештованим пред'явили звинувачення за ст. 187[1] КК УРСР. Справу веде помічник прокурора м. Чернівців Микола Євстахійович КУРИЛЯК. У справі допитали вже понад 20 чоловік.

У Йосифа ЗІСЕЛЬСА під час обшуку вилучили один із давніх випусків "*Хроники текущих событий*", а також книги А. ТЕРЦА "*В тени Гоголя*" і "*Голос из хора*". Семена ЗІСЕЛЬСА заарешту-

вали на вокзалі, коли він повертався з Риги. У нього вилучили "*Хронику текущих событий*", добірку бюлетеню "*Вести из СССР*" і журнал "22". У Я. РОЗЕНБЕРГА знайшли книгу М. ГЕЛЛЕРА і О. НЕКРИЧА "Утопия у власти", у Б. ТУТЕЛЬМАНА — журнал "*А-Я*", у Л. ШРАЄРА — мікрофільми якихось статтей чи книг (можливо, підручник івриту), а також магнітофонні записи єврейських пісень.

Усі заарештовані і затримані — активісти єврейського руху в Чернівцях. Вони домагаються еміграції, відвідують синагогу. Вони брали участь у вечорах читання неопублікованих перекладів з ШОЛОМ-АЛЕЙХЕМА. Заарештовані дуже активно розслідували обставини двох погромів єврейського кладовища в Чернівцях, а також звірячого антисемітського нападу учнів середньої школи No 4 на співучня-єврея. Й. ЗІСЕЛЬС провадив опити батьків і пропонував передати справу до суду.

12-11 Свідків, які написали заяву про те, що Яків МЕШ (див. 1984, 11-35 і раніше) під час арешту не виявляв опору, піддали тиску з боку прокуратури: їм погрожували порушенням кримінальної справи, якщо вони не візьмуть своєї заяви назад. Напевно, всі вони піддалися тискові. 26.XI.1984 р. дружину Я. МЕША Марину викликали до прокуратури м. Одеси, де їй сказали, що проти неї можуть порушити справу про підробку документів. За твердженням прокурора, свідки нібито показали, що вони, на прохання М. МЕШ, підписали чистий аркуш паперу.

Яків МЕШ в Одеській тюрмі захворів на гепатит. Його в критичному стані поклали до лікарні, тимчасово звільнивши з тюрми. Тепер стан Я. МЕША поліпшується. Можливо, його вже повернули до тюрми.

12-12 **На суді над Яковом ЛЕВІНИМ** (див. 1984, 11-5 і раніше) головував **суддя МАРКОВ,** звинувачення підтримував **прокурор ЯСИНОВСЬКИЙ,** захищав Я. ЛЕВІНА **адвокат УМАНСЬКИЙ.** Крім свідків, названих у попередньому випуску, на суді виступив також Вілен БОГУСЛАВСЬКИЙ, який свідчив, нібито Я. ЛЕВІН заявляв, що ізраїльська армія організована краще за радянську. Серед епізодів звинувачення було й те, що під час святкування Пурим Я. ЛЕВІН буцімто зображав начальника Одеського УКДБ (що не відповідає дійсності: насправді Я. ЛЕВІН зображав міліцейського собаку).

Розгляд касаційної скарги Я. ЛЕВІНА в Одесі призначили на 27. XII. 1984 р.

12-13 **10 грудня 1984 року відбувся суд над Йосифом БЕРЕНШТЕЙНОМ** (див. 1984, 11-3). Його звинувачували в опорі міліції — **ст. 188**[1] КК УРСР. (Повідомлення про донос на Й. БЕРЕНШТЕЙНА, нібито він спекулює надгробками, помилкове: донос написали на його тітку, що живе в Новоград-Волинському).До судового залу пустили п'ятьох членів родини Й. БЕРЕНШТЕЙНА. Його дядько, який був присутній під час арешту, дав покази, що Й. БЕРЕНШТЕЙН опору не виявляв. Звинувачення базувалося на показах "народних дружинників".

Й. БЕРЕНШТЕЙНА засудили до **4 років таборів загального режиму** (певно, звинувачення було пред'явлене за **ч. 2 статті**).

У тюрмі Й. БЕРЕНШТЕЙНА жорстоко побили: під час суду на його обличчі чітко видніли сліди побоїв і порізів, праве око запливло і не розплющувалось (були побоювання, чи не втрачене око взагалі).

Стало відомо, що після арешту Й. БЕРЕНШТЕЙНА у нього вдома, в Києві, відбувся обшук. Вилучили релігійну літературу. Дружині погрожують порушенням кримінальної справи за ст. 187[1] КК УРСР. Їхній дочці Яні (вона майже сліпа) співробітники КДБ погрожували, що її "можуть зґвалтувати".

Родина БЕРЕНШТЕЙНІВ домагається еміграції від 1979 року.

12-14 До помешкання єврейських активістів Марка і Євгенії МІХЛІНИХ у Києві прийшло кілька незнайомих осіб у цивільному в той час, коли вони сиділи за трапезою після посту Судного Дня. Прийшлі почали вимагати від М. МІХЛІНА, щоб він скинув ритуальну кіпу, та конфіскували книги на івриті, які лежали на столі.

СПРАВА МИКОЛИ ГОРБАЛЯ

12-15 Дружину Миколи ГОРБАЛЯ Ольгу СТОКОТЕЛЬНУ викликали в Києві на допит у справі чоловіка. Під час допиту слідчий сказав, що М. ГОРБАЛЯ звинувачують за ст. 62 КК УРСР. Слідчі органи й прокуратура в Миколаєві, куди вона звернулася із запитом, не підтвердили і не заперечили, сказавши, що вона довідається про статтю на суді.

Слідство в справі М. ГОРБАЛЯ закінчили. Суду очікують наприкінці січня 1985 року. О. СТОКОТЕЛЬНА найняла адвоката.

12-16 **В 1984 році в Криму заарештували інженера Джеляла ЧЕЛЕБІЄВА (1936 р. нар.). Це його третій арешт. Два** попередні **трирічні терміни** він відбував **за ст. 187[1] КК УРСР** (чи, можливо, за її аналогом — ст. 190[1] КК РРФСР), **вперше в 1967-1970 рр.** Дж. ЧЕЛЕБІЄВ приїздив до Криму, але не дістав там прописки, а в 1979 році його з родиною вислали з с. Кривцове Білогорського р-ну Кримської обл. Дім і майно, яке залишалося в Криму, йому не відшкодували. Пізніше Дж. ЧЕЛЕБІЄВ повернувся до Криму, але його затримали органи КДБ. Протягом тижня начальник оперативного відділу для кримських татар УКДБ Кримської обл. ІЛЬЇНОВ, начальник спецвідділу полк. КАЛИНОВИЧ і майор ВОЛКОВ робили на нього тиск, домагаючися, щоб він добровільно виїхав з Криму та погрожуючи при цьому арештом. Дж. ЧЕЛЕБІЄВ обіцяв подумати, і його звільнили, проте він не виїхав, а розповів друзям про тиск, який на нього робили. Після цього його заарештували за порушення правил пашпортної системи (**ст. 196 КК УРСР і РРФСР**). **Засудили Дж. ЧЕЛЕБІЄВА до 1 року таборів суворого режиму.**

12-17 **У Ташкенті заарештували активіста кримсько-татарського руху інженера-метролога Іззета ХАІРОВА (1938 р. нар.),** який вже відбув раніше ув'язнення **в 1968-1970 рр. за ст. 191[4] КК УзРСР (аналог ст. 187[1] КК УРСР)**. Коли І. ХАІРОВ перебував на роботі, до кишені його піджака було підкинуто пістолет іноземної марки. Проте на пістолеті не виявили відбитків пальців І. ХАІРОВА, і через два місяці його звільнили. Все ж справи не припинили, у ХАІРОВА взяли підписку про невиїзд. І. ХАІРОВ одружений з Васфіє, сестрою відомого активіста кримсько-татарського національного руху Мустафи ДЖЕМІЛЄВА (див. 1984, 2-3 і раніше).

12-18 Колишнього політв'язня, активіста кримськотатарського руху Решата ДЖЕМІЛЄВА (див. 1981, 5 і раніше) в Ташкенті постійно викликають до КДБ, погрожують йому арештом.

12-19 3 вересня 1984 року з с. Добре Сімферопольського р-ну Кримської обл. виселили родину Нарімаса АСАНОВА з 5-ма дітьми. Виселення провадили кілька десятків "активістів" під наглядом співробітників КДБ. Під час виселення одному з членів родини зламали руку. Хату Н. АСАНОВА конфіскували. Родина Н. АСАНОВА жила в цій купленій хаті два роки, але їх там так і не прописали.

НОВИНИ ПРО НЕВІЛЬНИКІВ

1. У тюрмах і в таборах

12-20 **29 травня 1984 року в концтаборі ВЛ-315/30** (начальник п/полк. В. ПОВШЕНКО, нач. режимної частини п/п ФІЛІПОВ, табірний лікар кап. ТАЛИЗІН) **помер греко-католицький священик Антін ПОТІЧНЯК.**

О. Антін (**1912 р. нар.**) закінчив духовну академію, вчився в Римі. Брав активну участь в українському національно-визвольному русі. В 1944 р. о. Антін був курінним УПА. **Вперше заарештований у 1947** (чи 1948?) році, **відбув 5 ув'язнень.** Востаннє його заарештували **в жовтні 1983 року в м. Стрий Львівської обл.** в 71-річному віці. Заарештували його з іще не знятими швами після операції шлунка. Через два тижні після арешту йому в Львівській тюрмі зробили повторну операцію. В такому стані його засудили до **1 року таборів суворого режиму.** 18 листопада 1983 року о. ПОТІЧНЯКА перевели до табору, де його змушували працювати і виконувати норму. 14 грудня за невиконання норми о. Антона посадили на 15 діб до ШІЗО, а 10 січня — в ПКТ "до виправлення". Через кровотечу його перевели до табірної лікарні в перші дні перебування в ПКТ, але за наполяганням адміністрації знову повернули до ПКТ. 9 березня 1984 р. його відправили до тюремної лікарні, де мали робити третю операцію шлунка.

30 травня родина дістала телеграму про смерть о. Антона ПОТІЧНЯКА.

о. ПОТІЧНЯК від 1982 року був членом Ініціативної групи захисту прав віруючих і Церкви на Україні.

12-21 Василь СТУС (див. 1984, 11-22 і раніше) дуже тяжко хворіє в таборі особливого режиму. Крім стенокардії, давньої хвороби шлунка та ушкоджених під час заслання ніг, у нього припускають хворобу нирок — **нефрит.** Він дуже погано почувається, в жовтні ц. р. він навіть написав прощальний лист до родини. Від 20 січня 1983 до 20 січня 1984 року В. СТУС перебував у камері-одиночці на пониженій нормі харчування. Восени в нього вилучили збірку віршів "*Птах душі*".

12-22 Ірина РАТУШИНСЬКА (див. 1984, 11-32 і раніше) в Мордовському жіночому таборі провадить разом з Т. ОСІПОВОЮ голодівку, домагаючись побачень із своїми чоловіками. В жовтні І. РАТУШИНСЬКУ етапували кудись із табору (можливо, до Саранська або Києва на "перевиховання").

12-23 У Галини БАРАЦ-КОХАН (див. 1984, 9-30 і раніше) в жіночому політичному таборі в жовтні 1984 року стався інфаркт, у зв'язку з чим її поклали до табірної лікарні.

12-24 Протягом 5 місяців Юрій БАДЗЬО (див. 1984, 11-38 і раніше) перебував у лікарні з підозрою на виразку шлунка. Йому визначили діагноз: **хронічний гастрит**.

12-25 Політв'язня Павла КАМПОВА з Львівського табору ВЛ-315/30 перевели до РРФСР. Теперішня його адреса: **Кировская обл., Верхнекамский р-н, пос. Рудничный, п/я ОР-216/3-1.** П. КАМПОВ майже зовсім осліп (див. 1984, 1/8-36 і раніше).

12-26 **У грудні 1983 року звільнилася** з ув'язнення греко-католичка **Поляна БАТЬО з сел. Довге Іршавського р-ну Закарпатської обл.** Крім того, **закінчилися терміни у: БУШНЯК Наталії** з Києва (див. 1981, 8), **ВОДИЩАКА Олександра, ДЕМЧИШИНА Андрія, ЄВГРАФОВА Миколи** з м. Слов'янська Донецької обл., **КРАВЧЕНКА Валерія** з Києва (див. 1984, 5-10), **МАРЧЕНКА Олексія, ПОГИБИ Миколи** з Києва (див. 1981, 5 і раніше), **ТОВКАЧА Івана** — члена ОУН-УПА, що жив у м. Прокоп'євську Новосибірської обл. У **ЧУЧМАНА Степана** з м. Буськ Львівської обл. термін закінчився **5 квітня 1983 року.**

2. У божевільнях

12-27 Начальник відділу Медуправління МВС — БЄЛЯЄВ.

3. Після звільнення

12-28 Олексієві МУРЖЕНКУ (див. 1984, 6-16 і раніше), який звільнився після 14-річного ув'язнення, призначили адміністративний нагляд. Щотижня він мусить реєструватися в міліції. Його адреса з родиною: **м. Київ, масив Троєщина, вул. Закревського, 36, кв. 181.**

ПРИВІТАЙТЕ З УРОДИНАМИ

Повідомляємо адреси тих переслідуваних, у кого через місяць надходять дні народження, а також їхніх родин. У лютому народилися:

12-29 2 лютого 1926 року нар. Оксана Зенонівна ПОПОВИЧ (див. 1983, 11/12 і раніше). Її адреса на засланні: **636330, Томская обл., Молчановский р-н, с. Молчаново, ул. Димитрова, 71, кв. 1.** Адреса **матері Олени Йосипівни: 282000, м. Івано-Франківськ, вул. Павлика Морозова, 15, кв. 1.**

12-30 3 лютого 1954 року нар. Микола Петрович РУСНАК (див. 1983, 11/12 і раніше). Його адреса на примусових роботах: **245110, Сумська обл., м. Шостка, вул. Горького, 4, кв. 207.** Адреса **дружини Докії Матвіївни з дочкою (1976 р. нар.) і сином (1981 р. нар.): 275126, Чернівецька обл., Кельменецький р-н, с. Комарове.**

12-31 5 лютого 1939 року нар. Анна Кузьмівна ШВЕД (див. 1984, 2-2). Її адреса в таборі тимчасом не відома. Адреса **чоловіка Івана Степановича, сина Андрія і дочок Тамари та Людмили: м. Тернопіль, вул. Київська, 10, кв. 142.**

12-32 9 лютого 1929 року нар. Петро Варфоломійович КУЗЬМЕНКО (див. 1984, 4-17). Його адреса в таборі: **245980, Сумська обл., Роменський р-н, с. Перехрестівка, уст. УС-319/59-1-12.** Адреса **дружини Лідії Панасівни і 4 дорослих дітей: 252156, м. Київ-156, вул. Маршала Жукова, 21, кв. 54.**

12-33 11 лютого 1959 року нар. Василь Тарасович ТУРКЕВИЧ (див. 1983, 11/12). Його адреса на примусових роботах: **288421, Вінницька обл., Крижопільський р-н, с. Городківка, Гуртожиток No 2, кімн. 305.** Адреса **матері Домни Григорівни: 274000, Чернівецька обл., Кіцманський р-н, п/в Драчинці, с. Остра.**

12-34 12-34 12 лютого 1937 року нар. Павло Степанович ПАВЛЮК (див. 1983, 11/12). Його адреса в таборі не відома. Адреса **дружини Любові Антонівни з дітьми (Наталія, нар. 28. X. 1961 р.; Віра, нар. 1963 р.; Надія, нар. 11. VII. 1965 р.; Любов, нар.**

26. VI. 1967 р.; Павло, нар. 28. IV. 1969 р.; Андрій, нар. 28. V. 1971 р.; Віталій, нар. 13. VIII. 1973 р.; Лідія, нар. 18. XI. 1974 р.): 320086, м. Дніпропетровськ-86, вул. Руднєва, 2.

12-35 15 лютого 1934 року нар. Володимир Ількович ГАНДЗЮК (див. 1983, 11/12 і раніше). Його адреса в рідному селі після звільнення: **285433, Івано-Франківська обл., Калуський р-н, с. Стефанівці.**

12-36 17 лютого 1952 року нар. Анатолій ІВАЩЕНКО (див. 1984, 7/8-8). Його адреса в таборі: **265968, Ровенська обл., Володимирецький р-н, ст. Рафалівка, уст. ОР-318/76-8.** Адреса **матері Анни Йосипівни з 10-ма братами і сестрами: 255203, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, с. Петровське, вул. Петровська, 87а.** Батько Яків Юхимович в ув'язненні.

Бажано привітати їх листами, листівками чи телеграмами.

АРХІВ САМВИДАВУ

У цьому розділі подаємо бібліографію самвидавних творів і документів, опублікованих (або одержаних) у грудні 1984 року. Всі вказані тут матеріали є в архіві Закордонного Представництва Української Гельсінської групи. Бажаючі набути копії цих документів мають звернутися до редактора "ВІСНИКА РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ".

12-37 Борис Антоненко-Давидович. 7. Апеляція до майбутнього (вірш). - ж. *"Нові дні"*, грудень 1984 р., No 418, стор. 2-3. Про Б. АНТОНЕНКА-ДАВИДОВИЧА див. 1984, 11-29 і раніше.

12-38 Тарас Мельничук. Матері моїй (вірш). — ж. *"Віра"*, рік X, ч. 4 (36), Жовтень-Грудень 1984, стор. 25. Про Т. МЕЛЬНИЧУКА див. 1984, 5-37 і раніше.

12-39 Василь Стус. Пам'яті Алли Горської (уривки). Із зб. "Палімпсести", що має вийти у в-ві "Сучасність". ж. *"Наше життя"*, Листопад 1984, стор. 8. Про В. СТУСА див. 1984, 11-12 і раніше. Про А. ГОРСЬКУ див. 1981, 3 і раніше.

12-40 Из стихов Ирины Ратушинской. ("Храни меня, Господь, от злой беды", 1977; "Мне двадцать лет спустя, не суждено", 1978; "Письмо в 21 год", 1979). — газ. *"Русская мысль"*, No 3549, 27. XII. 1984 г. Про І. РАТУШИНСЬКУ див. цей вип. — 1984, 12-22 і раніше.

12-41 АС No 5351. Список узников Евангельских христиан-баптистов, арестованных и осужденных за слово Божие в СССР, и служителей Совета Церквей ЕХБ, находящихся на нелегальном положении на 1 марта 1984 года (без места, вскоре после 1. 3. 84). — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 37/84, 23 ноября 1984 г. (34 стор).

12-42 АС No 5358. Мустафа Джемилев, п/ссыльный. "В ред. японской радиовещательной корпорации "Эн-Эйч-Кей" — ответ на дискуссионный вопрос "Какими должны быть отношения между Японией и ее соседями в Азии?", пос. Зырянка,

ЯАССР, 26. 10. 81. — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 39, 10 декабря 1984 г. (2 стор.). Про М. ДЖЕМІЛЄВА див. цей вип. — 1984, 12-19 і раніше.

12-43 АС No 5359. М. Джемилев,... Обращение "Ко всем мусульманам!" с просьбой выступить в защиту А. Сахарова и Е. Боннэр, Якутия, 5. 12. 81. — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 39, 10 декабря 1984 г. (1 стор.).

12-44 Сообщение о Пермском лагере No 37-2 в начале 1984 (без места, вероятно весна 1984). — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып No 39, 10 декабря 1984 г. — (3 стор.).

12-45 АС No 5363. Н. В. Павлов, нач. учр. ЖХ-385/3. Ответ на запросы родственников п/з И. Ратушинской... (пос. Барашево, МордАССР), 18. 6. 84. — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 39, 10 декабря 1984 г. — (1 стор). Про І. РАТУШИНСЬКУ див. цей вип. — 1984, 12-40 і раніше.

12-46 АС No 5364. Ольга Матусевич, Лидия Доронина, п/з. Откр. письма... Э. Межелайтису,.. пос. Барашево, МордАССР, 21 и 30. 6. 84. — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 39, 10 декабря 1984 г. — (7 стор.). — Про О. МАТУСЕВИЧ (ГЕЙКО) див. 1984, 7/8-30 і раніше.

12-47 АС No 5365. "Таблица голодовок", проведенных и планируемых 11-ю женщинами-п/з, в период 17. 3. 83 — 10. 12. 84 (Морд. лаг. No3-4, примерно июль 1984). — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 39, 10 декабря 1984 г. — (3 стор).

12-48 АС No 5370. 10 женщин-п/з (Э. Абрутене и др.). Поздравление Р. Рейгану в связи с переизбранием его на пост президента США (Морд. лаг. No3-4, не позднее 7. 11. 84). — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 39, 10 декабря 1984 г. — (1 стор.).

12-49 АС No 5371. "Хроника католической церкви на Украине", No 1 (Западная Украина, не ранее 1. 3. 84). — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No 40/84, 21 декабря 1984 г. — (13 стор.).

12-50 АС No 5372. "Хроника католической церкви на Украине", No 2 (Западная Украина, не ранее 1. 3. 84). — *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. No. 40/84, 21 декабря 1984 г. — (14 стор.).

12-51 АС No 5373. "Хроника католической церкви на Украине", No 3, (Западная Украина, не ранее 16. 5. 84.). *"Материалы самиздата"* радио "Свобода", вып. 40/84, 21 декабря 1984 г. — (18 стор.).

12-52 Sur Youri Litvine: vie et mort d'un prisonnier de conscience. — *Cahiers du SAMIZDAT*, No 107, December 1984. — стор. 2-3. Про Ю. Литвина див. 1984, 10-1 і раніше.

12-53 Lettre d'Alexandre Chatravka aux members du "Groupe pour la confiance" de Moscou. — *Cahiers du SAMIZDAT*, No. 107, Decembre 1984. — стор. 15-18. Про О. ШАТРАВКУ див. 1984, 10-43 і раніше.

ПОКАЖЧИК ІМЕН

А

АБРУТЕНЄ Е. 12-48
АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ Борис 12-37
АСАНОВ Наріман 12-19

Б

БАБИНЕЦЬ Іван, керівник ДНД (с. Довге на Закарпатті) 12-7
БАДЗЬО Юрій 12-24
БАРАЦ-КОХАН Галина 12-23
БАТЬО Поланя 12-8
БЕРЕНШТЕЙН Йосиф 12-13
БЄЛЯЄВ, нач. від. Медупр. МВС 12-27
БОГУСЛАВСЬКИЙ Вілен 12-12
БОДНАР Марія 12-8
БОДНАР Юрій 12-8
БОННЕР Е. 12-43
БРАЇЛА, прок-р (м. Іршава Закарпат. обл.) 12-7
БУШНЯК Наталія 12-26

В

ВОДИЩАК Олександр 12-26
ВОЛКОВ, майор (УКДБ Крим. обл.) 12-16

Г

ГАНДЗЮК Володимир Ількович 12-35
ГЕЛЛЕР М. 12-10
ГОРБАЛЬ Микола 12-15
ГОРСЬКА Алла 12-39
ГОШОВСЬКИЙ, ст. слід. УВС (м. Ужгород) 12-4
ГРИГОРОВИЧ Катерина 12-5
о. ГРИГОРОВИЧ Стефаній 12-5

Д

ДЕМЧИШИН Андрій 12-26
ДЖЕМІЛЄВ Мустафа 12-17, 12-42, 12-43
ДЖЕМІЛЄВ Решат 12-18
ДОРОНІНА Лідія 12-46

Є

ЄВГАФОВ Микола 12-26

З

ЗІСЕЛЬС Йосиф 12-10
ЗІСЕЛЬС Семен 12-10

І

ІВАЩЕНКО Анатолій Якович 12-36
ІВАЩЕНКО Анна Йосипівна 12-36
ІВАЩЕНКО Яків Юхимович 12-36
ІЛЬЇНОВ, нач. опер. від. УКДБ (Крим. обл.) 12-16

К

КАЛИНОВИЧ, полк. спецвід. УКДБ (Крим. обл.) 1-16
КАМПОВ Павло 12-25
КОПОЛІВЕЦЬ Іван 12-2
КРАВЧЕНКО Валерій 12-26
КУЗЬМЕНКО Лідія Панасівна 12-32
КУЗЬМЕНКО Петро Варфоломійович 12-32
КУРИЛЯК Микола Євстахійович, пом. прок-ра (м. Чернівці) 12-10

Л

ЛЕВІН Яків 12-12
ЛИТВИН Юрій 12-52

М

МАРКОВ, суддя (м. Одеса) 12-12
МАРЧЕНКО Олексій 12-26
МАТУСЕВИЧ (ГЕЙКО) Ольга 12-46
МЕЖЕЛАЙТІС Е. 12-46
МЕЛЬНИЧУК Тарас 12-38
МЕШ Марина 12-11
МЕШ Яків 12-11
МІХЛІНА Євгенія 12-14
МІХЛІН Марко 12-14
МУРЖЕНКО Олексій 12-28

Н

НЕКРИЧ О. 12-10

О

ОСІПОВА Т. 12-22

П

ПАВЛОВ Н. В., нач. уст. ЖХ-385/3 12-45
ПАВЛЮК Андрій Павлович 12-34
ПАВЛЮК Віра Павлівна 12-34
ПАВЛЮК Віталій Павлович 12-34
ПАВЛЮК Лідія Павлівна 12-34
ПАВЛЮК Любов Антонівна 12-34
ПАВЛЮК Любов Павлівна 12-34
ПАВЛЮК Надія Павлівна 12-34
ПАВЛЮК Наталія Павлівна 12-34
ПАВЛЮК Павло Павлович 12-34
ПАВЛЮК Павло Степанович 12-34

ПАНЬКО 12-9
ПОВШЕНКО В., п/п (уст. ВЛ-315/30) 12-20
ПОГИБА Микола 12-26
ПОПОВИЧ Оксана Зенонівна 12-29
ПОПОВИЧ Олена Йосипівна 12-29
о. ПОТІЧНЯК Антін 12-20

Р

РАТУШИНСЬКА Ірина 12-22, 12-40, 12-45
РЕЙГАН Р. 12-48
РИБАК, полк. (нач. міліції с. Тибава Закарпат. обл.) 12-4
РОЗЕНБЕРГ Яків 12-10
РУСНАК Докія Матвіївна 12-30
РУСНАК Микола Петрович 12-30

С

САХАРОВ А. 12-43
СКАЛИЧ Семен 12-3
СМЕТАНА Іван 12-6
СПЕКТОР Р. 12-10
СТОКОТЕЛЬНА Ольга 12-15
СТУС Василь 12-21, 12-39

Т

ТАЛИЗІН, кап. (табірний лікар уст. ВЛ-315/30) 12-20
ТЕРЕЛЯ Йосип 12-7
ТЕРЦ А. 12-10
ТОВКАЧ Іван 12-26
ТРИКУР Анна 12-8
ТРИКУР Марія 12-8
ТРИКУР Михайло 12-8
ТУРКЕВИЧ Василь Тарасович 12-33
ТУРКЕВИЧ Домна Григорівна 12-33
ТУТЕЛЬМАН Борис 12-10

У

УЛИГАНИНЕЦЬ Ілля 12-4
УМАНСЬКИЙ, адв. (м. Одеса) 12-12

Ф

ФІЛІПОВИЧ, п/п (нач. режимної част. в уст. ВЛ-315/30) 12-20

Х

ХАІРОВА Васфіє 12-17
ХАІРОВ Іззет 12-17

Ч

ЧЕЛЕБІЄВ Джелял 12-16
ЧУЧМАН Степан 12-26

Ш

ШАТРАВКА Олександр 12-53
ШВЕД Андрій 12-31
ШВЕД Анна Кузьмівна 12-31
ШВЕД Іван Степанович 12-31
ШВЕД Людмила 12-31
ШВЕД Тамара 12-31
ШОЛОМ-АЛЕЙХЕМ 12-10
ШРАЄР Леонід 12-10
ШТОВЕЛЬМАН Борис 12-10

Я

ЯСИНОВСЬКИЙ, прок-р (м. Одеса) 12-12

СПИСОК ПОЖЕРТВ,
які надійшли до ЗП УГГ в другій половині 1984 року

1. Анонімна пожертва в пам'ять загиблих на Колимі [Англія]	875.00
2. ВИТВИЦЬКИЙ Б. [Нюарк, Н. Дж.]	3.55
3. ВОРОНИН Ол. [Вашінгтон, Д. К.]	100.00
4. ДЕМИДЕНКО І. [Рочестер, Н. Й.]	200.00
5. Дослідна Фундація ім. Ольжича [Філядельфія, Па.]	500.00
6. КОВІНЬКО Г. [Гартфорд, Кон.]	25.00
7. САВИЦЬКА М. [Кренфорд, Н. Дж.]	25.00
УСЬОГО ЗА ПІВРІЧЧЯ	1,728.55

За всі пожертви сердечно дякуємо.

Закордонне Представництво Української Гельсінської групи